

WIADOMOŚCI ARCHIDIECEZJALNE

ORGAN URZĘDOWY ARCHIDIECEZJI KATOWICKIEJ

GRUDZIEŃ 2019

STOLICA APOSTOLSKA

239

Dokument końcowy Synodu dla Amazonii

„Amazonia: nowe drogi dla Kościoła i ekologii integralnej”

**Dokument końcowy Zgromadzenia Specjalnego Synodu Biskupów
dla regionów Panamazońskich (6-27 października 2019)**

WPROWADZENIE

„I rzekł Zasiadający na tronie: «Oto czynię wszystko nowe». I mówi: «Napisz: Słowa te wiarygodne są i prawdziwe»” (Ap 21,5)

1. Po długiej synodalnej drodze słuchania Ludu Bożego Kościoła Amazonii, którą papież Franciszek zainaugurował podczas swojej wizyty w Amazonii, 19 stycznia 2018 r., w październiku 2019 r. odbył się w Rzymie Synod trwający 21 dni. Zgromadzenie przebiegało w klimacie otwartości, wolności, było pełną szacunku wymianą

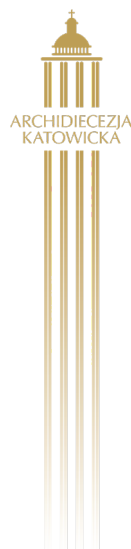
zdań i rozmów biskupów z Amazonii, misjonarzy, osób świeckich i przedstawicieli rdzennej ludności amazońskiej. Byliśmy świadkami uczestniczącymi w wydarzeniu eklezjalnym, świadomi wielkiej wadze problematyki i przekonani o konieczności otwarcia nowych dróg dla Kościoła na tym terytorium. Pracę zorganizowano w przestrzeni naznaczonej obecnością Ducha Świętego i będąc otwartymi na Jego głos.

Synod odbył się w braterskiej i modlitewnej atmosferze. Kilkakrotnie wypowiedziom towarzyszyły oklaski i śpiewy; przeważała jednak głęboka kontemplacyjna cisza. Poza aulą synodalną można było zauważyć obecność ludzi ze świata amazońskiego, którzy organizowali różne wydarzenia wspierające; procesje, jak na przykład ta inicjująca Synod, kiedy to ze śpiewem i tańcem towarzyszone Ojcu Świętemu, w drodze od grobu św. Piotra do auli synodalnej. Dużym wydarzeniem była Droga Krzyżowa męczenników Amazonii; ponadto wydarzeniu temu towarzyszyła obecność środków masowego przekazu na skalę międzynarodową.

2. Wszyscy uczestnicy byli świadomi i wyrazili zaniepokojenie dramatyczną sytuacją zniszczenia jaka doświadcza Amazonia. Mamy do czynienia ze zniszczeniem całych obszarów i jego mieszkańców, zwłaszcza ludów tubylczych. Dżungla Amazonii jest „biologicznym sercem” ziemi i jest ona coraz bardziej unicestwiana. Mamy do czynienia z szalejącym wyścigiem prowadzącym do śmierci. Aby uratować ten obszar należy zmienić kierunek, co wymaga podjęcia w trybie pilnym radykalnych zmian. Naukowo jest udowodnione, że zniknięcie biomu amazońskiego będzie miało katastrofalny wpływ na całą planetę.

3. Droga synodalna Ludu Bożego na etapie przygotowawczym zaangażowała cały Kościół tego terytorium: biskupów, misjonarzy i misjonarki, członków Kościołów innych wyznań chrześcijańskich, osoby świeckie oraz wielu przedstawicieli rdzennej ludności. Pracowali oni wokół dokumentu konsultacyjnego, który był inspiracją do powstania Instrumentum Laboris. Niezmiernie ważnym było wsłuchanie się w głos Amazonii, poruszonego oddechem Ducha Świętego, i który jest słyszalny w krzyku zranionej ziemi i jej mieszkańców. Odnotowano czynny udział ponad 87.000 osób z różnych miast i wielu kultur, a także udział licznych grup przynależących do instytucji kościelnych oraz należy odnotować znaczący wkład środowisk akademickich i organizacji społecznych odnośnie specyficznych i centralnych tematów.

4. W trakcie obrad Synodu podkreślono integrację głosu Amazonii z głosem i odczuciami uczestniczących w nim duszpasterzy. Było to nowe doświadczenie słuchania w celu rozeznania głosu Ducha Świętego, który prowadzi

Kościół na nowe drogi obecności, ewangelizacji i dialogu międzykulturowego w Amazonii. Wyraźnie wyartykułowano twierdzenie, podniesione w procesie przygotowawczym, mówiące o tym, że Kościół jest sojusznikiem świata amazońskiego. Synod kończy się wielką radością i nadzieją przyjęcia i wdrażania nowego paradygmatu ekologii integralnej, troski o „wspólny dom” i obrony Amazonii.

ROZDZIAŁ I: AMAZONIA: SŁUCHANIE PROWADZĄCE DO INTEGRALNEGO NAWRÓCENIA

„I ukazał mi rzekę wody życia, lśniąca jak kryształ, wypływającą z tronu Boga i Baranka” (Ap 22,1)

5. „Chrystus wskazuje na Amazonię” (Paweł VI, Orędzie do pielgrzymów z Belén, 10.10.1971). On wszystkich nas uwalnia od grzechu i nadaje godność Dzieci Bożych. Słuchanie Amazonii w duchu właściwym dla ucznia oraz w świetle Słowa Bożego i Tradycji skłania nas ku głębokiemu nawróceniu ku Chrystusowi i Jego Ewangelii i mobilizuje nas do rzetelnego skorygowania naszych modeli działania i istniejących struktur.

Głos i śpiew Amazonii jako orędzie życia

6. W Amazonii życie jest włączone, połączone i zintegrowane z terytorium, która jako niezbędna i życiodajna przestrzeń staje się możliwością, daje pożywienie i wyznacza granice życia. Amazonia, zwana także Regionem Panamazońskim, jest rozległym terytorium, którego populację szacuje się na 33.600.000 mieszkańców, z czego od 2 do 2,5 mln to ludność tubylcza. Przestrzeń ta, geograficznie wyznaczona przez dolinę rzeki Amazonki i wszystkich jej dopływów, obejmuje obszar 9 krajów: Boliwii, Peru, Ekwadoru, Kolumbii, Wenezueli, Brazylii, Gujany, Surinamu i Gujany Francuskiej. Region Amazonii ma zasadnicze znaczenie dla ilości opadów w regionach Ameryki Południowej i przyczynia się do ruchów powietrza na terytorium całej planety. Obecnie jest to drugi obszar na świecie, najbardziej narażony na zmiany wynikające z przemian klimatycznych i mających swoje przyczyny w bezpośrednim działaniu człowieka.

7. Wody i ziemia tego regionu odżywiają i podtrzymują przyrodę, życie. W kulturę setek rdzennych społeczności, rolników, potomków afrolatynoamerykanów, metysów, osadników, mieszkańców obszarów nadrzecznych i mieszkańców miast. Woda, źródło życia, ma bogate znaczenie symboliczne. W re-

gionie Amazonii obieg wody jest osią łączącą. Łączy ekosystemy, kultury i ma bezpośredni wpływ na rozwój całego terytorium.

8. W regionie Amazonii istnieje wieloetniczna i wielokulturowa rzeczywistość. Różne ludy potrafiły dostosować się do życia na tym terytorium. Wewnątrz każdej kultury tworzono i przebudowywano własny światopogląd, świat znaków, symboli oraz wizję swojej przyszłości. W kulturach ludów tubylczych pradawne praktyki i mityczne wierzenia współistnieją z nowoczesnymi technologiami i wyzwaniem. Oblicza ludzi zamieszkujących Amazonię są bardzo zróżnicowane. Oprócz ludów tubylczych, terytorium to zamieszkują metysi, zrodzeni ze spotkania ludzi różnych ludów.

9. Poszukiwanie przez rdzenną ludność Amazonii życia w obfitości konkretyzuje się w tym, co jest przez nich nazywane „dobrym życiem”, i co realizuje się w sposób pełny w Błogosławieństwach. Chodzi o życie w harmonii z samym sobą, z przyrodą, z innymi ludźmi i najwyższym Bytem, gdyż istnieje wzajemna komunikacja pomiędzy całym kosmosem, gdzie nie ma tych, którzy wykluczają i nie ma wykluczonych, i gdzie możemy stworzyć projekt życia w pełni dla wszystkich. Takie rozumienie życia wyraża się poprzez łączność i harmonię w relacji z wodą, ziemią i przyrodą, życiem wspólnoty i jej kulturą, Bogiem i różnymi siłami duchowymi. Dla tej ludności „dobre życie” oznacza zrozumienie, że sensem życia jest transcendentny wymiar komunii istniejący pomiędzy osobami ludzkimi i całym stworzeniem, i wyraża się poprzez „dobre działanie”. Ten zintegrowany model życia wyraża się w sposobie organizacji form życia społecznego, poczynając od rodziny i wspólnoty, i zakłada zdolność odpowiedzialnego wykorzystanie wszystkich dóbr stworzonych. Ludność tubylcza dąży do osiągnięcia lepszych warunków życia, szczególnie w zakresie zdrowia i edukacji, do czerpania radości ze zrównoważonego rozwoju, wypracowywanego i planowanego przez nich samych, zachowując harmonię z tradycyjnymi stylami życia i prowadząc dialog między mądrością i technologią przodków a nowymi zdobyczami.

Lament ziemi i krzyk ludzi biednych

10. Jednak Amazonia jest dziś zranionym i zdeformowanym pięknem, miejscem bólu i przemocy. Ataki wymierzone w przyrodę nie pozostają bez konsekwencji i mają wpływ na życie ludzi. Ten wyjątkowy kryzys społeczno-środowiskowy znalazł odzwierciedlenie w konsultacjach przedsynodalnych; biorący w nich udział zwrócili uwagę na następujące zagrożenia dla życia:

przywłaszczenie i prywatyzację zasobów naturalnych, w tym także wody; legalne koncesje na wyrąb lasów oraz wejście na teren nielegalnych firm zajmujących się pozyskiwaniem drewna; prowadzone w sposób pazerny polowania na zwierzynę i połów ryb; niezrównoważone megaprojekty (hydroelektrownie, koncesje leśne, masowe pozyskiwanie drewna, monokultury, drogi bite, drogi wodne, linie kolejowe oraz projekty wydobywcze i naftowe); zanieczyszczenia spowodowane przez przemysł wydobywczy i wysypiska w miastach, a przede wszystkim zmiany klimatyczne. Wszystko to stanowi realne zagrożenie, które wiąże się z poważnymi konsekwencjami społecznymi: z chorobami wynikającymi z zanieczyszczenia środowiska, przemyt i handel narkotykami, tworzenie się nielegalnych grup zbrojnych, alkoholizm, przemoc wobec kobiet, wykorzystywanie seksualne, handel ludźmi, sprzedaż narządów, turystyka seksualna, utrata pierwotnej kultury i tożsamości (języka, praktyk i zwyczajów religijnych), kryminalizacja, morderstwa przywódców i obrońców terytorium. Za tym wszystkim stoją interesy gospodarcze i polityczne dominujących sektorów, przy współudziale niektórych rządów i niektórych autorytetów autochtonicznych. Ofiarami są osoby z grup największego ryzyka, czyli; dzieci, młodzież, kobiety i siostra matka Ziemi.

11. Społeczność naukowa, ze swojej strony, ostrzega przed ryzykiem wylesiania, które na dzień dzisiejszy osiągnęło poziom zbliżający się do 17% całego lasu amazońskiego, a które zagraża przetrwaniu całego ekosystemu, niszcząc różnorodność biologiczną i zmieniając cykl życia gospodarki wodnej niezbędnej dla przetrwania lasu tropikalnego. Ponadto Amazonia odgrywa kluczową rolę jako rodzaj bufora przeciw zmianom klimatycznym. Jest nieocenionym i podstawowym źródłem w podtrzymywaniu życia jeśli chodzi o produkcję tlenu, zachowanie poziomu wód, utrzymanie żyznej gleby, powierzchnię lasów i biomasy. Jednocześnie eksperci przypominają, że dzięki wykorzystaniu zaawansowanej nauki i technologii do innowacyjnej biogospodarki lasów i rzek płynących można pomóc w ratowaniu lasu tropikalnego. Można chronić ekosystemy amazońskie oraz ludność tubylczą, i jednocześnie zapewnić zrównoważoną działalność gospodarczą.

12. Zjawiskiem, którym należy się zająć, jest migracja. W regionie Amazonii występują trzy jednoczesne procesy migracji. Po pierwsze, mamy do czynienia z przemieszczaniem się rdzennych grup w ramach tradycyjnego systemu ludów wędrownych i obejmującego tradycyjne miejsca zamieszkania, podzielonego obecnie granicami krajowymi i międzynarodowymi. Po drugie, mamy do czynienia z przymusowym wysiedleniem ludności tubylczej, chłopskiej

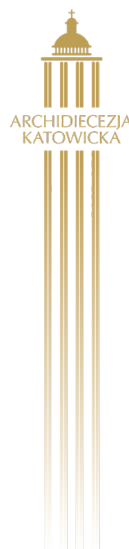
i rzecznej z ich odwiecznych terytoriów. Osiedlają się oni zazwyczaj w najbiedniejszych i najgorzej zurbanizowanych peryferyjnych dzielnicach miast, tworząc slamsy. Po trzecie, mamy do czynienia ze zjawiskiem międzyregionalnej przymusowej migracji i ze zjawiskiem uchodźców zmuszonych do opuszczenia swoich krajów (między innymi z Wenezueli, z Haiti, Kuby); zmuszeni są oni do przekroczenia linii Amazonki stanowiącej korytarz migracyjny.

13. Przesiedlenie się grup ludności tubylczej, wydalonych siłą z ich terytoriów lub przyciągniętych przez blichtr kultury miejskiej, stanowi wyjątkową specyfikę ruchów migracyjnych w Amazonii. Przypadki, w których mobilność tych grup występuje na terytoriach tradycyjnego ruchu tubylczego, oddzielonego granicami krajowymi i międzynarodowymi, wymaga transgranicznej opieki duszpasterskiej, zdolnej zrozumieć prawo do swobodnego przemieszczania się tych ludów. Mobilność ludzi w Amazonii ukazuje twarz zubożałego i głodnego Jezusa Chrystusa (por. Mt 25, 35), wydalonego i bezdomnego (por. Łk 3,1-3). Natomiast proces migracyjny kobiet sprawia, że tysiące z nich są narażone na stanie się ofiarami handlu ludźmi, jednej z najgorszych form przemocy wobec kobiet i najbardziej przerażających form pogwałcenia praw człowieka. Handel ludźmi związany z migracją wymaga stałej pracy duszpasterskiej.

14. Życie społeczności amazońskich, które nie zostały jeszcze dotknięte wpływem cywilizacji zachodniej, opiera się na wierzeniach i obrzędach ukazujących działanie duchów nadprzyrodzonych, nazywanych w sposób zróżnicowany, będących w łączności z terytorium i w łączności z naturą (LS 16, 91, 117, 138, 240). Uznajemy, że przez tysiąclecia Indianie troszczyli się o swoją ziemię, wody i lasy i zdołali je zachować do dziś, aby ludzkość mogła korzystać i cieszyć się z darmowych darów Bożego stworzenia. Nowe drogi ewangelizacji należy budować w dialogu z mądrością ludach tubylczych, w której przejawiają się ziarna Słowa.

Kościół regionu Amazonii

15. Kościół, wsłuchując się w lament ziemi i krzyk ludu, musi odnieść się do własnej historii na tym terytorium i o niej pamiętać. Ewangelizacja w Ameryce Łacińskiej była darem Opatrzności, która wzywa wszystkich do zbawienia w Chrystusie. Pomimo kolonizacji militarnej, politycznej i kulturalnej oraz pomimo chciwości i ambicji kolonizatorów, spotykamy w historii wielu misjonarzy, którzy oddali swoje życie, aby głosić Ewangelię. Zmysł misyjny za-inspirował nie tylko do tworzenia wspólnot chrześcijańskich, ale także dał pod-

waliny dla ustawodawstwa, takiego jak Prawa Indian, które chroniły godność rdzennych mieszkańców wobec nadużyć do jakich dochodziło względem ludzi i ich terytoriów. Powyższe nadużycia spowodowały szkody w społecznościach i przyćmiły przesłanie Dobrej Nowiny. Bardzo często orędzie Chrystusa przekazywano w przymierzu z władzą, która eksploatowała bogactwa ziemi i uciśkała tubylczą ludność. Obecny czas jest dla Kościoła historyczną szansą, aby odciąć się od wpływów nowych potęg kolonizacyjnych, wsłuchując się w głos ludów Amazonii i realizując w ten sposób swoją proroczą misję z zachowaniem przejrzystości. Ponadto kryzys społeczno-środowiskowy stwarza nowe możliwości ukazania Chrystusa od strony wyzwolenczej i uczłowieczającej.

16. Jeden z najbardziej chwalebnych rozdziałów historii Amazonii został napisany przez męczenników. Obecność tych, którzy zjednoczyli się z Jezusem w Jego męce, śmierci i chwalebnym zmartwychwstaniu towarzyszyła od zawsze życiu Kościoła, szczególnie w chwilach i miejscach, w których Kościół, z powodu Ewangelii Jezusa, jest znakiem sprzeciwu, tak jak ma to miejsce dzisiaj, kiedy mówimy i myślimy o tych, którzy odważnie walczą na rzecz ekologii integralnej w Amazonii. Obecny Synod oddaje hołd tym, którzy ryzykując własne życie walczą o prawo istnienia tego terytorium.

Wezwani do integralnego nawrócenia

17. Wsłuchanie się lamentu ziemi i krzyku ubogich ludów Amazonii, z którymi wspólnie kroczymy, wzywa nas do prawdziwego integralnego nawrócenia, żyjąc życiem prostym i umiarkowanym, inspirowani mistyczną duchowością w stylu św. Franciszka z Asyżu, który jest dla nas przykładem integralnego nawrócenia przeżywanego z chrześcijańską radością (por. LS 20-22). Modlitewna lektura Słowa Bożego pomoże nam odkryć i pogłębić natchnienia Ducha Świętego oraz zachęci nas do zawarcia kompromisu w trosce o „wspólny dom”.

18. Jako Kościół uczniów-misjonarzy prosimy o łaskę tego nawrócenia, „które wiąże się z rozwijaniem wszystkich konsekwencji spotkania z Jezusem w relacjach z otaczającym nas światem” (LS 217). Jest to osobiste i wspólnotowe nawrócenie, które zobowiązuje nas do harmonijnego nawiązania relacji do stwórczego dzieła Boga, którym jest „wspólny dom”; nawrócenie, które promuje tworzenie struktur w harmonii z troską o stworzenie; duszpasterskie nawrócenie oparte na synodalności, która uznaje interakcję całego stworzenia. Nawrócenie, które prowadzi nas do Kościoła wychodzącego, który zbliża się do serc wszystkich narodów amazońskich.

19. W ten sposób jedyne nawrócenie na żywą Ewangelię, którą jest Jezus Chrystus, można ukazać jako obejmujące wiele, połączonych ze sobą, wymiarów, które motywują do wyjścia na peryferie egzystencjalne, społeczne i geograficzne Amazonii. Te wymiary to: duszpasterski, kulturowy, ekologiczny i synodalny, które zostaną rozwinięte w następnych czterech rozdziałach.

ROZDZIAŁ II: NOWE DROGI NAWRÓCENIA DUSZPASTER-SKIEGO

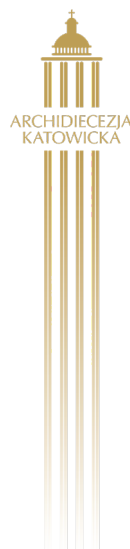
„Jeśli się ktoś nie narodzi z wody i z Ducha, nie może wejść do królestwa Bożego” (J 3,5)

20. Kościół misyjny wychodzący wymaga nawrócenia duszpasterskiego. Dla Amazonii wychodzenie to oznacza także „żeglowanie” po naszych rzekach, naszych jeziorach, pośród naszych ludzi. W Amazonii woda nas jednoczy, nie dzieli. Nasze nawrócenie duszpasterskie będzie samarytańskim, w dialogu, towarzysząc ludziom o konkretnych twarzach ludności indiańskiej, rolników, potomków Afrolatynoamerykanów i migrantów, młodzieży i mieszkańców miast. Nawrócenie to wiąże się z duchowością słuchania i przepowiadania. W ten oto sposób będziemy kroczyć i żeglować na kartach tego rozdziału.

Kościół misyjnego wychodzenia

21. Kościół ze swej natury jest misyjny i swój początek bierze „ze źródła miłości Boga” (AG 2). Dynamizm misyjny, który wypływa z miłości Boga, promieniuje, rozszerza się i rozprzestrzenia na cały wszechświat. „Poprzez chrzest zostaliśmy włączeni w dynamikę miłości prowadzącą do spotkania z Jezusem, który nadaje życiu nowe horyzonty” (Dap 12). To wylanie miłości prowadzi Kościół do duszpasterskiego nawrócenia i przemienia nas w żywe wspólnoty, które pracują jako zespół i jako więź służąc ewangelizacji. Tak rozumiana misja nie jest czymś fakultatywnym, nie jest jednym z pośród wielu zadań Kościoła, ale jest jego właściwą naturą. Kościół jest misją! «Działalność misyjna jest paradygmatem całego dzieła Kościoła» (EG 15). Bycie uczniem misjonarzem, to coś więcej niż tylko wykonywanie zadań lub robienie określonych rzeczy. Odnosi się do porządku bytu. «Jezus mówi nam, swoim uczniom, że nasza misja na świecie nie może być statyczną, ale jest drogą. Chrześcijanin jest wędrowcem»¹.

¹ Franciszek, Anioł Pański, 30.06.2019.

a. Kościół samarytański, miłosierny, solidarny

22. Chcemy być Kościołem amazońskim, samarytańskim, wcielającym się w ten sam sposób, w jaki Syn Boży stał się wcielony: „On wziął na siebie nasze słabości i nosił nasze choroby” (Mt 8,17b). Ten, który będąc bogaty dla was stał się ubogi (2 Kor 8,9), poprzez swojego Ducha, zachęca dzisiejszych uczniów misjonarzy, aby wychodzili na spotkanie ze wszystkimi, zwłaszcza z ludami tubylczymi, biednymi, wykluczonymi ze społeczeństwa. Chcemy także Kościoła Magdaleny, który czuje się kochany i pojednany, który z radością i przekonaniem głosi Chrystusa ukrzyżowanego i zmartwychwstałego. Kościołem maryjnym, który rodzi dzieci do wiary i kształci je z miłością i cierpliwością, czerpiąc także od bogactwa ludów. Chcemy być Kościołem służebnym, kerygmatycznym, wychowującym, zinkulturowanym pośród ludów, którym służymy.

b. Kościół w dialogu ekumenicznym, międzyreligijnym i kulturowym

23. Wieloetniczna, wielokulturowa i wieloreligijna rzeczywistość Amazonii wymaga postawy otwartego dialogu, uznając również różnorodność rozmówców: ludów tubylczych, społeczeństw nadrzecznych i rolnych, potomków Afro-latynoamerykanów, przedstawicieli innych Kościołów chrześcijańskich i wyznań religijnych, organizacji społeczeństwa obywatelskiego, ruchów społeczno-popularnych, Państwa, czyli wszystkich ludzi dobrej woli, którzy dążą do obrony życia, integralności stworzenia, pokoju, wspólnego dobra.

24. W Amazonii „relacje między katolikami i zielonoświątkowcami, charzmatykami i ewangelikami nie są łatwe. Pojawienie się nowych wspólnot, związane z osobowością niektórych kaznodziejów, ostro kontrastuje z zasadami i doświadczeniem eklezjologicznym historycznych Kościołów i może kryć niebezpieczeństwo, że wierni zostaną wciągnięci przez fale emocjonalne chwili lub zamkną doświadczenie wiary w chronionych, wyizolowanych środowiskach. Fakt, że wielu wiernych katolików czuje się przyciągniętymi przez te wspólnoty, rodzi tarcia, ale z naszej strony powinno stać się okazją do przeprowadzenia osobistego egzaminu i odnowy duszpasterskiej”². Dialog ekumeniczny, międzyreligijny i międzykulturowy należy uznać za konieczną drogę ewangelizacji w Amazonii (por. DAp 227). Społeczeństwo ludów Amazonii to mieszanek wyznań, w większości chrześcijańskich. Biorąc pod uwagę tę rzeczywistość, otwierają się dla nas drogi prawdziwej komunii: „Nie wystarczy

² Papież Franciszek, Do uczestników sesji plenarnej Papieskiej Rady ds. Popierania Jedności Chrześcijan, 28.9.2018

jednak okazywanie sobie dobrych uczuć. Potrzebne są konkretne czyny, które przenikają serca i wstrząsają sumieniami, prowadząc każdego do wewnętrznego nawrócenia, które jest podstawą wszelkiego postępu na drodze ekumenizmu” (Benedykt XVI, *Missa pro Ecclesia, Przesłanie na zakończenie celebracji eucharystycznej z kardynałami elektorami w Kaplicy Sykstyńskiej*, 20.4.2005). Centralne miejsce Słowa Bożego w życiu naszych wspólnot jest czynnikiem zjednoczenia i dialogu. Wokół Słowa może zrodzić się wiele wspólnych działań: tłumaczenie Pisma Świętego na języki lokalne, wspólne wydania, rozpowszechnianie Pisma Świętego oraz spotkania teologów katolickich i z teologami innych wyznań.

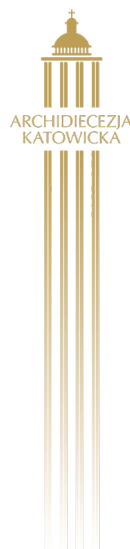
25. W Amazonii dialog międzyreligijny odbywa się zwłaszcza z miejscowymi religiami tubylczymi i kultami pochodzenia afrykańskiego. Tradycje te zasługują na to, aby je poznać, zrozumieć ich formy ekspresji i ich relacje z lasem i matką ziemią. Wraz z nimi, chrześcijanie, opierając swoją wiarę na Słowie Bożym, wchodzą w dialog, dzielą się życiem, zmartwieniami, zmaganiem, doświadczeniami Boga, aby móc wzajemnie pogłębić wiarę i wspólnie działać na rzecz obrony „wspólnego domu”. W tym celu konieczne jest, aby Kościoły Amazonii rozwijały inicjatywy wzajemnych spotkań, studiowania i dialogu z wyznawcami tych religii. Szczerzy i pełen szacunku dialog jest pomostem w kierunku budowy „dobrego życia”. Wymiana darów i dzielenie się Duchem prowadzi coraz bardziej do prawdy i dobra (por. EG 250).

Kościół misyjny, który służy i towarzyszy społecznościom Amazonii

26. Synod Amazoński chce być głosem skierowanym do wszystkich ochrzczonych w Amazonii, aby stawali się uczniami misjonarzami. Powołanie misyjne ściśle wiąże się z chrztem i dotyczy wszystkich ochrzczonych. Przez chrzest wszyscy otrzymujemy tę samą godność bycia synami i córkami Boga, i nikt nie może czuć się wykluczonym z obowiązku wynikającego ze słów jakie Jezus skierował do swoich uczniów. „Idźcie na cały świat i głoscie Ewangelię wszelkiemu stworzeniu” (Mk 16,15). Dlatego uważamy, że koniecznym jest wygenerowanie większego impulsu misyjnego wśród rodzimych powołań. Amazonia musi być ewangelizowana także przez samych Amazończyków.

a. Kościół o obliczu indiańskim, chłopskim i afrolatynoamerykańskim

27. Pilnym zadaniem jest nadanie duszpasterstwu rdzennych społeczności indiańskich szczególnego miejsca w Kościele. Należy wyjść od różnych rzeczywistości i różnorodnych kultur, aby zdefiniować, opracować i przyjąć działania duszpasterskie, które pozwolą nam wypracować projekt ewangelizacji wśród

społeczności tubylczych, sytuując się wewnątrz duszpasterstwa plemion indiańskich. Duszpasterstwo ludów tubylczych ma swoją specyfikę. Na przestrzeni lat kolonizacja, motywowana ekstraktywizmem, i wynikający z niej problem migracji, sprawił, że społeczności indiańskie przynależą do grup zagrożonych w swojej egzystencji. W tym kontekście, jako Kościół zobowiązani jesteśmy do wypracowania i utrzymania preferencyjnej opcji na rzecz społeczności indiańskich, dbając o stworzenie i rozwój diecezjalnych struktur duszpasterstwa rdzennej ludności Amazonii, które charakteryzować się będą odnowioną działalnością misyjną, umiejacą słuchać, prowadzić dialog, w pełni z inkulturyzowaną i zdolną zapewnić stałą obecność duszpasterską. Preferencyjna opcja na rzecz społeczności indiańskich, ich kultur, tożsamości i historii, wymaga od nas dążenia do powstania Kościoła indiańskiego, posiadającego własnych kapłanów i ministrów będących zawsze w jedności i zjednoczonych w całkowitej komunii z Kościołem katolickim.

28. Kościół, uznając ważność problematyki, jakim w Amazonii jest zjawisko urbanizacji oraz związanych z nim zagrożeń i perspektyw, ze szczególną uwagą powinien zwrócić uwagę na środowisko wiejskie jako całość, a w szczególności, na duszpasterstwo wsi. Z duszpasterskiego punktu widzenia Kościół musi reagować na zjawisko wyludniania wsi ze wszystkimi wynikającymi z tego konsekwencjami (utrata tożsamości, wzrastający sekularyzm, wyzysk ludności wiejskiej, rozpad rodziny, itp.).

b. Kościół o twarzy emigranta

29. Z uwagi na wzrost i rozmiary, zjawisko migracji stało się obecnie bezprecedensowym wyzwaniem politycznym, społecznym i eklezjalnym (por. DA 517, a). Biorąc to pod uwagę, wiele wspólnot kościelnych przyjmuje migrantów z otwartymi ramionami pamiętając, że: „Byłem przybyszem, a przyjęliście Mnie” (Mt 25, 35). Przymusowe wysiedlenie rodzin indiańskich, chłopskich, potomków Afrolatynoamerykanów i społeczeństw nadrzecznych, wydanych z ich terytoriów z powodu wywieranych na nich nacisków lub migrujących z braku możliwości i środków do życia, wymaga podjęcia działań duszpasterskich na peryferiach miast. W tym celu konieczne będzie utworzenie grup misyjnych, aby mogły im towarzyszyć, koordynować pracę w parafiach i współpracę z instytucjami kościelnymi i pozakościelnymi. Migrantom należy zagwarantować liturgię zinkulturyzowaną i w ich własnych językach, organizować przestrzeń wymiany kulturalnej, sprzyjając w ten sposób ich integracji w społeczności miejskiej.

c. Kościół o młodym obliczu

30. Pośród różnych twarzy panamazońskich społeczności wyróżnia się ta jedna: twarz ludzi młodych, którzy obecni są na całym tym terytorium. Są to między innymi ludzie młodzi posiadający indiańską tożsamością lub potomkowie Afrolatynoamerykanów, mieszkańcy obszarów nadrzecznych lub osoby wysiedlone: migranci i uchodźcy. Są to młodzi mieszkańcy wsi i obszarów miejskich, którzy codziennie marzą i szukają lepszych warunków życia, pragnąc uczynić życie pełniejszym. Są to młodzi studenci i robotnicy, którzy są obecni i aktywni w różnych formach życia społecznego i eklesjalnego. Młodzież Amazonii doświadcza bolesnej rzeczywistości, takiej jak: ubóstwo, przemoc, choroby, dziecięca prostytutka, wykorzystywanie seksualne, przemyt i używanie narkotyków, przedwczesna ciąża, bezrobocie, depresja, handel ludźmi, nowe formy niewolnictwa, handel narządami, trudności w dostępie do edukacji, opieki zdrowotnej i pomocy społecznej. Niestety, w ostatnich latach nastąpił znaczny wzrost liczby samobójstw wśród młodych ludzi, a także wzrost liczby młodych ludzi osadzonych w więzieniach na skutek przestępczości. Dotyczy to zwłaszcza potomków Afrolatynoamerykanów i mieszkańców przedmieść miejskich. Mieszkając na wielkim terytorium Amazonii, młodzi ludzie mają takie same marzenia i pragnienia jak inni młodzi na całym świecie: szukają uznania i szacunku, chcą studiować, mieć dobrą pracę, marzą o przyszłości. Doświadczają jednak ogromnego kryzysu wartości i takiej rzeczywistości, w której zatracone zostają podstawowe wartości etyczne. Zadaniem Kościoła jest towarzyszenie im, aby mogli zmierzyć się z każdą sytuacją, która niszczy ich tożsamość i poczucie własnej wartości.

31. Młodzi ludzie są również intensywnie obecni na obszarach migracyjnych terytorium Amazonii. Szczególną uwagę należy objąć rzeczywistość młodych ludzi w ośrodkach miejskich. Coraz więcej miast przyjmuje całe grupy etniczne i rosną z tym związane problemy. Wieś Amazonii wyludnia się; miasta borykają się z ogromnymi problemami przeludnienia, przestępczością nieletnich, brakiem pracy, walkami etnicznych i niesprawiedliwością społeczną. Tutaj w szczególności Kościół jest wezwany do proroczej obecności wśród młodych ludzi, oferując im odpowiednie towarzyszenie i dostęp do wykształcenia.

32. Zakorzeniony w rzeczywistości amazońskiej młodzieży, Kościół głosi młodym ludziom Dobrą Nowinę o Jezusie, proponuje rozeznanie powołaniowe i towarzyszy im, przyznaje właściwe miejsce ich kulturze i tożsamości, zachęca młodzież do walki o swoje prawa. Dbą o wzmocnienie kreatywnych, innowacyjnych i różnicowanych przestrzeni ewangelizacji poprzez odnowioną i od-

ważną posługę młodzieży. Jest to duszpasterstwo, które nie jest statycznym; jest ono skoncentrowane na Jezusie Chrystusie i ukazuje Jego projekt na życie; zintegrowane i potrafiące nawiązać dialog, zaangażowane we wszystkie istniejące rzeczywistości młodzieżowe na swoim terytorium. Młodzież indiańska ma ogromny potencjał i aktywnie uczestniczy w życiu lokalnych społeczności i różnych organizacji, stając się ich animatorami i liderami, broniąc należnych im praw, szczególnie na swoim terytorium, walcząc o prawo do służby zdrowia i edukacji. Z drugiej strony to ludzie młodzi są głównymi ofiarami braku pewności odnośnie prawa do ziemi oraz wad w polityki społecznej. Uzależnienie alkoholowe i narkotykowe to smutna rzeczywistość wspólnot indiańskich i stanowi poważne zagrożenie dla młodzieży, zabierając im życie w prawdziwej wolności, niszcząc sny i marzenia, i uniemożliwiając im aktywne uczestnictwo w życiu wspólnoty.

33. Rola młodych ludzi została w sposób wyraźny zauważona i wyakcentowana w dokumencie końcowym XV Zwyczajnego Zgromadzenia Ogólnego Synodu Biskupów poświęconego młodzieży (46, 160) w papieskiej adhortacji *Christus Vivit* (170) oraz w encyklice *Laudato Si* (209). Młodzi ludzie chcą być bohaterami, a Kościół Amazonii chce uwidocznic przynależne im prawa. Chce być towarzyszem, który umie słuchać, uznającym młodych ludzi jako miejsce teologiczne, jako „proroków nadziei”, zaangażowanych w dialog, wrażliwych ekologicznie i stróżów umiających dbać o „wspólny dom”. Chce być Kościołem, który przyjmuje młodych ludzi i kroczy z nimi, zwłaszcza na peryferiach. Dlatego też musi uświadomić sobie istnienie trzech wyzwań, którymi są: obowiązek promowania nowych form ewangelizacji za pośrednictwem mediów społecznościowych (por. Franciszek, *Christus Vivit* 86); pomoc młodym ludziom ze społeczności indiańskich w osiągnięciu właściwej międzykulturowości; pomoc w radzeniu sobie z kryzysem wartości, który niszczy poczucie własnej wartości i powoduje, że młodzi tracą tożsamość.

d. Kościół, który kroczy nowymi drogami miejskiego duszpasterstwa

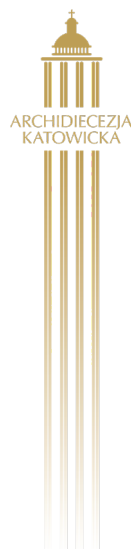
34. Silny proces zaludniania miast przez ludność migrującą z mniejszych środowisk do większych, widoczny jest także w Amazonii. Przyspieszonemu rozwojowi metropolii amazońskich towarzyszy tworzenie się dzielnic peryferyjnych. Jednocześnie asymilowane są przez społeczności indiańskie i wiejskie style życia, formy koegzystencji, języki i wartości skonfigurowane przez metropolię. Rodzina miejska jest miejscem syntezy kultury tradycyjnej i nowoczesnej. Jednak rodziny często cierpią z powodu ubóstwa, złych warunków

mieszkaniowych, braku pracy, uzależnienia od narkotyków i alkoholizmu, dyskryminacji i samobójstw dzieci. Ponadto w życiu rodzinnym brakuje dialogu między pokoleniami i tradycjami, a język rodzinny ginie. Rodziny borykają się również problemami zdrowotnymi, które wynikają z braku odpowiedniej edukacji seksualnej i wiedzy o planowaniu rodziny. Obserwujemy proces gwałtownych zmian w środowisku rodzinnym społeczności Amazonii. Mamy do czynienia z nowymi formami życia rodzinnego: rodziny niepełne, w których całkowity ciężar utrzymania spoczywa na kobietach; wzrost liczby rodzin, gdzie rodzice żyją w separacji; związki partnerskie; rodziny patchworkowe i ponowne związki; spadek liczby małżeństw zinstytucjonalizowanych. Miasto jest eksplozją życia, ponieważ „Bóg mieszka w mieście” (Dap 514). Miasto to bowiem miejsce naznaczone lękami, konfliktami i poszukiwaniem sensu życia, ale także solidarnością, braterstwem, pragnieniem dobroci, prawdy i sprawiedliwości (por. EG 71-75). Ewangelizacja miasta lub kultury miejskiej polega na tym, aby „mocą Ewangelii zmieniać, osiągnąć i jakby przewracać kryteria oceny, hierarchię dóbr, postawy i nawyki myślowe, bodźce postępowania i modele życiowe rodzaju ludzkiego, które stoją w sprzeczności ze słowem Bożym i planem zbawczym” (EN 19).

35. Należy bronić prawa wszystkich ludzi do życia w mieście. Przynałeczne prawo do życia w mieście definiuje się także przez prawo do równego dostępu do dóbr miasta w ramach zasad zrównoważonego rozwoju, demokracji i sprawiedliwości społecznej. Koniecznym jest jednak wywieranie nacisków na politykę społeczną i promowanie inicjatyw poprawiających jakość życia na wsi, zapobiegając w ten sposób ich niekontrolowanemu wyludnianiu.

36. Podstawowe wspólnoty eklesjalne były i są darem Boga dla lokalnych Kościołów Amazonii. Trzeba jednak zauważyć, że niektóre wspólnoty eklesjalne z biegiem czasu, straciły na znaczeniu, osłabły, a nawet całkowicie obumarły. Zdecydowana większość z nich jednak ciągle jest aktywna i jest duszpasterskim fundamentem wielu parafii. Aktualnie największe niebezpieczeństwa dla wspólnot eklesjalnych wynikają głównie z sekularyzmu, indywidualizmu, braku odpowiedniego wymiaru społecznego i braku aktywności misyjnej. Dlatego koniecznym jest, aby pasterze zachęcali każdego wiernego do bycia uczniem-misjonarzem. Wspólnota eklesjalna musi być aktywna w przestrzeniach polityki publicznej, w których podejmowane są działania w celu ożywienia kultury, życia wspólnotowego, wypoczynku i świętowania. Musimy walczyć, aby „favele” i „dzielnice nędzy” miały zagwarantowane podstawowe udogodnienia: wodę, energię i mieszkania; należy promować w nich ekologię integralną. We

wspólnotach miejskich Amazonii należy ustanowić posługę przyjmującego, którego zadaniem byłaby pomoc braterska i solidarność względem migrantów, uciekinierów, osób bezdomnych i tych, którzy opuścili środowiska miejskie.

37. Szczególną troską należy otoczyć osoby przynależące do społeczności indiańskiej, a osiedlające się w ośrodkach miejskich, ponieważ to oni są najbardziej narażeni na problemy związane ze zjawiskiem przestępczości nieletnich, brakiem pracy, walkami etnicznymi i niesprawiedliwością społeczną. Jest to obecnie jedno z największych wyzwań: coraz więcej miast jest miejscem docelowym wszystkich grup etnicznych i ludów Amazonii. Należy zorganizować w miastach duszpasterstwo rdzennej ludności indiańskiej potrafiące wyjść naprzeciw tej specyficznej rzeczywistości.

e. Duchowość słuchania i przepowiadania

38. Działalność duszpasterska czerpie z duchowości opartej na słuchaniu Słowa Bożego i krzyku ludu, aby następnie móc przepowiadać z proroczą mocą Dobrą Nowinę. Zdajemy sobie sprawę, że Kościół, który rozpoznaje wołanie Ducha w lamencie Amazonii, może uczynić własnymi radości i nadzieje, smutki i niepokoje wszystkich, a zwłaszcza najbiedniejszych (por. GS 1), którzy są uprzywilejowanymi córkami i synami Boga. Odkrywamy, że potężne wody Ducha, podobne do wód Amazonki, które od czasu do czasu występują z brzegów i wylewają, prowadzą nas obfitości życia, które Bóg nam oferuje, abyśmy dzielili się nim poprzez przepowiadanie.

Nowe drogi nawrócenia duszpasterskiego

39. Wędrowne grupy misyjne w Amazonii organizują i tworzą wspólnotę w drodze, wzmacniając tym samym synodalność Kościoła. Grupy te mogą łączyć w sobie różnorodność charyzmatów, składać się z osób przynależących do różnych instytutów i kongregacji, świeckich kobiet i mężczyzn, zakonników i sióstr zakonnych, księży. Łączą się razem, aby móc dotrzeć tam, gdzie samemu nie sposób dotrzeć. Misyjna wędrówka tych, którzy opuszczają swoją siedzibę i odwiedzają poszczególne wspólnoty w terenie, celebrując sakramenty, jest załącznikiem tego, co nazywa się „duszpasterstwem wizyt”. Jest to rodzaj posługi duszpasterskiej, która odpowiada obecnym warunkom i możliwościom naszych Kościołów. Dzięki tej metodzie i działaniu Ducha Świętego społeczności te rozwinęły także bogatą ministerialność, która jest powodem do dziękczynienia.

40. Proponujemy stworzenie sieci grup wędrownych, która scali zróżnicowane wysiłki zespołów towarzyszących życiu i wierze wspólnot Amazonii. Wpływy jakie polityka wywiera na zmiany w rzeczywistości muszą być rozoznane przez duchownych i osoby świeckie. W celu przejścia od duszpasterstwa wizyt do stałej obecności, kongregacje i prowincje zakonne na świecie, które nie są jeszcze zaangażowane w misję, są proszone o ustanowienie co najmniej jednej placówki misyjnego w którymkolwiek z krajów Amazonii.

ROZDZIAŁ III: NOWE DROGI NAWRÓCENIA KULTUROWEGO

„A Słowo stało się ciałem i zamieszkało wśród nas” (J 1,14)

41. Ameryka Łacińska posiada ogromną różnorodność biologiczną i wielkie bogactwo kulturowe. Amazonia to kraina lasów i wód, porośniętych jezior i mokradel, sawann i pasm górskich, ale przede wszystkim jest to kraina niezliczonych ludów, z których wiele to społeczności o tysiącletniej tradycji, zamieszkujące od najdawniejszych czasów to terytorium: są to ludy o wspólnałej historii, które na tym kontynencie są światłem nadziei wbrew wszelkiej nadziei. Nasze nawrócenie musi być zatem także kulturowe: stajemy się bowiem tym, kim jesteśmy dzięki innym i uczymy się od innych. Naszym zadaniem jest być obecnymi, szanować i rozpoznawać wartości bliźniego, żyć i praktykować inkulturację i interkulturację w głoszeniu Dobrej Nowiny. Głosić i żyć wiarą w Amazonii jest zadaniem, które nieustannie musi być odnawiane. Wiara wyraża się nie tylko poprzez duszpasterstwo, ale także poprzez konkretne działania na rzecz bliźniego, poprzez opiekę zdrowotną, edukację, solidarność i wsparcie dla najbardziej potrzebujących. Uwagami tymi pragniemy podzielić się w tym rozdziale.

Oblicze Kościoła w społecznościach Amazonii

42. Na terytoriach Amazonii istnieje wielokulturowa rzeczywistość, która wymaga spojrzenia zdolnego objąć całość i użycia wyrażen, które będą w stanie wskazać na elementy jednoczące wszystkie grupy, a jednocześnie umożliwią identyfikację poszczególnych grup, aby mogły być one rozpoznawane, szanowane i promowane w Kościele i w społeczeństwie, które musi odkryć w ludach Amazonii równoprawnego rozmówcę celem prowadzenia dialogu i spotkania. Konferencja w Puebli mówi o twarzach zamieszkujących Amerykę Łacińską i stwierdza, że w społecznościach tubylczych doszło do zmieszania się różnych

ras i kultur, które wzrastają i rozwijają się poprzez spotkanie i rozchodzenie się poszczególnych kultur stanowiących część tego kontynentu. Ta twarz jest także twarzą Kościoła w Amazonii, który zakorzenił się na tej ziemi, ewangelizuje i otwiera nowe drogi, aby społeczności mogły czuć się, że towarzyszy się im w złożonych procesach życia ewangelicznego. Odnowiony zmysł misyjny jest obecny także w świadomości samych mieszkańców tychże społeczności, które realizują proroczą i samarytańską misję Kościoła i którą należy wzmacniać poprzez otwarcie się na dialog i na inne kultury. Tylko Kościół misyjny zakorzeniony w kulturze i w pełni zinkulturyzowany jest w stanie zrodzić rdzenne Kościoły lokalne o amazońskim twarzą i sercu, zakorzenionych w kulturach i tradycjach ludu, zjednoczonych w tej samej wierze w Chrystusa, ale zróżnicowanych pod względem sposobu życia, wyrażania wiary i jej celebracji.

a. Wartości kulturowe ludów Amazonii

43. Mieszkańcy Amazonii są dla nas źródłem nauki o życiu. Ludy tubylcze i ci, którzy w późniejszym okresie przybyli na to terytorium, ukształtowali swoją tożsamość we wzajemnym współistnieniu. Ludy te żyją w oparciu o wartości kulturowe, w których odkrywamy ziarna Słowa. W dżungli splata się nie tylko roślinność: jeden gatunek roślin znajduje swoje oparcie i zostaje wzmocniony przez inny; ale także ludy wchodzą ze sobą we wzajemne relacje, tworząc pomiędzy sobą sieć związków i sojuszy, na których wszyscy zyskują. Dżungla żyje dzięki relacji wzajemnych powiązań i współzależności, i to samo odnosi się do wszystkich innych obszarów życia. Dzięki temu delikatna równowaga Amazonii mogła zachować się przez wieki.

44. Mądrość rdzennych ludów Amazonii opiera się na zintegrowanej wizji świata, dzięki której można zrozumieć zróżnicowane powiązania istniejące pomiędzy całym stworzeniem. Kontrastuje to z dominującym nurtem myśli zachodniej, która, aby móc zrozumieć rzeczywistość, dzieli ją i fragmentaryzuje, lecz nie potrafi scalić jej na nowo w łańcuch relacji istniejącymi między różnymi obszarami wiedzy. Tradycyjny sposób gospodarowania tym, co oferuje natura, był prowadzony w taki sposób, jak to dzisiaj określa się mianem zrównoważonego rozwoju. Wśród rdzennej ludności można odnaleźć także takie wartości jak wzajemna i bezinteresowna pomoc, poczucie przynależności do wspólnoty, równość, rodzina, organizacja społeczna i poczucie służby.

b. Kościół obecny i sprzymierzony z ludami na ich własnych terytoriach

45. Żądza posiadania ziemi jest źródłem konfliktów prowadzących do

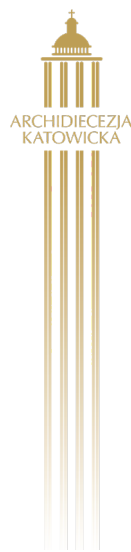
niszczenia rdzennych kultur etnicznych, a także do mordowania i kryminalizacji ruchów społecznych i ich przywódców. Wyznaczenie granic terytoriów i ochrona ziemi jest obowiązkiem państw narodowych i ich rządów. Jednak wiele z rdzennych terytoriów społeczności tubylczych pozbawionych jest ochrony, a obszary raz wytyczone są zagrożone przez firmy wydobywcze i wycinające lasy, przez duże projekty infrastrukturalne, nielegalne uprawy i przez wielkich właścicieli ziemskich promujących monokulturę i nadmierną hodowlę bydła.

46. Kościół zobowiązuje się być sojusznikiem ludów amazońskich, składając doniesienia i informując o przypadkach przestępstw wymierzonych w społeczności tubylcze; o projektach mających destrukcyjny wpływ na środowisko; o brakach w prawnym uregulowaniu własności terytoriów; jak również występując przeciwko drapieżnemu modelowi gospodarczemu niszczącemu świat przyrody. Obecność Kościoła wśród społeczności tubylczych i tradycyjnych wymaga świadomości, że obrona ziemi nie ma innego celu niż obrona życia.

47. Życie ludności indiańskiej, metysów, ludności z obszarów nadrzecznych, rolników, potomków niewolników i Afrolatynoamerykanów oraz społeczności tradycyjnych jest zagrożone zniszczeniem, eksploatacją środowiska i systematycznym łamaniem ich praw terytorialnych. Konieczna jest obrona prawa tych społeczności do samostanowienia i wyznaczania terytoriów. Konieczne są zagwarantowanie prawa tym społecznościom do konsultacji prawnej, uczciwej i wolnej od wpływów zewnętrznych. Społeczności te żyją w „warunkach społecznych, kulturowych i ekonomicznych, które wyróżniają je od innych grup wspólnoty narodowej i które są całkowicie lub częściowo regulowane przez ich własne zwyczaje, tradycje lub specjalne ustawodawstwo”³. Dla Kościoła obrona życia, wspólnoty, ziemi i praw ludów tubylczych jest zasadą ewangeliczną dotyczącą obrony ludzkiej godności: „Ja przyszedłem po to, aby owce miały życie i miały je w obfitości.” (J 10, 10b).

48. Kościół promuje integralne zbawienie osoby ludzkiej, docenia kulturę ludów tubylczych, wskazuje na ich żywotne potrzeby, wspiera ruchy społeczne w walce o przynależne im prawa. Nasza posługa duszpasterska jest posługą na rzecz pełni życia społeczności indiańskich. Posługa ta obliuguje nas do przepowiadania Dobrej Nowiny o Królestwie Bożym i do potępienia grzechu, struktury śmierci, przypadków przemocy i niesprawiedliwości, promocji dialogu międzykulturowego, międzyreligijnego i ekumenicznego (por. DAp 95).

³ Cf. Umowa dotycząca ludności indiańskiej i autochtonicznej, n. 169 (1989), Międzynarodowa Organizacja Pracy [OIT], art. 1°, 1.a.

49. Osobny rozdział powinien być poświęcony Społecznościom Indiańskim w Dobrowolnej Izolacji [Pueblos Indígenas en Aislamiento Voluntario – PIAV] i Społecznościom Indiańskim w Izolacji i w Początkowym Kontakcie [Pueblos Indígenas en Aislamiento y Contacto Inicial – PIACI]. W Amazonii jest około 130 wiosek lub wspólnot, które nie utrzymują systematycznych lub stałych kontaktów z otaczającym społeczeństwem. Nadużycia i systematyczne akty przemocy w przeszłości były przyczyną ich migracji do bardziej niedostępnych miejsc, gdzie społeczności te szukały ochrony, dążąc do zachowania swojej autonomii i decydując się na ograniczenia unikały relacji z osobami trzecimi. Dzisiaj nadal zagrożone jest ich życie przez ekspansję na ich terytoria różnych grup oraz przez niską demografię; narażone są na czystki etniczne i całkowite zniknięcie. Podczas spotkania ze społecznością rdzenną w styczniu 2018 r. w Puerto Maldonado papież Franciszek przypomniał nam: „Wiemy, że są najbardziej podatni na zagrożenia spośród zagrożonych. (...) Nadal brońcie tych najbardziej bezbronnych braci. Ich obecność przypomina nam, że nie jesteśmy absolutnymi panami całego stworzenia i że nie możemy rozporządzać dobrami wspólnymi w rytmie zachłanności i konsumpcji.” (Fr. PM). Opcja na rzecz obrony PIAV / PIACI nie zwalnia Kościołów lokalnych z odpowiedzialności pasterskiej za nie.

50. Odpowiedzialność ta musi przejawiać się w konkretnych działaniach na rzecz obrony ich praw, wyrażać się w podejmowanych działaniach, których celem jest to, aby poszczególne państwa broniły ich praw, gwarantując im nienaruszalność terytoriów, które tradycyjnie zamieszkują od wieków, co dotyczy również regionów, gdzie istnieją tylko dowody ich obecności i nie jest to oficjalnie potwierdzone, a także poprzez przedsięwzięcie odpowiednich środków zaradczych w celu wprowadzenia mechanizmów obustronnej współpracy między państwami, tam, gdzie zamieszkujące grupy zajmują przestrzeń transgraniczną. Zawsze należy respektować prawo dla samostanowienia i swobody decyzji co do rodzaju relacji, które chcą nawiązać z innymi grupami. W tym celu konieczne będzie uwrażliwienie całego Ludu Bożego, a zwłaszcza mieszkańców sąsiadującymi z terytoriami PIAV/PIACI, aby szanowali te ludy i gwarantowały im nietykalność ich terytoriów. Jak powiedział św. Jan Paweł II w Cuiabá w 1991 roku: „Drodzy indiańscy bracia i siostry, Kościół zawsze był i pozostanie po waszej stronie, aby bronić godności ludzi, ich prawa do pokojowego życia, z poszanowaniem wartości do tradycji, zwyczajów i kultur”.

Drogi dla Kościoła zinkulturyzowanego

51. Chrystus w swoim wcieleniu porzucił to, co właściwe Bogu i stał się człowiekiem w konkretnej kulturze, aby utożsamiać się z całą ludzkością. Inkulturacja jest wcieleniem Ewangelii w kultury tubylcze⁴, a jednocześnie wprowadzeniem tych kultur w życie Kościoła. W tym procesie ludzie są protagonistami, a towarzyszą im ich liderzy i duszpasterze.

a. Życie wiary wyrażone w pobożności ludowej i w zinkulturyzowanej katechezie

52. Pobożność ludowa stanowi ważny środek łączący wiele ludów Amazonii z ich doświadczeniami duchowymi, ich kulturowymi korzeniami i jest formą społecznej integracji. Jest manifestacją, za pomocą której, poprzez obrazy, symbole, tradycje, obrzędy i inne sakramentalia, lud wyraża swoją wiarę. Pielgrzymki, procesje i święta patronalne należy doceniać, towarzyszyć im, promować, a czasem oczyszczać, ponieważ są uprzywilejowanymi środkami ewangelizacji, które powinny doprowadzić do spotkania z Chrystusem. Nabożeństwa maryjne są głęboko zakorzenione w Amazonii i całej Ameryce Łacińskiej.

53. Brak klerykalizacji jest tym, co charakteryzuje bractwa, stowarzyszenia i grupy związane z pobożnością ludową. Świeccy pełnią rolę protagonistów, jaką z trudnością mogą pełnić w innych obszarach życia kościelnego; wraz z braćmi i siostrami, odpowiadają nabożeństwom i kierują modlitwą, udzielają błogosławieństw, inicjują tradycyjne święte pieśni, animują nowenny, organizują procesje, rozpowszechniają kult świętych patronów, itp. Koniecznym jest, aby „odpowiednia katechizacja towarzyszyła wierze już obecnej w pobożności ludowej. Jedną z konkretnych propozycji może tu być umożliwienie procesu inicjacji chrześcijańskiej ... która prowadzi nas ku coraz większemu podobieństwu do Chrystusa i przyjmowaniu Jego postaw” (DAP 300).

b. Tajemnica wiary odzwierciedlona w zinkulturyzowanej teologii

54. Teologia indiańska, teologia o amazońskim obliczu i pobożność ludowa są już bogactwem rdzennego, indiańskiego świata, jego kultury i duchowości. Misjonarz i kościelny lider, kiedy niesie słowo Ewangelii Jezusa, identyfikuje się z kulturą i dochodzi do spotkania, z którego rodzi się świadectwo, służba, przekaz i nauka języków. Indiański świat ze swoimi mitami, narracją,

⁴ „To, co nie zostało przyjęte, nie zostało odkupione”, Św. Ireneusz, por. Puebla 400.

obrzędami, pieśniami, tańcem i ekspresjami duchowymi wzbogaca spotkanie międzykulturowe. Konferencja w Puebla mówi nam, że «kultury nie są pustą ziemią, pozbawioną autentycznych wartości. Ewangelizacja Kościoła nie jest procesem destrukcji, lecz konsolidacji i umocnieniem tych wartości; wzmocnieniem wzrostu „ziaren Słowa”» (DP 401, por. GS 57) obecnego w kulturach.

Drogi dla Kościoła zinkulturyzowanego

a. Poszanowanie kultur i praw narodów

55. Wszyscy jesteśmy zaproszeni, aby wejść w kontakt z ludami Amazonii jak równy z równym, szanując ich historię, kulturę, styl „dobrego życia”⁵. Kolonializm to narzucanie przez jedne narody drugim, określonych sposobów życia, zarówno w wymiarze gospodarczym, kulturowym, jak i religijnym. Odrzucamy ewangelizację stylu kolonialnego. Głoszenie Dobrej Nowiny Jezusa oznacza uznanie ziaren Słowa obecnych już w kulturach. Ewangelizacja, którą dziś proponujemy Amazonii, jest inkulturowym orędziem, które generuje procesy międzykulturowości, procesy promujące życie Kościoła o tożsamości i amazońskiej twarzy.

b. Promowanie dialogu międzykulturowego w globalnym świecie

56. W zadaniu ewangelizacyjnym Kościoła, którego nie należy mylić z prozelityzmem, musimy uwzględnić jasne procesy inkulturacji naszych metod i planów misyjnych. W szczególności proponuje się ośrodkom badawczym i duszpasterskim Kościoła, aby w porozumieniu z rdzenną ludnością przestudiowały, uporządkowały i usystematyzowały tradycje amazońskich grup etnicznych, celem wzmocnienia pracy edukacyjnej opartej na tożsamości i kulturze ludów, pomocy w promocji i obronie ich praw, konserwacji i rozpowszechnianiu ich wartości na scenie kulturalnej Ameryki Łacińskiej.

57. Działania edukacyjne są dziś kwestionowane przez potrzebę inkulturacji. Wyzwaniem jest poszukiwanie metod i treści odpowiednich dla społeczności wobec których pragnie się realizować posługę nauczania. W tym celu ważna jest znajomość ich języków, ich przekonań i aspiracji, ich potrzeb i nadziei; a także wspólne opracowywanie programów edukacyjnych, które zarówno w formie, jak i treści, odpowiadać będą tożsamości kulturową spo-

⁵ Franciszek, *Otwarcie prac Zgromadzenia Specjalnego*, 07.10.19.

łeczności amazońskich, nalegając na formację z zakresu ekologii integralnej jako elementu łączącego.

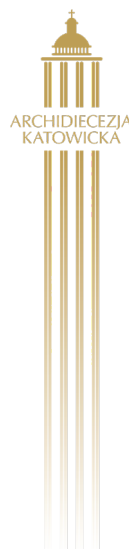
c. Wyzwania z zakresu ochrony zdrowia, edukacji i komunikacji

58. Kościół uznaje za ważne zadanie promowanie profilaktycznej edukacji zdrowotnej i oferowanie opieki zdrowotnej w miejscach, w których pomoc państwa nie dociera. Konieczne jest sprzyjanie inicjatywom integracyjnym, które są korzystne dla zdrowia mieszkańców Amazonii. Ważne są również promocja i dzielenie się wiedzą przodków w dziedzinie tradycyjnej medycyny ludowej typowej dla każdej kultury plemiennej.

59. Wśród zawiloci terytorium Amazonii zwracamy uwagę na słabość edukacji, szczególnie wśród rdzennej ludności indiańskiej. Chociaż edukacja jest prawem człowieka, jakość edukacji jest niska, a porzucanie szkoły jest bardzo częste, szczególnie u dziewcząt. Edukacja ewangelizuje, promuje transformację społeczną, wzmacniając ludzi w zdrowym znaczeniu krytycznym. „Dobra edukacja szkolna w dzieciństwie i w młodym wieku rzuca ziarna, które mogą wydać owoce w ciągu całego życia” (LS 213). Naszym zadaniem jest promowanie edukacji na rzecz solidarności, która wypływa ze świadomości wspólnego pochodzenia i wspólnej przyszłości dla wszystkich (por. LS 202). Od rządów należy wymagać wprowadzenia edukacji publicznej, międzykulturowej i dwujęzycznej.

60. Świat poddany coraz większej globalizacji i coraz bardziej złożony, rozwinął bezprecedensową sieć informacji. Jednak taki natychmiastowy przepływ informacji nie prowadzi do lepszej komunikacji lub współpracy między społecznościami. W Amazonii chcemy promować kulturę komunikacyjną, która sprzyja dialogowi, kulturze spotkania i trosce o „wspólny dom”. Motywowani ekologią integralną chcemy wzmocnić przestrzeń komunikacji już istniejące w regionie, aby w trybie pilnym promować kompleksowe nawrócenie ekologiczne. W tym celu konieczne jest, by przygotowywać osoby kompetentne w komunikacji odwołującej się do tradycyjnych wartości i kultury, zwłaszcza osoby wywodzące się ze społeczności autochtonicznych. Ważne jest, by rdzena ludność była nie tylko uprzywilejowanymi rozmówcami w temacie ewangelizacji i promocji człowieka na danym terytorium, ale także pomagała nam szerzyć kulturę „dobrego życia” i troski o stworzenie.

61. Aby rozwinąć przekaz informacji w całej Amazonii i poprawić komunikację, Kościół chce stworzyć panamazońską sieć komunikacji eklesjalnej, w skład której wchodzić będą różne media wykorzystywane przez lokal-

ne Kościoły i różne organizmy eklesjalne. Przekaz proponowany przez tę sieć może mieć pozytywny oddźwięk i pomóc w nawróceniu ekologicznym Kościoła i planety. REPAM może współpracować w zakresie doradztwa i wspierania procesów szkoleniowych, monitorowania i wzmacniania komunikacji w regionie panamazońskim.

Nowe drogi nawrócenia kulturowego

62. Proponujemy utworzenie sieci szkół edukacji dwujęzycznej dla Amazonii (podobnej do Fe y Alegria), której program zawierać będzie treści odpowiadające potrzebom społeczności, szanując, dowartościowując i integrując wiedzę dotyczącą tożsamości kulturowej i nauk rdzennych języków.

63. Chcemy zagwarantować, wspierać i sprzyjać międzykulturowej dwujęzycznej edukacji, które już istnieje w eklesjalnych jurysdykcjach Amazonii, zachęcać katolickie uniwersytety do współpracy i utworzenia odpowiedniej sieci.

64. Będziemy szukać nowych form nauczania konwencjonalnego i niekonwencjonalnego, takich jak kształcenie na odległość, zgodnie z potrzebami miejsc, czasów i osób.

ROZDZIAŁ IV: NOWE DROGI NAWRÓCENIA EKOLOGICZNEGO

„Przyszedłem, aby owce miały życie i miały je w obfitości” (J 10,10)

65. Nasza planeta jest darem od Boga. Wiemy również, że żyjemy w obliczu bezprecedensowego kryzysu społeczno-środowiskowego. Potrzebujemy ekologicznego nawrócenia, aby móc odpowiednio zareagować. Jako Kościół Amazonii, w obliczu rosnącej agresji na nasz ekosystem, zagrożony zniknięciem, z ogromnymi konsekwencjami tego dla całej naszej planety, pragniemy wejść na drogę nawrócenia zainspirowani propozycją ekologii integralnej. Dostrzegamy rany spowodowane działalnością człowieka na naszym terytorium. Chcemy uczyć się od naszych braci i siostr należących do społeczności indiańskich i na drodze dialogu różnych form i dziedzin wiedzy, pragniemy zmierzyć się z zadaniem jakim jest poszukiwanie modelu sprawiedliwego i solidarnego rozwoju. Chcemy troszczyć się o nasz „wspólny dom” w Amazonii i zaproponować nowe drogi mające na celu troskę o niego.

W kierunku ekologii integralnej z perspektywy encykliki „Laudato si”

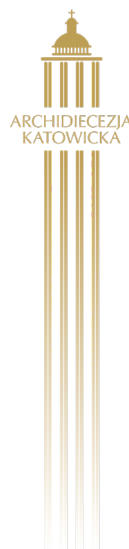
a. Zagrożenia dla amazońskiego ekosystemu i jego ludów

66. Bóg dał nam ziemię jako dar i jako zadanie, abyśmy się o nią troszczyli i za nią odpowiadali; nie jesteśmy jej właścicielami. Ekologia integralna opiera się na fakcie, że „wszystko jest ze sobą ściśle powiązane” (LS 16). Dlatego ekologia i sprawiedliwość społeczna są ze sobą nierozzerwalnie związane (por. LS 137). Wraz z ekologią integralną rodzi się nowy paradygmat sprawiedliwości, ponieważ „prawdziwe podejście ekologiczne zawsze staje się podejściem społecznym, które musi włączyć sprawiedliwość w dyskusję o środowisku, aby usłyszeć zarówno wołanie ziemi, jak i krzyk biednych” (LS 49). Ekologia integralna łączy zatem działania na rzecz troski o stworzenie ze sprawiedliwością wobec najbardziej zubożałych i pokrzywdzonych na ziemi, tych którzy są w historii objawionej preferencyjną opcją Boga.

67. Należy pilnie stawić czoła nieograniczonemu wykorzystaniu „wspólnego domu” i jego mieszkańców. Jedną z głównych przyczyn zniszczeń poczynionych w Amazonii jest rabunkowa polityka wydobywcza, która odpowiada logice chciwości, typowej dla dominującego paradygmatu technokratycznego (LS 101). W obliczu naglącej sytuacji planety i Amazonii ekologia integralna nie jest jedną z wielu dróg, którą Kościół może wybrać na przyszłość na tym terytorium. Jest to jedyny możliwy sposób, ponieważ nie ma innej realnej drogi ratowania tego regionu. Niszczeniu terytorium towarzyszą przelewanie niewinnej krwi i działania kryminalne wobec obrońców Amazonii.

68. Kościół jest częścią międzynarodowej solidarności, która musi faworyzować i uznać centralną rolę ekosystemu amazońskiego dla równowagi klimatu planety; zachęca społeczność międzynarodową do zapewnienia nowych środków ekonomicznych w celu jej ochrony i promowania sprawiedliwego i zrównoważonego rozwoju, z protagonizmem i bezpośrednim udziałem społeczności lokalnych i ludności tubylczej na wszystkich etapach od przedstawienia planów do ich wdrożenia, wzmacniając także to wszystko co już zostało wypracowane na rzecz zasadniczego nawrócenia odnośnie zmian klimatu.

69. Skandalem jest, że uznaje się winnymi czynów kryminalnych przywódców, a nawet całe społeczności za to tylko, że domagają się respektowania własnych praw. We wszystkich krajach Amazonii uznawane są prawa człowieka, zwłaszcza prawa ludności tubylczej. W ostatnich latach region Amazonii przeszedł złożone transformacje, w których na prawa człowieka w społecznościach miały wpływ normy, polityka publiczna i działania koncernów koncen-

trujące się głównie na poszerzaniu granic wydobywczych zasobów naturalnych i rozwoju megaprojektów. infrastrukturalnych, co wywiera presję na rodzime terytoria rodowe Indian. Towarzyszy temu, zgodnie z tym samym raportem, poważna sytuacja bezkarności w regionie w związku z naruszeniami praw człowieka i utrudnienia w dochodzeniu sprawiedliwości⁶.

70. Dla chrześcijan zainteresowanie i troska o promowanie i poszanowanie praw człowieka, zarówno indywidualnych, jak i zbiorowych, nie są opcjonalne. Istota ludzka jest stworzona na obraz i podobieństwo Boga Stwórcy, a jego godność jest nienaruszalna. Dlatego obrona i wspieranie walki o prawa człowieka to nie tylko obowiązek polityczny lub zadanie społeczne, ale przede wszystkim wymóg wiary. Być może nie będziemy w stanie natychmiast zmodyfikować dominującego modelu destrukcyjnego i ekstrakcyjnego, ale musimy zadać sobie pytania: W jakim miejscu jesteśmy? Po kogo stronie stoimy? Jakie perspektywy stanowią o naszych działaniach? W jaki sposób przekazujemy w naszych słowach wiary i życia wymiar polityczny i etyczny?

Z tego powodu:

a) potępiamy i naszym obowiązkiem jest informować o przypadkach łamania praw człowieka i destrukcyjnego niszczenia ziemi;

b) należy prowadzić i wspierać kampanie przeciwko projektom inwestycyjnym firm wydobywczych, które wywołują społeczno-ekologiczne szkody w Amazonii, poczynając od samych instytucji kościelnych, a także w sojuszu z innymi Kościołami;

c) wzywamy do radykalnych zmian w aktualnym wykorzystaniu źródeł energii i do poszukiwania form alternatywnych: „Cywilizacja wymaga energii, ale wykorzystanie energii nie powinno niszczyć cywilizacji!”⁷. Proponujemy opracowanie programów szkoleniowych na temat opieki nad „wspólnym domem”, które powinny być przeznaczone dla duszpasterzy i wiernych, jak również dostępne dla całej wspólnoty, „w celu ogólnego podniesienia poziomu świadomości społeczeństwa” (LS 214).

⁶ Por. Raport Ogólnoamerykańskiej Komisji Praw Człowieka [CIDH/OEA], Sytuacja odnośnie naruszania praw człowieka ludności tubylczej i plemiennej Panamazonii, 29 września 2019 r., n. 5 i 188.

⁷ Papież Franciszek, Przemówienie do uczestników konferencji „Zmiany w sposobach pozyskania energii i opieka nad wspólnym domem”, 9 czerwca 2018.

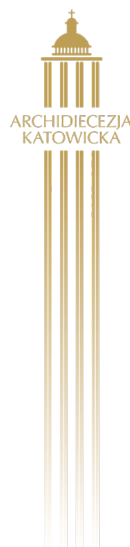

b. Wyzwanie jakim jest poszukiwanie nowych modeli sprawiedliwego, solidarnego i zrównoważonego rozwoju

71. Zauważamy, że interwencja człowieka [w środowisko] straciła swój „przyjazny” charakter, i nacechowana jest chciwością i drapieżnością, dążąc do eksploatacji rzeczywistości aż do całkowitego wyczerpania wszystkich dostępnych zasobów naturalnych. „Paradygmat technokratyczny dąży do objęcia swoim panowaniem także gospodarki i polityki” (LS 109). Aby przeciwdziałać temu, co poważnie szkodzi życiu, konieczne jest poszukiwanie alternatywnych modeli ekonomicznych, bardziej zrównoważonych, przyjaznych naturze, o solidnej „podbudowie duchowej”. Dlatego wraz ze społecznościami Amazonii prosimy, aby państwa przestały uważać region ten za niewyczerpaną spiżarnię (por. Fr. PM). Chcielibyśmy, aby opracowano taką politykę inwestycyjną, która będzie warunkować każdą interwencję, spełnieniem wysokich standardów społecznych i środowiskowych oraz respektowaniem zasad dotyczących ochrony środowiska Amazonii. W tym celu konieczny jest zorganizowany udział ludów tubylczych i innych społeczności amazońskich oraz różnych instytucji naukowych, które proponują już aktualnie właściwe sposoby eksploatacji lasów deszczowych. Nowy paradygmat zrównoważonego rozwoju musi obejmować działania społeczne w połączeniu z wiedzą naukową i tradycyjną, aby wzmocnić pozycję społeczności tradycyjnych i indiańskich, głównie kobiet, i sprawić, by używane technologie służyły dobrobytowi i ochronie lasów.

72. Należy zatem przedyskutować rzeczywistą wartość, jaką ma wszelka działalność gospodarcza lub wydobywcza, to znaczy wartość jaką dana działalność przynosi i daje ziemi oraz społeczeństwu, biorąc pod uwagę bogactwo, które z nich czerpie i społeczno-ekologiczne konsekwencje. Wiele działań wydobywczych, takich jak górnictwo o charakterze przemysłowym, szczególnie wydobywanie nielegalne, znacznie zmniejsza wartość życia społeczeństwa Amazonii. W efekcie gospodarka rabunkowa odbiera życie społeczeństwu i niszczy dobra wspólne ziemi, koncentrując potęgę ekonomiczną i polityczną w rękach niewielu. Co gorsza, wiele z tych niszczycielskich projektów jest realizowanych w imię postępu i jest wspieranych - lub dozwolonych - przez rządy lokalne, krajowe i zagraniczne.

73. Wraz z ludami Amazonii (por. LS 183) i ich wizją „dobrego życia” wzywamy do indywidualnego i wspólnotowego nawrócenia ekologicznego, które zabezpieczy integralną ekologię i model rozwoju, w których kryteria handlowe nie będą nadrzędnymi wobec troski o środowisko i prawa człowieka. Pragniemy wspierać kulturę pokoju i poszanowania - a nie przemocy i znęcania

się - oraz gospodarkę skoncentrowaną na osobie i dbającą o przyrodę. Dlatego proponujemy wypracowanie alternatywnych sposobów integralnego rozwoju ekologicznego w oparciu o światopogląd społeczności lokalnych, zwłaszcza czerpiąc z mądrości ludów. Wspieramy projekty, wypracowane na podstawie badań naukowych, poprzez działania sektorów formalnym i nieformalnym, które proponują ekonomię solidarną, zrównoważoną, ekologiczną i stanowiącą obieg zamknięty, zarówno na poziomie lokalnym, jak i na arenie międzynarodowej. Obok tej działalności przydatne byłoby podtrzymywanie i promowanie działań spółdzielni zajmujących się bioprodukcją, zrównoważonych zasobów leśnych i zrównoważonej konsumpcji. Przyszłość Amazonii leży w rękach nas wszystkich, ale zależy to głównie od natychmiastowego porzucenia obecnego modelu, który niszczy las, nie przynosi dobrobytu i zagraża temu ogromnemu naturalnemu skarbowi i jego strażnikom.

Kościół, który troszczy się o „wspólny dom” w Amazonii

a. Społeczno-środowiskowy wymiar ewangelizacji

74. Obowiązkiem nas wszystkich jest być strażnikami Bożego dzieła. Głównymi bohaterami w dziele troski, ochrony i obrony praw narodów i przyrody w tym regionie są jednak same społeczności amazońskie. Zadaniem tych społeczności jest być twórcami własnego przeznaczenia, własnej misji. Rolą Kościoła jest być ich sojusznikiem w tym dziele. Ludy Amazonii w sposób klarowny wyraziły swoje pragnienie, prosząc Kościół, aby im towarzyszył, kroczył z nimi, lecz aby nie narzucał im sposobu bycia i form rozwoju, które niewiele mają wspólnego z ich kulturą, tradycjami i duchowością. Sami wiedzą, jak dbać o Amazonię, jak ją kochać i chronić. Potrzebują jedynie tego, aby Kościół ich wspierał.

75. Zadaniem Kościoła jest wzmocnienie tej zdolności wsparcia i uczestnictwa. Należy zatem promować formację wzmacniającą jakość życia etycznego i duchowego osób w ramach procesu integralnego rozwoju. Kościół musi interesować się przede wszystkim wspólnotami dotkniętymi szkodami społeczno-środowiskowymi. Kontynuując tradycję Kościoła Ameryki Łacińskiej, a w nim takich postaci jak św. Józef de Anchieta, Bartłomiej de Las Casas, męczennicy z Paragwaju, zmarli w Rio Grande do Sul (Brazylia) Roch González, św. Alfons Rodríguez i św. Jan del Castillo własnym musimy uczynić obowiązek, że obrona rdzennych społeczności tego kontynentu nierozdzielnie jest związana z wiarą w Jezusa Chrystusa i jego Dobrą Nowiną. Obecnie mu-

simy formować duszpasterzy i osoby wyświęcone we wrażliwości społeczno-środowiskowej. Pragniemy Kościoła, który wypływa na głębokie wody i z od wagą zapuszcza się w głąb Amazonii, promując styl życia w harmonii z ziemią, a jednocześnie z „dobrym życiem” ludzi, którzy ją zamieszkują.

76. Kościół uznaje mądrość ludów Amazonii w zakresie różnorodności biologicznej: tradycyjną mądrość, która jest ciągle żywa i rozwija się. Zawłaszczenie tej wiedzy jest biopiractwem, formą przemocy wobec tych społeczności. Kościół musi wspierać działania mające na celu zachowanie i utrwalanie tej wiedzy, jej rozwój i praktykowanie przez ludność, szanując suwerenność krajów i ich prawa, które regulują dostęp do zasobów genetycznych i tradycyjnej wiedzy z tym związanej. O ile to możliwe należy wspierać społeczności w pozyskaniu korzyści płynących z wykorzystania tej wiedzy, innowacji i tradycyjnych praktyk dotyczących zrównoważonego rozwoju.

77. Pilnie potrzebne jest opracowanie polityki energetycznej, która radykalnie zmniejszy emisję dwutlenku węgla (CO₂) i innych gazów mających wpływ na zmiany klimatu. Nowe czyste energie będą miały bezpośredni wpływ na zdrowie. Wszystkie przedsiębiorstwa muszą wprowadzić systemy monitorowania procesów wymiany, aby zagwarantować, że to wszystko, co nabywają, tworzą i sprzedają, wytwarzane było w sposób zrównoważony w wymiarze społecznym i środowiskowym. Ponadto „dostęp do wody pitnej i bezpiecznej jest istotnym, fundamentalnym i powszechnym prawem człowieka, ponieważ determinuje przeżycie osób i z tego względu jest warunkiem korzystania z innych praw człowieka” (LS 30). Prawo to zostało uznane przez Organizację Narodów Zjednoczonych (2010). Musimy współpracować, aby to podstawowego prawa dostępu do czystej wody było respektowane na terytorium.

78. Kościół opowiada się za obroną życia, ziemi i rdzennych kultur Amazonii. Dlatego też powinien towarzyszyć ludom amazońskim w zdobywaniu wiedzy, systematyzacji i rozpowszechnianiu danych i informacji na temat ich terytoriów i ich sytuacji prawnej. Pragniemy nadać priorytet projektom i wspierać realizację działań prowadzących do wyznaczenia granic terytoriów, zwłaszcza w ramach PIACI (Ameryka portugalskojęzyczna) lub PIAV (Ameryka hiszpańskojęzyczna). Zachęcamy poszczególne kraje do przestrzegania ich konstytucyjnych obowiązków w tym zakresie, w tym prawa dostępu do wody.

79. Nauka Społeczna Kościoła, która od dawna zajmuje się zagadnieniami ekologicznymi, jest dziś wzbogacona o bardziej dogłębną wiedzę na temat relacji istniejących między ludami amazońskimi i ich terytoriami, czerpiąc w tym względzie także z bogactwa mądrości rdzennych społeczności. Na przykład, po-

znając sposoby poprzez które ludy tubylcze wchodzą w relacje i chronią swoje terytoria, można lepiej zrozumieć czym jest autentyczne nawrócenie dotyczące ekologii integralnej. W tym świetle pragniemy powołać do istnienia w Amazonii posługę stróża „wspólnego domu”, do których obowiązków należeć będzie dbanie, razem ze społecznościami tubylczymi, o terytorium i wodę, a także posługę przyjmującego, którego zadaniem byłaby pomoc tym, którzy zostali wysiedleni z ich terytoriów w kierunku miasta.

b. Kościół ubogi, z biednymi i dla biednych. Kościół ubogich peryferii

80. Potwierdzamy nasze stanowcze zaangażowanie na rzecz obrony życia w jego integralności od poczęcia do naturalnej śmierci, jak również zaangażowanie na rzecz obrony ludzkiej godności. Kościół był i jest po stronie społeczności tubylczych chroniąc ich praw do spokojnego i godnego życia, do kulturowania własnych tradycji, zwyczajów i kultury, dbając o ochronę rzek i lasów, które są świętymi obszarami, źródłem życia i mądrości. Wspieramy wysiłki tak wielu ludzi, którzy dzielnie bronią życia we wszystkich jego formach i na wszystkich etapach. Nasza posługa duszpasterska jest służbą wobec rdzennych społeczności, aby wszyscy mogli osiągnąć pełnię życia. Zobowiązuje nas to do głoszenia Jezusa Chrystusa i Dobrej Nowiny o Królestwie Bożym, aby powstrzymać to, co prowadzi do grzechu, struktury śmierci, przemoc i wszelkie formy niesprawiedliwości, promując dialog międzykulturowy, międzyreligijny i ekumeniczny.

Nowe drogi promocji ekologii integralnej

a. Profetyczna interpelacja i przesłanie nadziei dla całego Kościoła i całego świata

81. Obrona życia Amazonii i jej społeczności wymaga głębokiego nawrócenia osobistego, społecznego i strukturalnego. Kościół jest także adresatem wezwania do oduczania się, uczenia się i ponownego uczenia się, aby przezwyciężyć wszelką pokusę prowadzącą do stosowania modeli kolonizacyjnych, które w przeszłości uczyniły tyle zła. Dlatego też tak ważnym jest, abyśmy zdawali sobie sprawę z siły neokolonializmu, który jest obecny w naszych codziennych decyzjach, w dominującym modelu rozwoju, który wyraża się między innymi: w aktualnym sposobie uprawy roli, czyli monokulturze, w używanych przez nas środkach transportu i w wyobrażeniu jakie mamy o dobrobycie, a który utożsamiamy z konsumpcją. Wszystkie te działania mają bezpośredni lub po-

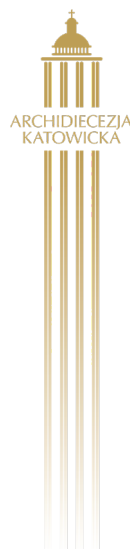
średni wpływ na Amazonię. Biorąc to wszystko pod uwagę i w perspektywie globalnej, wsłuchując się w głos Kościołów siostrzanych, pragniemy żyć duchowością ekologii integralnej i promować troskę o stworzenie. Aby móc to osiągnąć, musimy być wspólnotą uczniów misjonarzy, jeszcze bardziej angażujących się społecznie.

82. Proponujemy, aby zdefiniować grzech ekologiczny jako działanie lub zaniedbanie przeciwko Bogu, przeciwko bliźniemu, przeciwko społecznościom i środowisku. Jest to grzech przeciwko przyszłym pokoleniom i przejawia się w działaniach i nawykach zanieczyszczania i niszczenia harmonii środowiska. Jest wykroczeniem przeciwko zasadom współzależności i zerwaniem łańcucha zależności i solidarności między stworzeniami⁸. Jest grzechem przeciwko cnocie sprawiedliwości. Proponujemy także powołanie do istnienia specjalnej posługi stróża „wspólnego domu”, do którego obowiązków należeć będzie promowanie ekologii integralnej na poziomie parafii i w każdej jurysdykcji eklezjalnej. Do zadań osób powołanych do tej posługi należałoby między innymi: troszczyć się o środowisko, ziemię i wodę, jak również propagowanie nauczania zawartego w encyklice „Laudato si’”. Należy przyjąć jako program duszpasterski, edukacyjny i nakreślający linię działania, we wszystkich poziomach i strukturach Kościoła, tekst encykliki „Laudato si’”, szczególnie rozdziałów V i VI.

83. Jako formę spłaty długu ekologicznego, jakie kraje zaciągnęły w stosunku do Amazonii, proponujemy utworzenie globalnego funduszu na rzecz społeczności żyjących w Amazonii, promując ich integralny i samowystarczalny rozwój, a tym samym chroniąc je przed drapieżnym systemem gospodarczym firm krajowych i międzynarodowych, które pragną nadal czerpać zyski z obecnych na tym terenie zasobów naturalnych

84. Proponujemy przyjęcie odpowiedzialnych postaw, poprzez które okazemy szacunek względem ludności amazońskiej, ich tradycji i mądrości. Troska o ziemię powinna przejawiać się poprzez zmianę naszej kultury nadmiernej konsumpcji, ograniczenie produkcji odpadów stałych, propagując kulturę naprawy sprzętów, zamiast kupowania nowych, i recykling. Musimy zmniejszyć naszą zależność od paliw kopalnych i ograniczyć zużycie tworzyw sztucznych, zmienić nasze nawyki żywieniowe (nadmierne spożycie mięsa, ryb, skorupiaków) poprzez wprowadzenie bardziej zrównoważonego stylu życia. Proponujemy aktywnie zaangażować się w kampanie sadzenia drzew; szukajmy zrównoważonych alternatyw w zakresie rolnictwa, energii i sposobów przemieszczania

⁸ Por. Katechizm Kościoła Katolickiego, 340–344.

się, które szanowałyby prawa natury i narodów. Promujemy edukację w zakresie ekologii integralnej na wszystkich poziomach, wdrażamy nowe modele ekonomiczne i inicjatywy promujące zrównoważoną jakość życia.

b. Amazońskie Obserwatorium społeczno-duszpasterskie

85. Należy stworzyć duszpasterskie obserwatorium społeczno-środowiskowe, wzmacniające działania na rzecz obrony życia. Do zadań tego organizmu należałoby dokonywanie badań dotyczących terytorium i konfliktów społeczno-środowiskowych występujących w każdym Kościele lokalnym i regionalnym, aby móc zająć pozycję, podejmować właściwe decyzje i bronić praw najbardziej narażonych. Obserwatorium działałoby we współpracy z Konferencją Episkopatów Ameryki Łacińskiej i Karaibów (CELAM), Konfederacją Latinoamerykańską Życia Konsekwentnego (CLAR), ośrodkami Caritas, Siecią Kościelną Pan-Amazonii (REPAM), episkopatami narodowymi, Kościołami lokalnymi, uniwersytetami katolickimi, Ogólnoamerykańską Komisją Praw Człowieka (CIDH), innymi podmiotami pozakościelnymi na kontynencie i przedstawicielami ludności tubylczej. Prosimy również o utworzenie w Dykasterii ds. Integralnego Rozwoju Człowieka biura ds. Amazonii, które będzie powiązane z tym Obserwatorium i innymi lokalnymi instytucjami Amazonii.

ROZDZIAŁ V: NOWE DROGI NAWRÓCENIA SYNODALNEGO

“Ja w nich, a Ty we Mnie! Oby się zespolicili w jedno” (J 17,23)

86. Kościół, aby iść razem, potrzebuje nawrócenia synodalnego, synodalności Ludu Bożego prowadzonego przez Ducha w Amazonii. Mając na horyzoncie komunii i uczestnictwo poszukujemy nowych dróg eklezjalnych, które odnosić się będą przede wszystkim do ministerialności i sakramentalności Kościoła o amazońskiej twarzy. Osoby konsekrowane, świeccy, a wśród nich kobiety, są dawnymi i zawsze nowymi protagonistami, którzy wzywają nas do tego nawrócenia.

Synodalność misyjna Kościoła amazońskiego

a. Synodalność misyjna całego Ludu Bożego prowadzonego przez Ducha

87. „Synod” to starożytne słowo czczone przez Tradycję; wskazuje na drogę, którą członkowie Ludu Bożego przemierzają razem; przywołuje postać Pana Jezusa, który powiedział o sobie, że jest „drogą, prawdą i życiem” (J 14,6),

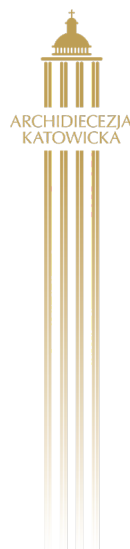
a także odnosi się do chrześcijan, naśladowców Jezusa, którzy zostali nazwani „zwolennikami tej drogi” (Dz 9,2); być osobami synodalnym to znaczy wspólnie kroczyć „drogą Pana” (Dz 18.25). Synodalność jest sposobem bycia pierwotnego Kościoła (por. Dz 15) i musi być naszym sposobem. „Podobnie jak jedno jest ciało, choć składa się z wielu członków, a wszystkie członki ciała, mimo iż są liczne, stanowią jedno ciało, tak też jest i z Chrystusem” (1 Kor 12,12). Synodalność charakteryzuje także Kościół Soboru Watykańskiego II, rozumianego jako Lud Boży, gdzie wszyscy są równi i posiadają tę samą godność pełniąc jednocześnie różne posłannictwa, charyzmaty i posługi. „Ukazuje specyficzny sposób życia i działania (*modus vivendi et operandi*) Kościoła Ludu Bożego, który realizuje i wskazuje na konkretną formę komunii, kroczenia razem, jednoczenia się w zgromadzeniu i aktywnym uczestnictwie wszystkich jego członków w działaniu ewangelizacyjnym” (...), to znaczy we „współodpowiedzialności i uczestnictwie całego Ludu Bożego w życiu i misji Kościoła”⁹.

88. Kościół, aby iść razem, potrzebuje dzisiaj nawrócenia na doświadczenie synodalne. Koniecznym jest wzmocnienie kultury dialogu, nabycia umiejętności wzajemnego słuchania siebie, duchowego rozeznawania, konsensusu i komunii, aby znaleźć miejsca i sposoby wspólnego podejmowania decyzji i szukania odpowiedzi na wyzwania duszpasterskie. Zostanie wzmocniona w ten sposób współodpowiedzialność za życie Kościoła w duchu służby. Koniecznie trzeba poszukiwać dróg, promować sposoby przeciwdziałania i podejmować działania celem przełamywania klerykalizmu i arbitralnie narzucanych decyzji. Synodalność jest konstytutywnym wymiarem Kościoła. Nie można być Kościołem, przechodząc obojętnie i nie urzeczywistniając *sensus fidei* całego Ludu Bożego.

b. Duchowość komunii synodalnej prowadzonej przez Ducha

89. Kościół żyje dzięki jedności z Ciałem Chrystusa poprzez dar Ducha Świętego. Tak zwany „Sobór Apostolski w Jerozolimie” (por. Dz 15; Ga 2,1-10) jest wydarzeniem synodalnym, w którym Kościół apostolski, w ważnym momencie swojej drogi, odkrywa swoje powołanie w obecności Zmartwychwstałego Pana w perspektywie misji. Wydarzenie to paradygmatem wszystkich Synodów Kościoła i synodalnego powołania. Podjęta przez apostołów decyzja w obecności całej wspólnoty jerozolimskiej była dziełem Ducha Świętego, który kieruje drogą Kościoła i jest gwarantem wierności Ewangelii Jezusa: „Postanowiliśmy, Duch Święty i my” (Dz 15,28). Cała wspólnota przyjęła de-

⁹ MKT, Synodalność..., 6-7.

czynję i uczyniła ją swoją własną (Dz 15,22); następnie także wspólnota Antiochii uczyniła to samo (Dz 15, 30-31). Bycie autentycznie „synodalnym” oznacza kroczyć w jedność pod wpływem działania Ducha ożywiela.

90. Kościół w Amazonii wezwany jest do postępowania na drodze rozeznawania, które jest centrum wszystkich procesów i wydarzeń synodalnych. Chodzi o wyznaczenie, poprzez teologiczną interpretację znaków czasu, pod przewodnictwem Ducha Świętego i przebycia, jako Kościół, drogi w służbie kierując się Bożym zamysłem. Wspólnotowe rozeznawanie pozwala odkryć wezwanie, które Bóg kieruje w każdej konkretnej sytuacji historycznej. Zgromadzenie to jest czasem łaski, aby wsłuchać się w siebie nawzajem, prowadzić szczerzy dialog i dokonać wspólnotowego rozeznania dla dobra całego Ludu Bożego zamieszkującego Region Amazonki, a następnie, na etapie wcielenia w życie decyzji, nadal pozwalając kierować się Duchowi Świętemu w małych wspólnotach, parafiach, diecezjach, wikariatach, „prałaturach” i w całym regionie.

c. W kierunku synodalnego stylu życia i pracy w regionie Amazonii

91. Z ewangeliczną odwagą pragniemy przygotować nowe drogi dla życia Kościoła i jego posługi dla ekologii integralnej w Amazonii. Synodalność wyznacza styl życia komunii i uczestnictwa w kościołach lokalnych, który charakteryzuje się poszanowaniem godności i równości wszystkich ochrzczonych, wzajemnego dopełniania się charyzmatów i posług, radością gromadzenia się we wspólnocie, aby razem rozeznawać głos Ducha. Obecny Synod jest okazją, aby zastanowić się w jaki sposób zreorganizować struktury kościołów lokalnych każdego regionu i naród i postępować na drodze nawrócenia synodalnego, wyznaczając wspólne kierunki ewangelizacji. Logika Wcielenia uczy nas, że Bóg w Chrystusie łączy się z osobami ludzkimi żyjącymi w „kulturach narodów” (AG 9) i że Kościół, Lud Boży, zakorzeniony pośród narodów, posiada piękno wielobarwnego oblicza, ponieważ wzrasta w wielości i różnorodności kultur (EG 116). Realizuje się to w życiu i misji Kościołów lokalnych, z których każdy zakorzeniony jest w „wielkim terytorium społeczno-kulturowym” (AG 22).

92. Kościół o amazońskim obliczu potrzebuje, aby jego wspólnoty prześlągnięte były duchem synodalnym, wzmocnione poprzez struktury organizacyjne zgodne z tą dynamiką, jako autentyczne organizmy „komunii”. Formy realizacji synodalności są zróżnicowane i powinny być zdecentralizowane na różnych poziomach (diecezjalnym, regionalnym, narodowym, powszechnym), odnosząc się z szacunkiem i z uwagą wobec zjawisk lokalnych, bez osłabiania więzi z innymi Kościołami siostrzanymi i Kościołem powszechnym. Formy or-

ganizacyjne realizacji synodalności mogą być różnorodne, tworząc synchronię pomiędzy komunią i uczestnictwem, współodpowiedzialnością i ministerialnością wszystkich, zwracając szczególną uwagę na rzeczywisty udział świeckich w procesie rozeznawania i podejmowaniu decyzji, promując uczestnictwo kobiet.

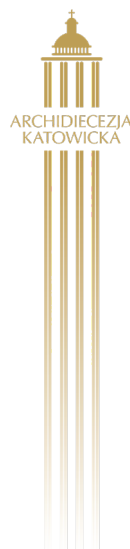
Nowe drogi dla ministerialności eklezjalnej

a. Kościół ministerialny i nowe posługi

93. Odnowa Soboru Watykańskiego II umiejscawia świeckich wewnątrz Ludu Bożego, wewnątrz Kościoła, który cały jest ministerialny, gdyż to sakrament chrztu jest fundamentem dla tożsamości i misji każdego chrześcijanina. „Pod nazwą świeckich rozumie się ... wiernych chrześcijan, którzy jako wcieleńi przez chrzest w Chrystusa, ustanowieni jako Lud Boży i uczynieni na swój sposób uczestnikami kapłańskiego, prorockiego i królewskiego urzędu Chrystusowego, ze swej strony sprawują właściwe całemu ludowi chrześcijańskiemu posłannictwo w Kościele i w świecie” LG 31). Z tego potrójnego odniesienia: do Chrystusa, do Kościoła i do świata, wynika powołanie i misja świeckich. Kościół w Amazonii, mając na uwadze urzeczywistnianie społeczeństwa sprawiedliwego i solidarnego, troszczącego się o „wspólny dom”, uprzywilejowanymi aktorami tego procesu pragnie uczynić wiernych świeckich. Ich zaangażowanie było i jest fundamentalne, zarówno w koordynowaniu wspólnotami eklezjalnymi i w sprawowaniu posług, jak również w proroczym zaangażowaniu w świat, gdzie nikt nie byłby odrzucony lub wyobcowany i któremu męczennicy dają świadectwo, stając się dla nas wyzwaniem.

94. Jako wyraz współodpowiedzialności wszystkich osób ochrzczonych w Kościele i praktykowaniu sensus fidei całego Ludu Bożego, zrodziły się wspólnoty i rady duszpasterskie na wszystkich płaszczyznach życia eklezjalnego, jak również grupy koordynujące różnorodne formy zaangażowania duszpasterskiego i pełnionych przez świeckich posług. Uznajemy potrzebę wzmocnienia i poszerzenia przestrzeni uczestnictwa świeckich, zarówno w procesach konsultacyjnych jak również w procesie decyzyjnym, w życiu i misji Kościoła.

95. Chociaż realizacji misji w świecie jest zadaniem każdego ochrzczonego, to jednak Sobór Watykański II zwrócił uwagę na misję świeckich: „Oczekiwanie nowej ziemi nie powinno bowiem osłabiać, lecz ma raczej pobudzać zapobiegliwość, aby uprawiać tę ziemię” (GS 39). Kościół w Amazonii powinien bezzwłocznie podjąć działania na rzecz promocji i powinien zacząć udzielać posług mężczyznom i kobietom w sposób zrównoważony. Żywotność tkanki

Kościoła, także w Amazonii, gwarantują małe, misyjne, wspólnoty eklezjalne, które kultywują wiarę, słuchają Słowa i wspólnie celebrują tam, gdzie tętni życie ludu. Jest to Kościół ochrzczonych mężczyzn i kobiet, który należy umacniać, promując posługi, a przede wszystkim, wzmacniając świadomość godności bycia ochrzczonym.

96. Ponadto biskup może powierzyć na określony czas, pod nieobecność kapłanów, sprawowanie opieki duszpasterskiej we wspólnotach osobie nie posiadając święceń kapłańskich, będącej jednak członkiem wspólnoty. Celem uniknięcia stronniczości i faworytyzmów pełnienie funkcji będzie miało charakter rotacyjny. Biskup może wprowadzić w pełnienie tej posługi w obecności przedstawicieli wspólnoty poprzez akt rytualny i oficjalny, tak aby osoba odpowiedzialna za wspólnotę, była rozpoznawalną na szczeblu cywilnym i lokalnym. Kapłan pozostanie jednak tym, który posiada władzę i to on pełni funkcję proboszcza; na nim spoczywa także odpowiedzialność za wspólnotę.

b. Życie konsekrowane

97. Ewangeliczny tekst – „Duch Pański spoczywa na Mnie, ponieważ Mnie namaścił i posłał Mnie, abym ubogim niósł Dobrą Nowinę” (Łk 4,18) - wyraża treść ożywiającą posługę misyjną życia konsekrowanego w Amazonii, powołanego, aby głosić Dobrą Nowinę z bliska towarzysząc ludom tubylczym, najślabszym i najbardziej oddalonym, na drodze dialogu i przepowiadania, które wprowadzi w głębokości życia duchowego. Życie konsekrowane realizowane we wspólnotach złożonych z przedstawicieli różnych kongregacji i różnych instytutów może być odpowiedzią na sytuacje miejsc, gdzie nikt nie chce być i wyzwiać środowisk, z którymi nikt nie chce przebywać, ucząc się i szanując kulturę i języki ludności indiańskiej, aby do serc ludów.

98. Misja, przyczyniając się do budowania i umacniania Kościoła, wzmacnia i odnawia życie konsekrowane i silniej wzywa osoby konsekrowane, aby z nowym entuzjazmem powrócili do tego, co najczystsze w nich z pierwotnego ideału. W ten sposób świadectwo ich życia będzie proroczym znakiem i źródłem nowych powołań zakonnych. Proponujemy zintensyfikować działania na rzecz życia konsekrowanego o amazońskiej tożsamości, wzmacniając lokalne powołania. Wspieramy działania mające na celu większe z integrowania osób konsekrowanych z ludnością tubylczą, z najuboższymi i odrzuconymi, jak również życie wędrowne osób konsekrowanych. Procesy formacyjne muszą obejmować zagadnienia z zakresu interkultuacji, inkultuacji i dialogu duchowości ze światem wierzeń ludów Amazonii.

c. Obecność i czas kobiet

99. Kościół w Amazonii pragnie „poszerzyć przestrzenie dla bardziej znaczącej obecności kobiecej w Kościele” (EG 103). «Nie redukujemy zaangażowania kobiet w Kościele, ale promujemy ich aktywny udział we wspólnocie kościelnej. Jeśli Kościół traci kobiety w całkowitym i rzeczywistym wymiarze, Kościół jest narażony na bezpłodność»¹⁰.

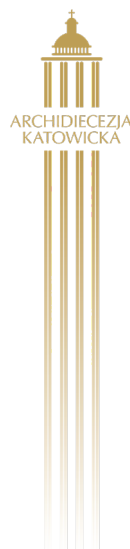
100. Magisterium Kościoła od czasu Soboru Watykańskiego II uwydatniło wiodącą rolę, jaką zajmują w nim kobiety: „Nadchodzi czas, nadszedł czas, aby powołanie kobiety w zrealizowało się w całej swej pełni; czas, w którym kobieta wywierać będzie wpływ na świat, pełnić rolę, mieć władzę jaka do tej była dla niej nieosiągalna. Dlatego właśnie teraz, kiedy ludzkość zmienia się w sposób tak radykalny, to kobiety przepełnione duchem Ewangelii mogą sprawić, aby ludzkość nie zginęła»¹¹.

101. Mądrość rdzennych ludów głosi, że Matka Ziemia ma kobiecą twarz. W świecie indiańskim i zachodnim funkcje jakie pełni kobieta są wielorakie: to one formują dzieci, przekazują wiarę i Ewangelię, ich obecność jest świadectwem i działaniem na rzecz promocji ludzkiej. Dlatego też należy dążyć do tego, aby głos kobiet był słyszany, należy konsultować się z nimi i mają one brać udział w podejmowaniu decyzji, a tym samym swoją wrażliwością wywierać wpływ na synodalność Kościoła. Cenimy rolę kobiet i uznajemy ich fundamentalny wkład w kształtowaniu i zapewnieniu ciągłości kulturom, wkład jaki wywierają na duchowość, życie wspólnot i rodzin. Koniecznym jest, aby jeszcze silniej objęły zadania przewodzenia w strukturach Kościoła i żeby zostały w nich uznane i promowane poprzez wzmacnianie ich uczestnictwa w radach duszpasterskich parafii i diecezji, a także w zakresie sprawowania władzy.

102. Biorąc pod uwagę rzeczywistość cierpienia jakiego doświadczają kobiety, które często są ofiarami przemocy fizycznej, moralnej i religijnej, w tym kobietobójstwa, Kościół stoi na straży ich praw i uznaje je za bohaterki i strażników stworzenia oraz „wspólnego domu”. Uznajemy posługi ministerialne, jakie Jezus zarezerwował dla kobiet. Koniecznym jest promowanie formacji kobiet w zakresie studiów z teologii biblijnej, teologii systematycznej, prawa kanonicznego, doceniając ich obecność w organizmach kościelnych i w sprawowaniu funkcji kierowniczych w środowisku kościelnym i poza nim. Chcemy zacieśnić

¹⁰ Papież Franciszek, *Spotkanie z Episkopatem Brazylii*, Rio de Janeiro, 27 lipca 2013..

¹¹ Paweł VI, *Przesłanie do kobiet na zakończenie Soboru Watykańskiego II*, 8 grudnia 1965.

więzi rodzinne, zwłaszcza z kobietami-migrantkami. Gwarantujemy im pełnienie funkcji kierowniczych i zapewniamy możliwość stałego dokształcania się. Prosimy o rewizję Motu Proprio Świętego Pawła VI, *Ministeria quaedam*, tak aby również odpowiednio przygotowane i uformowane kobiety mogły być dopuszczone do posług Lektoratu i Akolitu, a także innych, jakie mogłyby być wypracowane. W nowych kontekstach ewangelizacyjnych i duszpasterskich Amazonii, gdzie większość wspólnot katolickich kierowana jest przez kobiety, prosimy o ustanowienie z instytucjonalizowanej posługi „przywódczyni wspólnoty” i uznanie jej w strukturze posług zmieniających się wymogów ewangelizacji i troski o wspólnotę.

103. W licznych konsultacjach przeprowadzonych we wspólnotach regionu uznano i podkreślono fundamentalną rolę kobiet, zakonnych i świeckich, w Kościele Amazonii i w poszczególnych wspólnotach tego Kościoła, wskazując na różnorodność pełnionych przez nie posług. W dużej ilości konsultacji przedstawiono prośbę o stały diakonat dla kobiet. Z tego też powodu temat ten był obecny także w czasie Synodu. Już w 2016 r. Papież Franciszek powołał komisję studyjną do spraw diakonatu kobiet, która jako gremium, wypracowało częściowo wnioski dotyczące funkcji diakonis w pierwszych wiekach Kościoła i konsekwencji diakonatu kobiet dzisiaj. Dlatego też chcielibyśmy podzielić się z Komisją naszymi doświadczeniami i refleksjami, i oczekujemy rezultatów pracy.

d. Diakonat stały

104. Ze względu na rolę, jaką diakoni stali pełnią we wspólnocie, dla Kościoła Amazonii pilnym zadaniem jest promocja, formacja i wspieranie osób pełniących tę posługę. Jest to szczególnie ważne ze względu na posługę eklesjalną jakiej potrzebuje wiele wspólnot, zwłaszcza ludów tubylczych. Specyficzne potrzeby duszpasterskie amazońskich wspólnot chrześcijańskich pomagają nam w pełniejszym zrozumieniu diakonatu jako posługi, która istnieje już od początku Kościoła, i została przywrócona jako autonomiczny i stały stopień przez Sobór Watykański II (por. LG 29, AG 16, OE 17). Obecnie diakonat musi promować także ekologię integralną, rozwój ludzki, społeczny wymiar duszpasterstwa, służbę względem tych, którzy znaleźli się w trudnej sytuacji i ubóstwie, upodabniając się do Chrystusa Sługi, stając się Kościołem miłosiernym, samarytańskim, solidarnym i diakonalnym.

105. Prezbiterzy powinni pamiętać, że diakon służy wspólnocie, będąc zależnym od biskupa i jest przez niego delegowanym. Dlatego też obowiązkiem prezbiterów jest wspierać stałych diakonów i działać z nimi w jedności. Należy pamiętać o obowiązku utrzymania stałych diakonów. Dotyczy to także

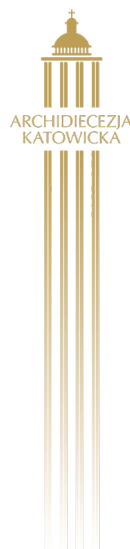

promocji powołań do diakonatu stałego i kryteriów dopuszczenia do święceń. Kandydaci muszą kierować się pragnieniem poświęcenia się służbie i oddaniem się specyficznej misji diakona w Kościele i w dzisiejszym świecie. Program formacji musi obejmować studia akademickie i praktykę duszpasterską, i być realizowany pod okiem grupy formacyjnej i wspólnoty parafialnej. Program ten musi zawierać treści odpowiadające konkretnej rzeczywistości lokalnej i musi być do niej zaadaptowany. Zaleca się, aby żona i dzieci uczestniczyły w procesie formacyjnym.

106. Program studiów (*curriculum*) w formacji do diakonatu stałego, oprócz przedmiotów obowiązkowych, musi obejmować także tematy pomagające nawiązać dialog ekumeniczny, międzyreligijny i międzykulturowy, jak również tematy z zakresu historii Kościoła w Amazonii, zagadnienia dotyczące afektywności i seksualności, kosmologii ludów tubylczych, ekologii integralnej i inne kwestie właściwe posłudze diakonatu. Grupy formatorów składać się będą z osób wyświęconych oraz kompetentnych świeckich, którzy kierować się będą programem formacyjnym do diakonatu stałego zatwierdzonym w danym kraju. Pragniemy, wraz z proboszczami, braćmi i siostrami zakonnymi, zachęcać, wspierać i towarzyszyć osobiście na drodze rozeznawania powołania i formacji przyszłych stałych diakonów wywodzących się ze społeczności nadrzecznych i tubylczych. Należy także pamiętać, aby proces formacji był kontynuowany pod kierunkiem biskupa w ramach formacji ciągłej. Proces ten powinien obejmować zagadnienia z zakresu duchowości, teologii, kwestii duszpasterskich, najnowszych dokumentów kościelnych, itp.

e. Formacja zinkulturyzowana

107. „Dam wam pasterzy według mego serca” (Jer 3,15). Obietnica ta, będąc Bożą, jest obowiązującą w każdym czasie i we wszystkich kontekstach, a to znaczy, że także w Amazonii. Formacja kapłańska, której celem jest ukształtowanie prezbitera na wzór Chrystusa, musi być wspólnotową szkołą braterstwa, doświadczenia, duchowości, duszpasterstwa i doktryny, przeżywanego w kontakcie z rzeczywistością ludu, w harmonii z lokalną kulturą i religijnością, blisko ludzi biednych. Musimy koniecznie przygotować dobrych pasterzy, którzy żyją Dobrą Nowiną Królestwa, znają prawa kanoniczne, potrafią współczuć, jak tylko jest to możliwe podobni są do Jezusa, który pragnął jedynie wypełnić wolę Ojca, karmić się Eucharystią i Pismem Świętym. Znaczy to, że formacja ta powinna być przede wszystkim biblijna, a której celem jest asymilacja postawy Jezusa, według tego, jak został On przedstawiony w Ewangelii: szuka ludzi,

umie słuchać, uzdrowia, pociesza, pełen cierpliwości, nie wywierając nacisku, lecz manifestujący czułość serca swego Ojca.

108. Aby zagwarantować przyszłym prezbiterom Kościoła w Amazonii formację o amazońskiej twarzy, zakorzenioną i dostosowaną do rzeczywistości, skontekstualizowaną i będącą w stanie zmierzyć się z aktualnymi wyzwaniem duszpasterskimi i misyjnymi, proponujemy, aby program formacji został dostosowany do wyzwań Kościołów lokalnych i rzeczywistość Amazonii. Program formacji akademickiej powinien obejmować treści dotyczące ekologii integralnej, ekoteologii, teologii stworzenia, teologii indiańskiej, duchowości ekologicznej, historii Kościoła w Amazonii, antropologii kulturowej Amazonii, itd. Ośrodki formacji przygotowujące do życia kapłańskiego i zakonnego powinny być zlokalizowane w rzeczywistości Amazonii, aby sprzyjało to stałemu kontaktowi młodego kandydata do święceń i życia konsekrowanego z rzeczywistością Amazonii, z której się wywodzi, przygotowując go do przyszłej misji i gwarantując w ten sposób proces formacji, który nie odbiega od kontekstu życiowego osób i ich kultury. Będzie to także okazja dla młodych spoza Amazonii, aby część ich formacji odbyła się właśnie w tych ośrodkach, promując w ten sposób powołania misyjne.

f. Eucharystia, źródło i szczyt komunii synodalnej

109. Według Soboru Watykańskiego II, uczestnictwo w Eucharystii jest źródłem i szczytem całego życia chrześcijańskiego; jest symbolem jedności Ciała Mistycznego; jest centrum i zwieńczeniem całego życia wspólnoty chrześcijańskiej. Eucharystia zawiera w sobie pełnię duchowego dobra Kościoła; jest źródłem i szczytem wszelkiej ewangelizacji. Powtórzmy zdanie św. Jana Pawła II: „Kościół żyje Eucharystią” (*Ecclesia de Eucharistia*, 1). Instrukcja Kongregacji Kultu Bożego *Redemptoris sacramentum* (2004) kładzie nacisk na prawo jakie przysługuje wiernym, aby mogli uczestniczyć w Eucharystii sprawowanej zgodnie z księgami i normami liturgicznymi. Kuriozalnie jednak brzmi mówienie o prawie do celebrowania Eucharystii zgodnie z normami, nie wspominając jednocześnie o bardziej fundamentalnym prawie jakie powinno przysługiwać wszystkim wiernym, a którym jest prawo dostępu do Eucharystii: «W Eucharystii już zrealizowana jest pełnia. Stanowi ona centrum życia wszechświata, centrum wypełnione miłością i niewyczerpanym życiem. Cały wszechświat złączony z Synem Wcielonym, obecnym w Eucharystii, oddaje chwałę Bogu. W istocie sama Eucharystia jest aktem kosmicznej miłości» (LS 236).

110. Wspólnota ma prawo do celebracji, które wynika z natury Eucharystii i jej miejsca w ekonomii zbawienia. Życie sakramentalne to złączenie różnych

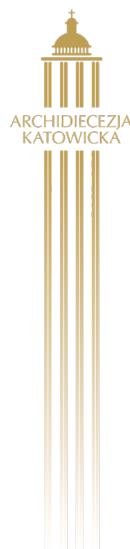
aspektów życia ludzkiego z Tajemnicą Paschalną, która nas umacnia. Dlatego też żywe wspólnoty autentycznie błagają o umożliwienie im uczestnictwa w celebracji Eucharystii. Jest ona niewątpliwie punktem docelowym (szczytem i pełnią) wspólnoty; ale jednocześnie stanowi dla niej punkt wyjścia: spotkania, pojednania, uczenia się i katechezy, tworzenia wspólnoty.

111. Wiele wspólnot eklesjalnych na terytorium Amazonii ma ogromne trudności z dostępem do Eucharystii. Czasami mijają nie tylko miesiące, ale nawet wiele lat, zanim kapłan na nowo powróci do wspólnoty, aby celebrować Eucharystię, sprawować sakrament pojednania lub namaścić chorych danej wspólnoty. Wysoko cenimy wartość celibatu jako daru od Boga (*Sacerdotialis Caelibatus*, 1) dzięki któremu uczeń-misjonarz, wyświęcony na prezbitera może całkowicie poświęcić się na służbę Świętemu Ludowi Bożemu. Potęguje on miłość pasterską i dlatego też modlimy się, aby było wiele powołań do życia w kapłaństwie bezzennym. Wiemy, że dyscyplina ta, „nie wynika z samej natury kapłaństwa.... to jednak z wielu względów odpowiada kapłaństwu” (PO 16). W encyklice na temat celibatu kapłańskiego św. Paweł VI utrzymał jego wymóg i przedstawił racje teologiczne, duchowe i duszpasterskie, które za nim przemawiają. W 1992 r., św. Jan Paweł II w posynodalnej adhortacji na temat formacji kapłańskiej na nowo potwierdził tę tradycję obowiązującą w Kościele łacińskim (PDV 29). Biorąc pod uwagę, że uzasadniona różnorodność nie narusza wspólnoty i jedności Kościoła, ale raczej manifestuje ją i jej służy (LG 13; OE 6), co wyraża się w wielości istniejących rytów i praktyk dyscyplinarnych, proponujemy, aby kompetentne władze opracowały kryteria i przepisy, w ramach *Lumen Gentium* 26, umożliwiające wyświęcanie na kapłanów odpowiednich mężczyzn, cieszących się dobrą opinią we wspólnocie, posiadających stały i owocny diakonat, którzy przeszli odpowiednią formację przygotowującą do prezbiteratu, żyjących w prawnie ukonstytuowanej i stałej rodzinie, tak aby mogli zagwarantować życie wspólnoty chrześcijańskiej poprzez głoszenie Słowa i celebrację Sakramentów w najbardziej oddalonych regionach Amazonii. Odnośnie tego aspektu, niektórzy [z Ojców Synodalnych] opowiadali się za uniwersalnym podejściem do tej kwestii.

Nowe drogi synodalności eklesjalnej

a. Regionalne struktury synodalne w Kościele amazońskim

112. Większość Diecezji, Prałatur i Wikariatów Amazonii rozciąga się na ogromnych terytoriach, gdzie jest niewielu duchownych i brakuje środków fi-

nansowych, przez co istnieją poważne trudności z utrzymaniem misji. „Amazonia kosztuje” i ma to poważny wpływ na ewangelizację. W kontekście tym koniecznym jest ponowne przemyślenie sposobu funkcjonowania lokalnych kościołów oraz pogłębiona refleksja nad strukturami komunii na szczeblu prowincji, regionu, kraju, a także na poziomie całej Amazonii. Koniecznym jest wypracowanie przestrzeni synodalnych i stworzenie więzi pomocy solidarnej. Konieczny jest przekroczenie granic jakie narzucone zostały przez geografę i przerzucenie mostów, które łączą. Dokument z Aparecidy zalecał już, aby poszczególne Kościoły lokalne łączyły się razem tworząc wspólnoty między diecezjalne, zarówno na poziomie krajowym, jak i na poziomie regionu, zacieśniając w ten sposób współpracę pomiędzy Kościołami siostrzanymi (por. DAp 182). Z myślą o stworzeniu Kościoła żywego, solidarnego i samarytańskiego proponujemy: zmniejszyć powierzchnię geograficzną diecezji, wikariatów i „prałatur”; stworzyć fundusz na rzecz Amazonii, z którego środki przeznaczone byłby na cele ewangelizacyjne; rozbudzać świadomość i zachęcać międzynarodowe, katolickie, organizacje charytatywne, aby wspierały nie tylko projekty socjalne, ale także ewangelizacyjne.

113. W 2015 r., z okazji 50. rocznicy ustanowienia przez św. Pawła VI Synodu Biskupów, papież Franciszek zaprosił do odnowienia komunii synodalnej na różnych poziomach życia Kościoła: lokalnym, regionalnym i powszechnym. Kościół wypracowuje nowe rozumienie synodalności na szczeblu regionalnym. Opierając się na tradycji, Międzynarodowa Komisja Teologiczna, stwierdza: „Wymiar regionalny urzeczywistniania synodalności realizowany jest poprzez wspólnotę poszczególnych Kościołów partykularnych tego samego regionu: prowincji – tak, jak to miało miejsce w pierwszych wiekach Kościoła – lub też kraju, kontynentu lub jego części”¹². Realizacja synodalności na tym poziomie wzmacnia więzi duchowe i instytucjonalne, sprzyja wymianie darów i pomaga wypracowywać wspólne kryteria duszpasterskie. W diecezjach znajdujących się w granicach krajów, należy zintensyfikować wspólne działania o charakterze społecznym, aby stawić czoła wspólnym problemom przekraczającym wymiar lokalny, jak na przykład wykorzystywanie osób i degradacja środowiska, przemysł narkotyków, korupcja, handel ludźmi, itd. Z problemem migracji muszą zmierzyć się w sposób skoordynowany Kościoły przygraniczne.

¹² Międzynarodowa Komisja Teologiczna, Synodalność w życiu i misji Kościoła, 2018, n. 85.

b. Uniwersytety i nowe struktury synodalne Amazonii

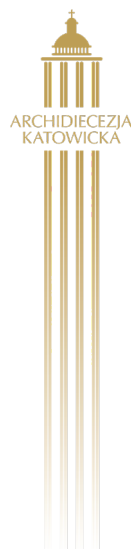
114. Proponujemy utworzenie Katolickiego Uniwersytetu Amazońskiego, którego celem byłoby prowadzenie badań interdyscyplinarnych (w tym prowadzenie prac badawczych w terenie) w zakresie inkulturacji i dialogu międzykulturowego; teologia zinkulturyzowana powinna stanowić program wspólnej formacji świeckich przygotowujących się do przyjęcia posług jak i duchownych, i powinna być oparta przede wszystkim na Piśmie Świętym. Prowadzone badania, edukacja i rozwój powinny obejmować także zagadnienia dotyczące środowiska (wiedzę teoretyczną należy rozszerzyć o mądrość ludów zamieszkujących Amazonię) i studia etniczne (opis różnych języków itp.). Formacja profesorów, sposób nauczania i przygotowanie pomocy dydaktycznych musi odzwierciedlać zwyczaje i tradycje rdzennej ludności, poprzez wypracowywanie zinkulturyzowanych materiałów dydaktycznych i prowadzenie zajęć poszerzających wiedzę w różnych krajach i regionach. Prosimy katolickie uniwersytety Ameryki Łacińskiej o pomoc w utworzeniu Amazońskiego Uniwersytetu Katolickiego i towarzyszenie jego rozwojowi.

c. Kościelny posynodalny organ regionalny dla regionu Amazonii

115. Proponujemy stworzenie organu zależnego od episkopatów, który promować będzie synodalność pomiędzy Kościołami regionu i pomagać wypracować specyficzny charakter Kościoła tego regionu, wypracowując nowe ścieżki dla misji ewangelizacyjnej, zajmując się tym wszystkim, co dotyczy ekologii integralnej i wzmacniając w ten sposób specyfikę Kościoła Amazonii. Byłoby to stała i reprezentatywna organizacja zależna od episkopatów, promująca synodalność w regionie Amazonii, w ramach CELAM-u, posiadająca nieskomplikowaną strukturą i złączoną z REPAM-em. Organ ten mógłby przeanalizować z perspektywy Ameryki Łacińskiej i Karaibów, a także wcielić w życie wiele propozycji jakie zrodziły się na tym Synodzie. Byłby to organ mogący koordynować wiele inicjatyw kościelnych i społeczno-środowiskowych na poziomie kontynentalnym i międzynarodowym.

d. Ryt dla ludów tubylczych

116. Sobór Watykański II stworzył przestrzeń dla pluralizmu liturgicznego „uwzględniając uprawnione różnice oraz dostosowanie do rozmaitych grup, regionów i narodów,” (SC 38). Liturgia musi uwzględniać kulturę, aby rzeczywistość mogła być źródłem i szczytem życia chrześcijańskiego (por. SC 10) i aby była związana z cierpieniami i radościami ludu. Musimy zatem udzielić prawdziwie katolickiej odpowiedzi na prośbę społeczności amazońskich i dokonać

takiej adaptacji liturgii, która uwzględni sposób postrzegania świata, tradycję, symbole i pierwotną obrzędowość wyrażającą wymiar transcendentny, wspólnotowy i ekologiczny.

117. W Kościele katolickim istnieją 23 różne rytury, które są jednoznacznym znakiem tradycji, która od pierwszych wieków próbowała inkulturować treść wiary i celebracji wyrażając poprzez język symboli w sposób możliwie najpełniejszy ogrom Tajemnicy. Wszystkie te tradycje biorą swój początek w tym, co jest misją Kościoła: «Kościoły tego samego obszaru geograficznego i kulturowego zaczęły celebrować misterium Chrystusa, stosując szczególne formy wyrazu, typowe dla danej kultury: w tradycji „depozytu wiary”, w symbolice liturgicznej, w organizowaniu wspólnoty braterskiej, w teologicznym rozumieniu misterium i w różnych formach świętości»¹³.

118. Konieczne jest, aby Kościół w swojej niestrudzonej pracy ewangelizacyjnej, czynił wszystko, aby proces inkulturacji wiary wyrażał się w najbardziej spójny sposób, to znaczy, aby można było celebrować i przeżywać wiarę we własnych językach ludów Amazonii. Bezwzględnie należy powołać komisję mającą na celu przygotowanie tłumaczeń i redakcję tekstów biblijnych i liturgicznych na języki używane w poszczególnych regionach. Komisje te powinny posiadać wystarczające środki i ich zadaniem będzie, aby zachowując materię sakramentów, dostosować ich formę, nie tracąc z oczu tego, co istotne. Dlatego też ważnym jest, aby ożywić i propagować muzykę i śpiew oraz to wszystko, co jest częścią liturgii i ją ożywia.

119. Zadaniem nowo utworzonego organu Kościoła w Amazonii będzie powołanie kompetentnej komisji, której celem będzie przestudiowanie i skonsultowanie możliwości opracowania rytu amazońskiego, odzwierciedlającego obyczaje i tradycje dawnych ludów, i wyrażającego liturgiczne, teologiczne, dyscyplinarne i duchowe dziedzictwo Amazonii, biorąc pod uwagę to, co *Lumen Gentium* mówi odnośnie Kościołów wschodnich (por. LG 23). Ryt ten dołączyłby do istniejących już rytów w Kościele, ubogacając dzieło ewangelizacji, zdolność wyrażania wiary we własnej kulturze oraz przyczyniłby się do lepszego zrozumienia decentralizacji i kolegialności, które to zasady wyrażają katolickość Kościoła. Należałoby się także zastanowić i zaproponować, w jaki sposób ubogacić rytury Kościoła o formy, którymi ludy te wyrażają troskę o swoje terytorium i wchodzą w relację z wodami.

¹³ KKK 1202, por. także KKK 1200-1206.

ZAKOŃCZENIE

120. Kończymy, zawierając się opiece Maryi, Matki Amazonii, czczonej pod różnymi tytułami w całym regionie. Przez jej wstawiennictwo prosimy, aby Synod ten stał się konkretnym wyrazem synodalności, aby pełnia życia, które Jezus przyniósł światu (por. J 10, 10), dotarła do wszystkich, a zwłaszcza do ubogich, i wspierała w trosce o „wspólny dom”. Niech Maryja, Matka Amazonii, towarzyszy naszej drodze. Świętemu Józefowi, wiernemu stróżowi Maryi i jej syna Jezusa, ofiarowujemy naszą eklezjalną obecność w Amazonii, w Kościele o amazońskim obliczu i wychodzącym na zewnątrz.

240

List apostolski
Admirabile signum
Ojca świętego Franciszka
o znaczeniu i wartości żłóbka

1. Godny podziwu znak żłóbka, tak drogi chrześcijanom, zawsze budzi zadziwienie i zdumienie. Przedstawienie wydarzenia narodzin Jezusa oznacza zwiastowanie tajemnicy wcielenia Syna Bożego, z prostotą i radością. Żłóbek jest jakby żywą Ewangelią, która wypływa z kart Pisma Świętego. Kontemplując scenę Bożego Narodzenia, jesteśmy zaproszeni do duchowego wyruszenia w drogę, pociągnięci pokorą Tego, który stał się człowiekiem, aby spotkać każdego człowieka. I odkrywamy, że On nas miłuje tak bardzo, że jednoczy się z nami, abyśmy i my mogli się z Nim zjednoczyć.

Tym listem chciałbym wesprzeć piękną tradycję naszych rodzin, które w okresie poprzedzającym Boże Narodzenie przygotowują żłóbek, a także zwyczaj umieszczania go w miejscach pracy, szkołach, szpitalach, więzieniach, na placach... To naprawdę realizacja twórczej wyobraźni, która wykorzystuje najbardziej różnorodne materiały do tworzenia małych arcydzieł piękna. Uczymy się od dzieciństwa: kiedy tato i mama wraz z dziadkami przekazują ten radosny zwyczaj, który uosabia bogatą duchowość ludową. Chciałbym, aby ta praktyka nie ustała, a wręcz mam nadzieję, że tam, gdzie została zaniechana, zostanie odkryta na nowo i ożywiona.

2. Pochodzenie żłóbka jest zgodne przede wszystkim z niektórymi ewangelijnymi szczegółami narodzin Jezusa w Betlejem. Św. Łukasz Ewangelista mówi zwyczajnie, że Maryja „porodziła swego pierworodnego Syna, owinęła Go w pieluszki i położyła w żłobie, gdyż nie było dla nich miejsca w gospodzie” (2, 7). Jezus został złożony w żłobie, który po łacinie nazywa się praesepe, skąd bierze się włoskie słowo presepe, a od którego wywodzimy nasze określenie żłóbek.

Wchodząc w ten świat, Syn Boży znajduje miejsce tam, gdzie zwierzęta przychodzą jeść. Siano staje się pierwszym posłaniem dla Tego, który objawi się jako „chleb, który z nieba zstąpił” (J 6, 41). Symbolikę tę uchwycił już św. Augustyn wraz z innymi Ojcami, gdy napisał: „W żłobie położony stał się pokarmem naszym”¹. Istotnie, żłóbek zawiera różne tajemnice życia Jezusa i sprawia, że odczuwamy je jako bliskie naszego codziennego życia.

Przejdźmy jednak od razu do pochodzenia żłóbka, tak jak go pojmujemy. Myślą udajemy się do Greccio, w Valle Reatina, gdzie św. Franciszek prawdopodobnie się zatrzymał, zapewne w drodze z Rzymu, gdzie 29 listopada 1223 r. otrzymał od papieża Honoriusza III zatwierdzenie swojej Reguły. Po jego podróży do Ziemi Świętej, grotty te przypominały mu w szczególny sposób krajobraz Betlejem. I możliwe, że w Rzymie, w Bazylice Santa Maria Maggiore, Biedaczyna był pod wrażeniem mozaik przedstawiających narodziny Jezusa, tuż obok miejsca, w którym zgodnie ze starożytną tradycją zachowały się deski żłóbka.

Źródła franciszkańskie szczegółowo opisują to, co wydarzyło się w Greccio. Piętnaście dni przed Świętami Bożego Narodzenia, Franciszek wezwał pewnego miejscowego człowieka o imieniu Jan i poprosił go o pomoc w spełnieniu pragnienia: „Chcę bowiem dokonać pamiątki Dziecięcia, które narodziło się w Betlejem. Chcę naocznie pokazać Jego braki w niemowlęcych potrzebach, jak został położony w żłobie i jak złożony był na sianie w towarzystwie wołu i osła”² (FF, 468). Wierny przyjaciel, skoro tylko usłyszał, natychmiast poszedł, aby przygotować na wyznaczonym miejscu wszystko, co było potrzebne, zgodnie z życzeniem Świętego. 25 grudnia z różnych stron przybyło do Greccio wielu braci. Przybyli także mężczyźni i kobiety z okolicznych obejść, przynosząc kwiaty i pochodnie, aby rozświetlić tę świętą noc. Franciszek po przybyciu, znalazł żłób z sianem, wołu i osiołka. Ludzie, którzy się zbiegli, w obliczu sceny

¹ Mowa 189,4, w: Wybór mów, ATK, Warszawa 1973, s. 38.

² Tomasz z Celano, Żywot pierwszy świętego Franciszka, 84: Źródła franciszkańskie (FF), n. 468.

Bożego Narodzenia, okazali nigdy wcześniej niezaznaną, niewypowiedzianą radość. Następnie kapłan uroczystie odprawił na żłobie Eucharystię, ukazując związek między Wcieleniem Syna Bożego a Eucharystią. Przy tej okazji w Greccio nie było figurek: szopka została stworzona i zrealizowana przez tych, którzy byli obecni³.

W ten sposób zrodziła się nasza tradycja: wszyscy wokół groty, pełni radości, bez żadnego już dystansu między wydarzeniem, które się dokonuje, a tymi, którzy stają się uczestnikami tajemnicy.

Pierwszy biograf św. Franciszka, Tomasz z Celano, przypomina, że tamtej nocy do prostej i wzruszającej sceny dołączył dar cudownego widzenia: jeden z obecnych widział Dzieciątka Jezus leżące w żłobie. Od tego żłóbka Bożego Narodzenia roku 1223, „każdy z radością powrócił do siebie”⁴.

3. Święty Franciszek, z prostotą tego znaku, dokonał wielkiego dzieła ewangelizacji. Jego nauczanie przeniknęło do serc chrześcijan i pozostaje aż do naszych dni jako autentyczna forma zaproponowania na nowo piękna naszej wiary z prostotą. Z drugiej strony, samo miejsce, w którym zrealizowano pierwszy żłóbek, wyraża i pobudza te uczucia. Greccio staje się schronieniem dla duszy, ukrywającej się na skale, aby dać się ogarnąć w milczeniu.

Dlaczego żłóbek wzbudza tyle zadziwienia i nas wzrusza? Przede wszystkim dlatego, że ukazuje czułość Boga. On, Stwórca wszechświata, uniża się do naszej małości. Dar życia, sam już za każdym razem dla nas tajemniczy, fascynuje nas jeszcze bardziej, gdy widzimy, że Ten, który narodził się z Maryi, jest źródłem i wsparciem każdego życia. W Jezusie Ojciec dał nam brata, który wychodzi, by nas szukać, kiedy jesteśmy zdezorientowani i zatracamy kierunek; wiernego przyjaciela, który jest zawsze blisko nas; dał nam swego Syna, który nam przebacza i podnosi nas z grzechu.

Tworzenie żłóbka w naszych domach pomaga nam przeżyć na nowo historię, którą przeżywano w Betlejem. Oczywiście Ewangelie zawsze pozostają źródłem, które pozwala poznać i rozważać to Wydarzenie. Jednak jego przedstawienie w żłóbkach pomaga wyobrazić sobie sceny, pobudza uczucia, zachęca do pocucia się zaangażowanymi w historię zbawienia, współczesnymi wydarzeniami, które jest żywe i aktualne w najróżniejszych kontekstach historycznych i kulturowych.

³ Por. tamże, 85: FF, n. 469.

⁴ Tamże, 86: FF, n. 470.

W sposób szczególny, począwszy od swego franciszkańskiego pochodzenia, żłódek jest zachętą do „odczuwania”, „dotknięcia” ubóstwa, które Syn Boży wybrał dla siebie w swoim wcieleniu. W ten sposób jest to pośrednio wezwanie do naśladowania Jego drogi pokory, ubóstwa, ogołocenia, która prowadzi od betlejemskiego żłóbka do krzyża. Jest to wezwanie, aby Go spotkać i miłosiernie Mu służyć w najbardziej potrzebujących braciach i siostrach (por. Mt 25, 31-46).

4. Chciałbym teraz dokonać przeglądu różnych znaków żłóbka, aby pojąć znaczenie, jakie w sobie niosą. Po pierwsze, opisujemy kontekst gwiaździstego nieba w ciemności i w ciszy nocy. Czynimy to nie tylko z powodu wierności opisom ewangelijnym, ale także ze względu na znaczenie, jakie posiada. Pomyślmy, ile razy nasze życie otacza noc. Otóż, nawet w tych chwilach Bóg nie zostawia nas samymi, ale staje się obecny, aby odpowiedzieć na decydujące pytania dotyczące sensu naszego istnienia: kim jestem? Skąd pochodzę? Dlaczego urodziłem się w tym czasie? Dlaczego kocham? Dlaczego cierpię? Dlaczego umrę? Aby odpowiedzieć na te pytania, Bóg stał się człowiekiem. Jego bliskość niesie światło tam, gdzie jest mrok i oświeca tych, którzy przechodzą przez ciemności cierpienia (por. Łk 1, 79).

Warto też zwrócić uwagę na krajobrazy, będące częścią żłóbka. Często przedstawiają one ruiny starożytnych domów i budynków, które w pewnych przypadkach zastępują Grotę Betlejemską i stają się domem Świętej Rodziny. Wydaje się, że ruiny te zostały zainspirowane Złotą Legendą dominikanina, Jakuba da Voragine (XIII wiek), gdzie czytamy o pewnym pogańskim przekonaniu, że Świątynia Pokoju w Rzymie upadnie, gdy porodzi Dziewica. Te ruiny są przede wszystkim widzialnym znakiem upadłej ludzkości, tego wszystkiego, co popada w ruinę, co jest zepsute i zasmucone. Ta sceneria mówi, że Jezus jest nowością pośród starego świata i przyszedł, aby uleczyć i odbudowywać, żeby przywrócić nasze życie i świat do pierwotnej wspianiałości.

5. Ileż wzruszenia powinno nam towarzyszyć, gdy umieszczamy w żłóbku góry, strumienie, owce i pasterzy! W ten sposób pamiętamy, że – jak zapowiedzi prorocy – całe stworzenie uczestniczy w święcie przyjścia Mesjasza. Aniołowie i gwiazdy-komety są znakiem, że my również jesteśmy powołani, by wyruszyć, dotrzeć do grotty i adorować Pana.

„Pójdźmy do Betlejem i zobaczmy, co się tam zdarzyło i o czym nam Pan oznajmił” (Łk 2, 15): tak mówią pasterze po tym, co zwiastowali aniołowie. To

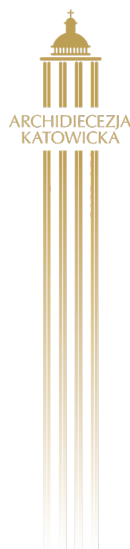

bardzo piękne nauczanie, które do nas dociera w prostocie opisu. W przeciwieństwie do wielu ludzi, którzy mają zamiar zrobić tysiące innych rzeczy, pasterze stają się pierwszymi świadkami tego, co istotne, to znaczy zbawienia, które jest dane. To najbardziej pokorni i najubożsi potrafią przyjąć wydarzenie Wcielenia. Bogu, który przychodzi spotkać się z nami w Dzieciątku Jezus, pasterze odpowiadają, wyruszając ku Niemu, na spotkanie miłości i wdzięcznego zdumienia. To właśnie spotkanie między Bogiem a Jego dziećmi, dzięki Jezusowi, rodzi naszą religię, stanowiąc jej wyjątkowe piękno, które w szczególnie sposób jaśnieje w żłóbku.

6. W naszych żłóbkach zwykle umieszczamy wiele figurek symbolicznych. Przede wszystkim żebrzących i ludzi, którzy nie znają żadnej innej obfitości poza obfitością serca. Również one są pełnoprawnie bliskie Dzieciątku Jezus, i nikt nie może ich eksmitować ani odsunąć od kołyski, tak bardzo prowizorycznej, że otaczający ją ubodzy wcale nie są dysonansem. Ubodzy są wręcz uprzywilejowani w tej tajemnicy i często najbardziej potrafią rozpoznać obecność Boga wśród nas.

Ubodzy i ludzie prosi w żłóbku przypominają, że Bóg staje się człowiekiem dla tych, którzy bardziej odczuwają potrzebę Jego miłości i proszą o Jego bliskość. Jezus, „cichy i pokorny sercem” (Mt 11, 29), urodził się ubogi, prowadził proste życie, aby nas nauczyć uchwycenia tego, co istotne i tym żyć. Ze żłóbka wyraźnie wyłania się przesłanie, że nie możemy dać się zwieść bogactwu i wielu ulotnym propozycjom szczęścia. Pałac Heroda jest w tle, zamknięty, głuchy na zwiastowanie radości. Rodząc się w żłobie, sam Bóg rozpoczyna jedyną prawdziwą rewolucję, która daje nadzieję i godność wydziedziczonym, usuniętym na margines: rewolucję miłości, rewolucję czułości. Ze żłóbka Jezus, z łagodną mocą wygłasza apel o dzielenie się z ostatnimi, jako drogę do bardziej ludzkiego i braterskiego świata, w którym nikt nie jest wykluczony i usuwany na margines.

Często dzieci – ale nawet dorośli! – lubią dodawać do żłóbka inne figurki, które zdają się nie mieć związku z opowieściami ewangelijnymi. A jednak ta wyobraźnia pragnie wyrazić, że w nowym świecie, zainaugurowanym przez Jezusa, jest miejsce dla wszystkiego, co ludzkie i dla każdego stworzenia. Od pasterza po kowala, od piekarza po muzyków, od kobiet niosących dzbany z wodą, po bawiące się dzieci... wszystko to przedstawia codzienną świętość, radość z wykonywania w niezwykle sposób codziennych czynności, gdy Jezus dzieli z nami swoje Boskie życie.

7. Stopniowo żłóbek prowadzi nas do groty, w której znajdują się figurki Maryi i Józefa. Maryja jest mamą, która podziwia swoje dziecko i ukazuje je tym, którzy przychodzą, by je odwiedzić. Jej figurka przywodzi na myśl wielką tajemnicę, która dotyczyła tej Dziewczyny, gdy Bóg zapukał do drzwi Jej niepokalanego serca. Na zwiastowanie anioła, który prosił Ją, by została Matką Boga, Maryja odpowiedziała pełnym i całkowitym posłuszeństwem. Jej słowa: „Oto Ja służebnica Pańska, niech Mi się stanie według twego słowa!” (Łk 1, 38), są dla nas wszystkich świadectwem tego, jak w wierze oddać się woli Bożej. Dzięki temu „tak”, Maryja stała się matką Syna Bożego, nie tracąc swego dziewictwa, a wręcz uświęcając je dzięki Niemu. Widzimy w Niej Matkę Boga, która nie zachowuje swego Syna jedynie dla siebie, ale prosi wszystkich, aby byli posłuszni Jego słowu i wprowadzali je w życie (por. J 2, 5).

Obok Maryi, w postawie chronienia Dzieciątka i Jego matki, jest święty Józef. Zwykle przedstawiany jest z kijem w dłoni, a czasem również trzymający lampę. Święty Józef odgrywa bardzo ważną rolę w życiu Jezusa i Maryi. Jest opiekunem, który nieustrudzenie chroni swoją rodzinę. Kiedy Bóg przestrzega go przed zagrożeniem ze strony Heroda, nie waha się wyruszyć w drogę i wyemigrować do Egiptu (por. Mt 2, 13-15). A gdy niebezpieczeństwo minie, zabierze rodzinę z powrotem do Nazaretu, gdzie będzie pierwszym wychowawcą Jezusa – dziecka i nastolatka. Józef nosił w sercu wielką tajemnicę, która otaczała Jezusa i Maryję, jego oblubienicę, i jako człowiek sprawiedliwy zawsze ufał woli Bożej i ją realizował.

8. Serce żłóbka zaczyna bić, kiedy w Boże Narodzenie składamy w nim figurkę Dzieciątka Jezus. Bóg przedstawia się w ten sposób w dziecku, aby powierzyć się objęciu naszych ramion. W słabości i kruchości ukrywa swoją moc, która wszystko stwarza i przekształca. Wydaje się to niemożliwe, a jednak tak jest: w Jezusie Bóg był dzieckiem i jako takie chciał objawić wspaniałość swojej miłości, która przejawia się w uśmiechu i w wyciągnięciu rąk ku każdemu.

Narodziny dziecka budzą radość i zadziwienie, ponieważ stawiają przed wielką tajemnicą życia. Widząc jaśniejące oczy młodych małżonków, gdy stają przed ich nowo narodzonym synem, rozumiemy uczucia Maryi i Józefa, którzy obserwując Dzieciątka Jezus, dostrzegli obecność Boga w swoim życiu.

„Bo życie objawiło się” (1 J 1, 2): w ten sposób apostoł Jan podsumowuje tajemnicę Wcielenia. Żłóbek ukazuje nam, pozwala nam dotknąć tego wyjątkowego i niezwykłego wydarzenia, które zmieniło bieg historii, a od którego również liczymy lata przed i po narodzeniu Chrystusa.

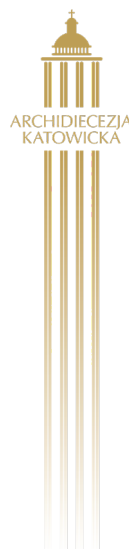
Sposób działania Boga niemal oszałamia, ponieważ wydaje się niemożliwe, aby wyrzekł się swojej chwały, żeby stać się człowiekiem, takim jak my. Cóż za niespodzianka, że Bóg przyjmuje nasze własne zachowania: śpi, karmi się mlekiem matki, płacze i bawi się jak wszystkie dzieci! Jak zawsze, Bóg wprawia w zakłopotanie, jest nieprzewidywalny, nieustannie poza naszymi schematami. Zatem złóbk ukazując nam Boga wkraczającego w świat, pobudza nas do myślenia o naszym życiu wpisanym w życie Boga; zachęca, abyśmy stali się Jego uczniami, jeśli chcemy osiągnąć ostateczny sens życia.

9. Kiedy zbliża się święto Objawienia Pańskiego umieszczane są w złóbk trzy figurki Mędrców. Obserwując gwiazdę, ci mądrzy i bogaci władcy ze Wschodu udali się do Betlejem, aby poznać Jezusa i ofiarować mu dary w postaci złota, kadzidła i mirry. Również te dary mają znaczenie alegoryczne: złoto oddaje cześć królewskości Jezusa; kadzidło jego boskości; mirra, jego świętemu człowieczeństwu, które zazna śmierci i pochówku.

Patrząc na tę scenę w złóbk, jesteśmy wezwani do refleksji na temat odpowiedzialności każdego chrześcijanina za bycie ewangelizatorem. Każdy z nas staje się przynoszącym Dobrą Nowinę tym, których spotykamy, dając świadectwo radości ze spotkania z Jezusem i umiłowaniem Go poprzez konkretne uczynki miłosierdzia.

Mędrcy nauczają, że można wychodzić z bardzo daleka, aby dotrzeć do Chrystusa. Są ludźmi bogatymi, mądrymi cudzoziemcami, spragnionymi nieskończoności, wyruszającymi w długą i niebezpieczną podróż, która wiedzie ich do Betlejem (por. Mt 2, 1-12). Gdy stają przed Królem-Dzieciątkiem przepełnia ich wielka radość. Nie dają się zgorszyć ubóstwem otoczenia. Nie wahają się paść na kolana i oddać Mu pokłon. Przed Nim rozumieją, że Bóg, podobnie jak z suwerenną mądrością kieruje gwiazdami, tak też kieruje biegiem historii, uniżając możnych i wywyższając pokornych. Z pewnością po powrocie do swego kraju opowiedzieli o tym zaskakującym spotkaniu z Mesjaszem, zapoczątkowując podróż Ewangelii pośród narodów.

10. Gdy stajemy przed złóbk, myśl chętnie powraca do okresu dzieciństwa, kiedy niecierpliwie oczekiwaliśmy, aby zacząć go budować. Wspomnienia te prowadzą nas do ciągłego uświadamiania sobie wielkiego daru, który został nam dany wraz z przekazaną nam wiarą. Jednocześnie sprawiają, że odczuwamy obowiązek i radość umożliwienia naszym dzieciom i wnukom udziału w tym samym doświadczeniu. Nie ma znaczenia, w jaki sposób urządzony

jest żłóbek. Może być zawsze taki sam, albo przerabiany co roku. Liczy się to, aby przemawiał do naszego życia. Wszędzie i w jakiegokolwiek formie, żłóbek mówi o miłości Boga – Boga, który stał się dzieckiem, aby nam powiedzieć, jak blisko jest każdego człowieka, niezależnie od stanu, w którym się on znajduje.

Drodzy bracia i siostry, żłóbek należy do miłego i wymagającego procesu przekazywania wiary. Począwszy od dzieciństwa, a następnie w każdym okresie życia, uczy nas kontemplować Jezusa, odczuwać miłość Boga do nas, odczuwać i wierzyć, że Bóg jest z nami, a my jesteśmy z Nim, wszyscy jako dzieci i bracia dzięki temu Dzieciątku, Synowi Boga i Dziewicy Maryi. I odczuwać, że na tym polega szczęście. W szkole świętego Franciszka otworzymy serce na tę prostą łaskę, pozwólmy aby z zadziwienia zrodziła się pokorna modlitwa: nasze „dziękuję” Bogu, który zechciał dzielić z nami wszystko, aby nas nigdy nie zostawić samymi.

W Greccio, w Sanktuarium Żłóbka, 1 grudnia 2019 r., w siódmym roku mego pontyfikatu.

Franciszek, pp.

241

Orędzie papieża Franciszka z okazji Międzynarodowego Dnia Osób Niepełnosprawnych.

Z okazji Międzynarodowego Dnia Osób Niepełnosprawnych ponawiamy nasze spojrzenie wiary, które widzi w każdym bracie i siostrze obecność samego Chrystusa, uważającego wszelki gest miłości wobec jednego z braci najmniejszych jako skierowany ku sobie (por. Mt 25,40). Przy tej okazji chciałbym przypomnieć, że dzisiaj promocja praw uczestnictwa odgrywa rolę kluczową w zwalczaniu dyskryminacji i promowaniu kultury spotkania oraz dobrego życia.

Poczyniono wielki postęp w odniesieniu do osób niepełnosprawnych w dziedzinie medycyny i opieki społecznej, ale dzisiaj możemy także zaobserwować obecność kultury odrzucenia a wielu z nich uważa, że żyją bez przynależności i bez uczestnictwa. Wszystko to wymaga nie tylko ochrony praw osób niepełnosprawnych i ich rodzin, ale zachęca nas również do uczynienia świata bardziej ludzkim poprzez usunięcie wszystkiego, co uniemożliwia im pełne

obywatelstwo, przeszkód uprzedzeń, oraz promując dostępność miejsc i jakości życia, która uwzględniałaby wszystkie wymiary człowieczeństwa.

Trzeba zatroszczyć się i towarzyszyć osobom niepełnosprawnym w każdym warunkach życia, wykorzystując także aktualne technologie, chociaż ich nie absolutyzując; energicznie i z czułością wziąć na siebie sytuacje marginalizacji; podążać razem z nimi i „namaścić ich” godnością, by brali czynny udział we wspólnocie obywatelskiej i kościelnej. Jest to proces wymagający, a także uciążliwy, który w coraz większym stopniu przyczyni się do kształtowania sumień zdolnych rozpoznać każdego, jako osobę wyjątkową i niepowtarzalną.

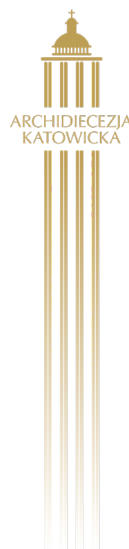
I nie zapominajmy o wielu „ukrytych wygnańcach”, którzy mieszkają w naszych domach, naszych rodzinach, naszych społeczeństwach¹. Mam na myśli osoby w każdym wieku, zwłaszcza osoby starsze, które również z powodu swojej niepełnosprawności są czasami odczuwane jako ciężar, jako „obecność niewygodna” i którym grozi odrzucenie, widząc, że odmawiane są im konkretne perspektywy pracy, by uczestniczyć w budowaniu swej przyszłości.

Jesteśmy wezwani do rozpoznania w każdej osobie niepełnosprawnej, także z niepełnosprawnością kompleksową i poważną, wyjątkowego wkładu w dobro wspólne poprzez swą oryginalną biografię. Uznania godności każdego człowieka, dobrze wiedząc, że nie zależy ona od funkcjonalności pięciu zmysłów². Tego nawrócenia uczy nas Ewangelia. Trzeba rozwijać przeciwności wobec kultury uważającej niektóre istnienia za należące do ekstraklasy a inne do II ligi: jest to grzech społeczny! Trzeba mieć odwagę, by oddać głos tym, którzy są dyskryminowani ze względu na niepełnosprawność, ponieważ niestety w niektórych krajach, także dziś, trudno ich uznać za osoby o równej godności, za braci i siostry w człowieczeństwie.

Istotnie tworzenie dobrych praw i przełamywanie barier fizycznych jest ważne, ale niewystarczające, jeśli nie zmienia się również mentalności, jeśli nie przezwyciężymy rozpowszechnionej kultury, która nadal wytwarza nierówności, uniemożliwiając osobom niepełnosprawnym czynne uczestnictwo w zwykłym życiu.

¹ Por. Anioł Pański, 29 grudnia 2013; Przemówienie do korpusu dyplomatycznego, 12 stycznia 2015.

² Por. Rozmowa z uczestnikami Konferencji CEI na temat niepełnosprawności, 11 czerwca 2016.

W minionych latach zostały wdrożone i przeprowadzone procesy integracyjne, ale to wciąż nie wystarcza, ponieważ uprzedzenia powodują, oprócz barier fizycznych, także ograniczenia w dostępie do edukacji dla wszystkich, zatrudnieniu i uczestnictwie. Osoba niepełnosprawna, by budować siebie musi nie tylko istnieć, ale także należeć do wspólnoty.

Zachęcam wszystkich, którzy pracują z osobami niepełnosprawnymi, do kontynuowania tej ważnej służby i zaangażowania, określających stopień kultury narodu. I modłę się, aby każdy mógł odczuć na sobie ojcowskie spojrzenie Boga, potwierdzające jego pełną godność i bezwarunkową wartość jego życia.

Watykan, 3 grudnia 2019

Franciszek, pp.

242

Orędzie Ojca Świętego Franciszka na 53 Światowy Dzień Pokoju

Pokój jako droga nadziei: Dialog, pojednanie i nawrócenie ekologiczne

1. Pokój, droga nadziei w obliczu przeciwności i prób

Pokój jest dobrem cennym, przedmiotem naszej nadziei, do którego dąży cała ludzkość. Nadzieja na pokój to postawa ludzka, która zawiera napięcie egzystencjalne, ze względu na które nawet niekiedy uciążliwą teraźniejszość „można przeżywać i akceptować, jeśli ma jakiś cel i jeśli tego celu możemy być pewni, jeśli jest to cel tak wielki, że usprawiedliwia trud drogi”¹. Dzięki temu nadzieja jest cnotą, która każe nam wyruszyć w drogę, daje nam skrzydła, by iść naprzód, nawet gdy przeszkody wydają się nie do pokonania.

Nasza ludzka wspólnota nosi w pamięci i ciele znaki wojen i konfliktów, które następowały po sobie z coraz większymi możliwościami zniszczenia,

¹ Benedykt XVI, Enc. Spe salvi (30 listopada 2007), 1.

a które nie przestają dotykać szczególnie najuboższych i najsłabszych. Nawet całym narodom trudno wyzwolić się z okowów wyzysku i korupcji, podsycających nienawiść i przemoc. Do dziś, wielu mężczyznom i kobietom, dzieciom i osobom starszym odmawia się godności, nietykalności fizycznej, wolności, w tym wolności religijnej, solidarności wspólnotowej, nadziei na przyszłość. Wiele niewinnych ofiar znosi udrękę upokorzenia i wykluczenia, żaloby i niesprawiedliwości, a nawet urazów wynikających z systematycznych zacieklonych prześladowań przeciw swemu ludowi i swoim bliskim.

Strasliwe doświadczenia konfliktów wewnętrznych i międzynarodowych, często pogłębiane przemocą bez jakiegokolwiek litości, odcisnęły piętno na ciele i duszy ludzkości. Każda wojna okazuje się bowiem bratobójstwem, które niszczy sam projekt braterstwa, wpisany w powołanie rodziny ludzkiej.

Wiemy, że wojna często zaczyna się od nietolerancji wobec odmienności drugiego, co wywołuje chęć posiadania i wolę panowania. Rodzi się w sercu człowieka z egoizmu i pychy, z nienawiści prowadzącej do zniszczenia, aby zamknąć drugiego w obrazie negatywnym, żeby go wykluczyć i usunąć. Wojna jest podsycana przez wypaczanie relacji, ambicje hegemoniczne, nadużycia władzy, lęk przed drugim i różnicę postrzeganą jako przeszkodę; i jednocześnie to wszystko podsycą.

Paradoksalne jest, jak zauważyłem podczas ostatniej podróży do Japonii, że „nasz świat żyje przewrotną dychotomią chęci obrony i zapewnienia stabilności i pokoju, opartych na fałszywym bezpieczeństwie wspieranym mentalnością strachu i nieufności, co doprowadza do zatrucia relacji między narodami i uniemożliwienia jakiegokolwiek dialogu. Nie da się pogodzić pokoju między narodami i stabilności z jakimkolwiek usiłowaniem budowania na strachu przed wzajemnym zniszczeniem lub na groźbie całkowitej zagłady. Jest to możliwe jedynie wychodząc z globalnej etyki solidarności i współpracy w służbie przyszłości kształtowanej przez współzależność i współodpowiedzialność całej rodziny ludzkiej dziś i jutro”².

Każda sytuacja zagrożenia wywołuje nieufność i skupienie się na swoim statusie. Nieufność i strach zwiększają kruchość relacji i zagrożenie przemocą, w błędnym kole, które nigdy nie może prowadzić do relacji pokojowych. W związku z tym, nawet odstraszenie nuklearne może stworzyć jedynie złudne bezpieczeństwo.

² Przemówienie o broni nuklearnej, Nagasaki, „Atomic Bomb Hypocenter”, 24 listopada 2019.

Dlatego nie możemy oczekiwać utrzymania stabilności na świecie poprzez strach przed unicestwieniem, w bardzo niestabilnej równowadze, zawieszona na skraju otchłani nuklearnej i zamkniętej w murach obojętności, gdzie podejmowane są decyzje społeczno-gospodarcze otwierające drogę do dramatów odrzucenia człowieka i stworzenia, zamiast strzec siebie nawzajem³. Jak zatem zbudować drogę pokoju i wzajemnego uznania? Jak przełamać chorobliwą logikę pogroźek i strachu? Jak pokonać dominującą obecnie dynamikę nieufności?

Musimy dążyć do prawdziwego braterstwa opartego na wspólnym pochodzeniu od Boga, braterstwa realizowanego w dialogu i wzajemnym zaufaniu. Pragnienie pokoju jest głęboko zakorzenione w sercu człowieka i nie wolno nam rezygnować, godząc się na coś, co byłoby od niego mniejsze.

2. Pokój, droga słuchania oparta na pamięci, solidarności i braterstwie

Hibakusha, osoby, które przeżyły bombardowania atomowe w Hiroszynie i Nagasaki, należą do tych, którzy dziś podtrzymują płomień zbiorowej świadomości, świadcząc następnym pokoleniom o potworności tego, co wydarzyło się w sierpniu 1945 r. oraz o niewypowiedzianych cierpieniach, jakie po tym nastąpiły aż po dzień dzisiejszy. Ich świadectwo rozbudza i zachowuje w ten sposób pamięć o ofiarach, aby ludzkie sumienie stawało się coraz silniejsze w obliczu wszelkiej woli dominacji i zniszczenia: „nie możemy pozwolić, by obecne i nowe pokolenia utraciły pamięć o tym, co się wydarzyło, tę pamięć, która jest gwarantem i bodźcem do budowania bardziej sprawiedliwej i braterskiej przyszłości”⁴.

Podobnie jak oni, wiele osób na całym świecie oferuje przyszłym pokoleniom nieodzowną usługę pamięci, której należy strzec nie tylko po to, aby nie popełniać na nowo tych samych błędów, albo by nie proponowano na nowo złudnych wzorców przeszłości, ale także dlatego, aby jako owoc doświadczenia stanowiła ona korzeń i podpowiadała drogę dla obecnych i przyszłych decyzji pokojowych.

Co więcej, pamięć jest perspektywą nadziei: często w mrokach wojen i konfliktów, pamięć o nawet niewielkim otrzymanym geście solidarności może zainspirować decyzje odważne, a nawet heroiczne, może uruchomić nowe energie i rozpałić nową nadzieję w poszczególnych osobach i wspólnotach.

Otwarcie i wytyczanie drogi pokoju jest wyzwaniem o tyle bardziej złożo-

³ Por. Homilia na Lampedusie, 8 lipca 2013.

⁴ Przemówienie na temat pokoju, Hiroszima, Pomnik Pokoju, 24 listopada 2019.

nym, o ile wchodzące w grę interesy w stosunkach między osobami, wspólnotami i narodami są wielorakie i sprzeczne. Przede wszystkim należy odwoływać się do sumienia moralnego oraz do woli osobistej i politycznej. Pokój czerpiemy bowiem z głębi ludzkiego serca, a woła polityczna zawsze musi być umacniana, aby rozpocząć nowe procesy, które jedną i jednoczą osoby i wspólnoty.

Świat nie potrzebuje pustych słów, ale przekonanych świadków, budowniczych pokoju otwartych na dialog, bez wykluczenia i manipulacji. Nie można bowiem naprawdę osiągnąć pokoju, jeśli nie będzie pełnego przekonania dialogu mężczyzn i kobiet, którzy szukają prawdy pomijając ideologie i różne opinie. Pokój „należy budować bezustannie”⁵, jest drogą, którą przebywamy razem, zawsze szukając dobra wspólnego i zobowiązując się do dotrzymywania danego słowa i poszanowania prawa. We wzajemnym słuchaniu mogą też wzrastać poznanie i szacunek dla drugiego, aż po rozpoznanie w nieprzyjacielu twarzy brata.

Proces pokojowy jest zatem zaangażowaniem, które trwa w czasie. Jest to cierpliwe dzieło poszukiwania prawdy i sprawiedliwości, szanujące pamięć ofiar i otwierające krok po kroku wspólną nadzieję, silniejszą niż zemsta. W państwie prawa demokracja może być znaczącym paradygmatem tego procesu, jeżeli opiera się na sprawiedliwości i dążeniu do ochrony praw każdego, zwłaszcza słabych lub zmarginalizowanych, w nieustannym poszukiwaniu prawdy⁶. Chodzi o konstrukcję społeczną i dzieło w toku, w które każdy odpowiedzialnie wnosi swój wkład na wszystkich poziomach społeczności lokalnej, krajowej i ogólnoswiatowej.

Jak podkreślał św. Paweł VI, „podwójna tendencja, do równości i do udziału w zarządzaniu zmierza do wytworzenia pewnego typu społeczeństwa demokratycznego [...]. Stąd wynika doniosłość wychowywania do życia społecznego, wychowania, w którym obok pouczenia o prawach należnych każdemu znajdzie się przypomnienie o wzajemnych obowiązkach, które są koniecznym odpowiednikiem praw. Świadomość zaś obowiązków i wykonywanie ich zależą najbardziej od panowania nad sobą, a także od podjęcia odpowiedzialności i uznania granic wolności jednostki czy grupy”⁷.

Przeciwnie, rozdzwięk między członkami społeczeństwa, wzrost nierówności społecznych i odmowa użycia narzędzi służących integralnemu rozwo-

⁵ Sobór Watykański II, Konst. duszp. *Gaudium et spes*, 78.

⁶ Por. Benedykt XVI, *Discorso ai dirigenti delle Associazioni Cristiane Lavoratori Italiani*, 27 stycznia 2006.

⁷ List apost. *Octogesima adveniens* (14 maja 1971), 24.

jowi człowieka zagrażają dążeniu do dobra wspólnego. Natomiast cierpliwa praca, oparta na sile słowa i prawdy, może rozbudzić w osobach zdolność do współczucia i twórczej solidarności.

W naszym chrześcijańskim doświadczeniu nieustannie upamiętniamy Chrystusa, który oddał swoje życie dla naszego pojednania (por. Rz 5, 6-11). Kościół w pełni uczestniczy w dążeniu do sprawiedliwego ładu, nieustannie służąc dobru wspólnemu i pielęgnując nadzieję pokoju, poprzez przekaz wartości chrześcijańskich, nauczanie moralne oraz dzieła społeczne i wychowawcze.

3. Pokój, droga pojednania w braterskiej komunii

Biblia, zwłaszcza poprzez słowo proroków, nawołuje sumienia i ludy do przymierza Boga z ludzkością. Chodzi o porzucenie chęci panowania nad innymi i nauczanie się patrzenia na siebie nawzajem jako na osoby, jako na dzieci Boże, jako na braci. Drugi nigdy nie powinien być spychany do tego, co mógł powiedzieć lub uczynić, ale powinien być widziany przez pryzmat obietnicy, którą w sobie niesie. Tylko wybierając drogę szacunku można przełamać spiralę zemsty i wejść na drogę nadziei.

Prowadzi nas fragment Ewangelii przytaczający następującą rozmowę między Piotrem a Jezusem: „«Panie, ile razy mam przebaczyć, jeśli mój brat wykroczy przeciwko mnie? Czy aż siedem razy?». Jezus mu odrzekł: «Nie mówię ci, że aż siedem razy, lecz aż siedemdziesiąt siedem razy»”(Mt 18, 21-22). Ta droga pojednania wzywa nas do odnalezienia w głębi naszych serc siły przebaczenia i umiejętności uznania siebie za braci i siostry. Uczenie się życia w przebaczeniu zwiększa naszą zdolność do stawania się kobietami i mężczyznami pokoju.

To, co jest prawdą o pokoju w sferze społecznej, jest również prawdziwe w sferze politycznej i gospodarczej, ponieważ kwestia pokoju przenika wszystkie wymiary życia wspólnotowego: nigdy nie będzie prawdziwego pokoju, dopóki nie będziemy zdolni do zbudowania bardziej sprawiedliwego systemu gospodarczego. Jak dziesięć lat temu napisał Benedykt XVI w encyklice *Caritas in veritate*: „Przewycięzenie niedorozwoju wymaga interwencji nie tylko w zakresie polepszenia transakcji opierających się na wymianie, nie tylko tworzenia struktur opiekuńczych natury publicznej, ale przede wszystkim stopniowego otwarcia, w kontekście światowym, na formy działalności ekonomicznej charakteryzujące się elementami darmowości i komunii” (n. 39).

4. Pokój, droga nawrócenia ekologicznego

„Jeśli złe zrozumienie naszych zasad prowadziło nas czasami do usprawiedliwiania nadużyć w traktowaniu natury lub despotycznego panowania człowieka nad stworzeniem czy też wojen, niesprawiedliwości i przemocy, to jako ludzie wierzący możemy uznać, że w ten sposób byliśmy niewierni względem skarbu mądrości, którego powinniśmy strzec”⁸.

W obliczu następstw naszej wrogości wobec innych, braku szacunku dla wspólnego domu i rabunkowej eksploatacji zasobów naturalnych – postrzeganych jako użyteczne narzędzia wyłącznie dla doraźnego zysku, bez poszanowania wspólnot lokalnych, dobra wspólnego i dobra przyrody – potrzebujemy nawrócenia ekologicznego.

Niedawny Synod na temat Amazonii pobudza nas do skierowania w nowy sposób apelu o pokojową relację między wspólnotami a ziemią, między teraźniejszością a pamięcią, między doświadczeniami a nadziejami.

Ta droga pojednania jest także słuchaniem i kontemplacją świata, który został nam dany przez Boga, abyśmy go uczynili naszym wspólnym domem. Istotnie, zasoby naturalne, liczne formy życia i sama Ziemia zostały nam powierzone, abyśmy je „uprawiali i strzegli” (por. Rdz 2, 15), także dla przyszłych pokoleń, z odpowiedzialnym i aktywnym udziałem każdego. Ponadto potrzebujemy przemiany przekonań i spojrzeń, która otworzyłaby nas bardziej na spotkanie z drugim człowiekiem i na przyjęcie daru stworzenia, które odzwierciedla piękno i mądrość Stwórcy.

Stąd wypływają zwłaszcza głębokie motywacje i nowy sposób zamieszkiwania we wspólnym domu, bycia obecnymi jedni dla drugich ze swoimi różnorodnościami, celebrowania i szanowania życia otrzymanego i dzielenego z innymi, zatroszczenia się o warunki i modele społeczeństwa, które sprzyjałyby rozkwitaniu i trwałości życia w przyszłości, rozwijania dobra wspólnego całej rodziny ludzkiej.

Nawrócenie ekologiczne, o które apelujemy, prowadzi nas zatem do nowego spojrzenia na życie, biorąc pod uwagę szczodrość Stwórcy, który dał nam Ziemię i który wzywa nas do radosnej wstrzemięźliwości dzielenia się. Takie nawrócenie należy rozumieć w sposób integralny, jako przekształcenie relacji utrzymywanych z naszymi siostrami i braćmi, z innymi istotami żywymi, ze

⁸ Enc. *Laudato si'* (24 maja 2015), 200.

stworzeniem w jego niezwykle bogatej różnorodności, ze Stwórcą, który jest źródłem wszelkiego życia. Dla chrześcijanina wymaga to „rozwijania wszystkich konsekwencji swego spotkania z Jezusem w relacjach z otaczającym go światem”⁹.

5. Tyle się zyskuje, ile się spodziewa¹⁰

Droga pojednania wymaga cierpliwości i zaufania. Nie można osiągnąć pokoju, jeśli się go nie spodziewamy.

Chodzi przede wszystkim o wiarę w możliwość pokoju, wiarę w to, że druga osoba ma – tak samo, jak my – potrzebę pokoju. Może nas w tym inspirować miłość Boga do każdego z nas, miłość wyzwalająca, miłość nieograniczona, darmowa, nieustrudzona.

Często źródłem konfliktu jest strach. Dlatego ważne jest, aby wyjść poza nasze ludzkie obawy, uznając siebie za potrzebujące dzieci, w obliczu Tego, który nas miłuje i na nas czeka, jak Ojciec na syna marnotrawnego (por. Łk 15, 11–24). Kultura spotkania między braćmi i siostrami zrywa z kulturą pogródek. Sprawia, że każde spotkanie staje się szansą i darem szczodrej miłości Boga. Prowadzi nas do przekroczenia granic naszych ograniczonych horyzontów, aby zawsze zmierzać do życia w powszechnym braterstwie, jako dzieci jednego Ojca Niebieskiego.

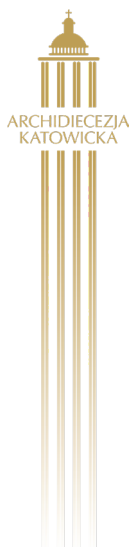
Dla uczniów Chrystusa droga ta jest także wspierana sakramentem Pojednania, danym przez Pana na odpuszczenie grzechów osób ochrzczonych. Ten sakrament Kościoła, który odnawia osoby i wspólnoty, wzywa nas, byśmy patrzyli na Jezusa, który pojednał „wszystko z sobą: przez Niego – i to, co na ziemi, i to, co w niebiosach, wprowadziwszy pokój przez krew Jego krzyża” (Kol 1, 20); i prosi nas, byśmy zrezygnowali z wszelkiej przemocy w naszych myślach, słowach i czynach, zarówno wobec bliźniego, jak i wobec stworzenia.

Łaska Boga Ojca daje się jako miłość bez warunków. Otrzymawszy Jego przebaczenie w Chrystusie, możemy wyruszyć w drogę, aby je ofiarować mężczyznom i kobietom naszych czasów. Dzień po dniu Duch Święty podpowiada nam postawy i słowa, abyśmy stali się budowniczymi sprawiedliwości i pokoju.

Niech Bóg pokoju nas błogosławi i przyjdzie nam z pomocą.

⁹ Tamże, 217.

¹⁰ Por. Św. Jan dd Krzyża, Noc ciemna, II, 21, 8.

Niech Maryja, Matka Księcia Pokoju i Matka wszystkich ludów ziemi towarzyszy nam i wspiera nas na drodze pojednania, krok po kroku.

I oby każda osoba, przychodząc na ten świat, mogła zaznać życia w pokoju i w pełni rozwiniąć obietnicę miłości i życia, jaką w sobie nosi.

Franciszek, pp.

Watykan, 8 grudnia 2019

243

Papież Franciszek do Kurii Rzymskiej 21 grudnia 2019

„A Słowo stało się ciałem i zamieszkało wśród nas” (J 1,14).

Drodzy bracia i siostry,

Serdecznie witam was wszystkich. Dziękuję kardynałowi Angelo Sodano za skierowane do mnie słowa, a przede wszystkim pragnę wyrazić mu swoją wdzięczność, również w imieniu członków Kolegium Kardynalskiego, za cenną i systematyczną posługę, jaką pełnił od wielu lat jako dziekan, z dyspozycyjnością, poświęceniem, skutecznością oraz doskonałymi umiejętnościami organizacyjnymi i koordynacyjnymi. Z tym sposobem działania „między ziómkami” („rassa nostrana”), jak by powiedział Nino Costa (pisarz piemoncki). Serdecznie dziękuję, Eminencjo! Teraz Kardynałom biskupom przypadnie wybrać nowego dziekana; mam nadzieję, że wybiorą kogoś, kto bez reszty zaangażuje się w pełnienie tego tak ważnego urzędu. Dziękuję.

Wam tu obecnym, waszym współpracownikom, wszystkim osobom pełniącym swą posługę w Kurii, a także przedstawicielom papieskim i tym, którzy ich wspierają, życzę świętych i radosnych Świąt Bożego Narodzenia. Do życzeń dołączam wdzięczność za codzienne poświęcenie, jakie ofiarujecie w służbie Kościołowi. Bardzo dziękuję!

Również w tym roku Pan daje nam okazję spotkania się w tym geście komunii, który umacnia nasze braterstwo i jest zakorzeniony w kontempla-

cji miłości Boga objawiającej się w Bożym Narodzeniu. Istotnie „narodziny Chrystusa – napisał współczesny nam mistyk – są najsilniejszym i najbardziej wymownym świadectwem tego, jak bardzo Bóg umiłował człowieka. Pokochał go miłością osobową. Właśnie dlatego przyjął ludzkie ciało, z którym się zjednoczył i uczynił je swoim na zawsze. Narodziny Chrystusa są same w sobie «przymierzem miłości» zawartym na zawsze między Bogiem a człowiekiem»¹. A św. Klemens z Aleksandrii pisze: „Dlatego też [Chrystus] sam zstąpił na ziemię, dlatego stał się człowiekiem: dlatego z własnej woli wycierpiał los człowieczy, aby przyjąwszy nas – ludzi, których umiłował, udzielić nam w zamian miary swojej mocy”².

Zważywszy na tak wielką życzliwość i tak wiele miłości, składanie życzeń Bożonarodzeniowych jest również okazją do ponownego przyjęcia Bożego przykazania: „Abyście się wzajemnie miłowali tak, jak Ja was umiłowalem; żebyście i wy tak się miłowali wzajemnie. Po tym wszyscy poznają, żeście uczniami moimi, jeśli będziecie się wzajemnie miłowali” (J 13, 34-35). Tutaj bowiem Jezus nie żąda od nas, abyśmy Go kochali odpowiadając na Jego miłość wobec nas; prosi nas raczej, abyśmy się miłowali Jego własną miłością. Innymi słowy, prosi nas, abyśmy byli do Niego podobni, ponieważ On stał się podobny do nas. Zatem niech Boże Narodzenie – jak nas zachęca święty kardynał Newman – „zbliżając się, znajduje nas coraz bardziej podobnymi do Niego, który w tym czasie stał się dla nas małym dzieckiem, bardziej skromnymi, bardziej pokornymi, bardziej świętymi, bardziej miłosiernymi, bardziej pogodzonymi, bardziej szczęśliwymi, bardziej pełnymi Boga”³. I dodaje: „To czas niewinności, czystości, łagodności, radości, zadowolenia i pokoju”⁴.

Nazwisko Newmana przypomina nam również jego dobrze znane stwierdzenie, niemal aforyzm, jakie można znaleźć w jego dziele „O rozwoju doktryny chrześcijańskiej”, które historycznie i duchowo znajduje się tuż przed jego wstąpieniem do Kościoła katolickiego. Mówi następująco: „żyć tu, na Ziemi, to znaczy zmieniać się, a być doskonałym to znaczy zmieniać się często”⁵. Oczywiście nie chodzi o poszukiwanie zmiany jedynie dla zmiany, czy o podążanie

¹ Matta El Meskin, *L'umanità di Dio*, Qiqajon-Bose, Magnano 2015, 170-171.

² Który człowiek bogaty może być zbawiony?” 37, 1-6., tłum. Ks. Jan Czuj, Warszawa 1953.

³ Parochial and Plain Sermons, V, 7.

⁴ Tamże.

⁵ O rozwoju doktryny chrześcijańskiej, Warszawa, Fronda, bez r. wyd. s. 57.

za modą, ale o przekonanie, że rozwój i wzrost są cechą życia ziemskiego i ludzkiego, podczas gdy w perspektywie człowieka wierzącego w centrum wszystkiego jest stałość Boga⁶.

Dla Newmana zmiana oznaczała nawrócenie, to znaczy przemianę wewnętrzną⁷. Życie chrześcijańskie jest właściwie podróżą, pielgrzymką. Cała historia biblijna jest drogą, naznaczoną początkami i ponownym wybraniem się w drogę, zarówno w przypadku Abrahama jak i tych, którzy dwa tysiące lat temu w Galilei wyruszyli za Jezusem: „I przyciągnąwszy łodzie do brzegu, zostawili wszystko i poszli za Nim” (Łk 5, 11). Odtąd historia Ludu Bożego – historia Kościoła – zawsze była naznaczona wyjściem, przemieszczeniami, zmianami. Droga oczywiście nie jest czysto geograficzna, ale przede wszystkim symboliczna: jest zachętą do odkrycia ruchu serca, które paradoksalnie musi odejść, aby mogło trwać, zmienić się, aby mogło być wierne⁸.

Wszystko to ma szczególną wartość w naszych czasach, ponieważ doświadczamy nie tylko epoki zmian, ale zmiany epoki. Jesteśmy zatem w jednym z tych momentów, w których zmiany nie są już linearne, lecz epokowe. Stanowią wybory, które szybko zmieniają sposób życia, odnoszenia się do siebie, komunikowania się i formułowania myśli, relacji między pokoleniami ludzkimi oraz rozumienia i przeżywania wiary i nauki. Często się zdarza, że przeżywamy przemiany ograniczając się do włożenia nowego ubrania, pozostając potem w istocie takimi, jakimi byliśmy wcześniej. Pragnę przypomnieć zagadkowe wyrażenie, które czytamy w słynnej włoskiej powieści: „Jeśli chcemy,

⁶ W jednej ze swych modlitw Newman stwierdzał: „Nie ma nic stałego, oprócz Ciebie Boże mój! I Ty jesteś ośrodkiem i życiem wszystkich, którzy się zmieniają, którzy ufają Tobie jako swemu Ojcu, którzy wznoszą oczy ku Tobie, którzy radują się, gdy mogą złożyć swój los w Twoich rękach. Wiem, Boże mój, że muszę się przemienić, jeśli mam ujrzeć twe oblicze”, w: Rozmyślenia i modlitwy, tłum. Z. Kubiak, Warszawa, 1967, s. 72.

⁷ Newman opisuje to w następujący sposób: „Nie odczułem przy nawróceniu jakiegokolwiek zmiany intelektualnej czy moralnej, która by wywierała ucisk na mój umysł. Nie uświadamiałem sobie, bym miał mocniejszą wiarę w fundamentalne prawdy Objawienia czy większego panowania nad sobą; nie miałem więcej zapału, ale było to, jak przybycie do portu po wzburzonym morzu; i moje szczęście z tego powodu trwa nieprzerwanie do dzisiejszego dnia”, w: Jan Henryk Newman, Apologia pro vita sua. Z oryginału angielskiego przełożył i wstępem opatrzył dr Stanisław Gąsiorowski (profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego), Kraków 1948, s. 255.

⁸ J. M. Bergoglio, *Messaggio quaresimale ai sacerdoti e consacrati*, 21 febbraio 2007, in *Nei tuoi occhi è la mia parola*, Milano, 2016, p. 501.

by wszystko pozostało tak, jak jest, wszystko się musi zmienić”⁹.

Zdrowa postawa polega raczej na tym, aby zastanowić się nad wyzwaniem współczesności i uchwycić je za pomocą rozeznania, parezji i hypomoné. Przemiana w tym przypadku przybrałaby zupełnie inny aspekt: z elementu drugoplanowego, z kontekstu czy pretekstu, z krajobrazu zewnętrznego... stawałaby się coraz bardziej ludzka, a także bardziej chrześcijańska. Pozostając zmianą zewnętrzną, dokonywałaby się jednak wychodząc z samego centrum człowieka, czyli z nawrócenia antropologicznego¹⁰.

Musimy rozpoczynać procesy, a nie zajmować przestrzenie: „Bóg odsłania się w objawieniu historycznym, w czasie. Czas rozpoczyna procesy, przestrzeń się krystalizuje. Bóg znajduje się w czasie, w trakcie trwających procesów. Nie należy obdarzać uprzywilejowaną mocą miejsc kosztem czasów, także długich, trwających procesów. Bardziej niż zajmować miejsca, musimy zapoczątkowywać procesy. Bóg objawia się w czasie i jest obecny w historycznych procesach. To sprawia, że uprzywilejowane są działania wywołujące nowe dynamiki. To domaga się cierpliwości, oczekiwania”¹¹. Jesteśmy zatem wezwani do odczytywania znaków czasu oczyma wiary, aby kierunek tej zmiany „budził nowe i stare pytania, z którymi słusznie trzeba się zmierzyć”¹².

Podejmując dzisiaj temat zmiany, która opiera się głównie na wierności depozytowi wiary i Tradycji, pragnę powrócić do dokonywanej reformy Kurii Rzymskiej, podkreślając, że reforma ta nigdy nie wychodziła z założenia, by zachowywać się tak, jak gdyby nigdy wcześniej nic nie istniało. Wręcz przeciwnie, bardzo starano się, aby docenić jak wiele dobra dokonano w złożonych dziejach Kurii. Trzeba docenić jej historię, by zbudować przyszłość, która ma solidne podstawy, posiada korzenie, i dlatego może być owocna. Odwoływanie się do pamięci nie oznacza zakotwiczenia się w instynkcie samozachowawczym, ale przypomnianie sobie życia i vitalności drogi w ciągłym rozwoju. Pamięć nie jest statyczna, ale dynamiczna. Ze swej natury oznacza ruch.

⁹ „Lampart” Giuseppe Tomasi di Lampedusa.

¹⁰ Por. Konst. ap. *Veritatis gaudium* (27 grudnia 2017), 3: „W ostateczności idzie o zmianę modeli globalnego rozwoju i redefinicję postępu. Problem polega na tym, że nie mamy jeszcze kultury niezbędnej, by stawić czoło temu kryzysowi, i konieczne jest stworzenie przywództwa, które wskazałoby drogi”.

¹¹ Wywiad udzielony ks. Antonio Spadaro SJ, dla „La Civiltà Cattolica”, 19 sierpnia 2013, za deon.pl.

¹² Lettera al popolo di Dio che è in cammino in Germania, 29 giugno 2019.

A tradycja nie jest statyczna, jest dynamiczna, jak mówił ten wielki człowiek [G. Mahler]: tradycja jest gwarancją przyszłości, a nie strażnikiem popiołów.

Drodzy bracia i siostry,

Podczas naszych poprzednich spotkań przedsięwziętych mówiłem wam o kryteriach, które zainspirowały tę reformę. Uzasadniłem także pewne wdrożenia, które zostały już wprowadzone, zarówno definitywnie, jak i „na okres próbny”¹³. W 2017 r. podkreśliłem pewne nowości organizacji kurialnej, takie jak na przykład Sekcja Trzecia Sekretariatu Stanu, która funkcjonuje bardzo dobrze; czy relacje między Kurią Rzymską a Kościołami partykularnymi, przywołując również starożytną praktykę wizyt ad limina Apostolorum; lub strukturę niektórych dykasterii, w szczególności dla Kościołów wschodnich i innych ds. dialogu ekumenicznego i międzyreligijnego, a zwłaszcza dialogu z judaizmem.

Podczas dzisiejszego spotkania chciałbym skoncentrować się na kilku innych dykasteriach, poczynając od sedna reformy, to znaczy od pierwszego i najważniejszego zadania Kościoła: ewangelizacji. Święty Paweł VI stwierdził: „Obowiązek ewangelizacji należy uważać za łaskę i właściwe powołanie Kościoła; wyraża on najprawdziwszą jego właściwość. Kościół jest dla ewangelizacji”¹⁴. Evangelii nuntiandi, która również dziś pozostaje najważniejszym i aktualnym dokumentem pastoralnym po Soborze. Istotnie celem obecnej reformy jest to, by „zwyczaje, style, rozkład zajęć, język i wszystkie struktury kościelne stały się odpowiednim kanałem bardziej do ewangelizowania dzisiejszego świata niż do zachowania stanu rzeczy. Reformę struktur, wymagającą odnowy duszpasterskiej, można zrozumieć jedynie w tym sensie: należy sprawić, by stały się one wszystkie bardziej misyjne”¹⁵. A zatem inspirując się właśnie tym nauczaniem Następców św. Piotra od Soboru Watykańskiego II po dzień dzisiejszy, pomyślałem, aby zaproponować dla nowej Konstytucji Apostolskiej na temat reformy Kurii Rzymskiej tytuł *Praedicate evangelium*. To znaczy postawę misyjną.

Dlatego moje myśli kieruję dziś ku pewnym dykasteriom Kurii Rzymskiej, które z tym wszystkim mają już wyraźne odniesienie w swoich nazwach: Kongregacji Nauki Wiary, Kongregacji ds. Ewangelizacji Narodów; ale myślę też o Dykasterii ds. Komunikacji i Dykasterii ds. Integralnego Rozwoju Człowieka.

¹³ Por. Przemówienie do Kurii Rzymskiej, 22 grudnia 2016.

¹⁴ Adhort. ap. Evangelii nuntiandi, (8 grudnia 1975).

¹⁵ Adhort. apost. Evangelii gaudium, 27.

Kiedy powstawały te dwie pierwsze wspomniane dykasterie, łatwiej było rozróżnić między dwiema dość wyraźnie określonymi stronami: światem chrześcijańskim, z jednej, a światem, który wciąż potrzebuje ewangelizacji, z drugiej. Obecnie ta sytuacja już nie istnieje. Ludność, do której jeszcze nie dotarło przepowiadanie Ewangelii, żyje nie tylko poza kontynentem zachodnim, ale wszędzie, szczególnie w ogromnych skupiskach miejskich, które same wymagają szczególnej opieki duszpasterskiej. W dużych miastach potrzebujemy innych „map”, innych paradygmatów, które pomogą nam zmienić nasze myślenie i nasze postawy: bracia i siostry, nie jesteśmy już na terenie chrześcijańskim! Dziś nie jesteśmy już jedynymi, którzy wytwarzają kulturę, ani pierwszymi, ani najbardziej słuchanymi¹⁶. Potrzebujemy zatem przemiany mentalności duszpasterskiej, co nie oznacza przejścia na duszpasterstwo relatywistyczne. Nie jesteśmy już w systemie chrześcijańskim, ponieważ wiara – szczególnie w Europie, ale także w dużej części Zachodu – nie stanowi już oczywistej przesłanki życia wspólnego, a wręcz jest w istocie często negowana, wyszydzana, marginalizowana i wyśmiewana. Podkreślił to Benedykt XVI, gdy ogłaszając Rok Wiary (2012) napisał: „Podczas gdy w przeszłości możliwe było uznanie, że istnieje jednorodna tkanka kulturowa, powszechnie akceptowana w swym odniesieniu do treści wiary i inspirowanych nią wartości, to obecnie wydaje się, że w znacznej części społeczeństwa już tak nie jest, z powodu głębokiego kryzysu wiary, który dotknął wielu ludzi”¹⁷. W tym celu w 2010 r. została ustanowiona Papieska Rada ds. Krzewienia Nowej Ewangelizacji, aby „promować odnowioną ewangelizację w krajach, które już usłyszały pierwsze głoszenie wiary i gdzie od wieków istnieją Kościoły, lecz które teraz doświadczają postępującej sekularyzacji społeczeństwa i swoistego zaniku wrażliwości na Boga. Jest to wyzwanie, by znaleźć odpowiednie środki przekazu niezmiennej prawdy Chrystusowej Ewangelii”¹⁸. Czasem rozmawiałem o tym z niektórymi z was... Myślę o pięciu krajach, które napelniły świat misjonarzami – powiedziałem wam, które to – a dziś nie mają zasobów powołań, żeby kontynuować. Taki jest aktualny świat.

¹⁶ Święty Jan Paweł II napisał, że ewangelizacja misyjna „stanowi pierwszą posługę, jaką Kościół może spełnić względem każdego człowieka i całej ludzkości w dzisiejszym świecie, któremu nieobce są wspaniałe osiągnięcia, ale który, jak się wydaje, zatracił sens spraw ostatecznych i samego istnienia” (Enc. *Redemptoris missio*, 7 grudnia 1990, 2).

¹⁷ List apost. *Porta fidei*, 2.

¹⁸ Benedykt XVI, Homilia 28 czerwca 2010; por. *Motu proprio Ubicumque et semper*, 19 października 2010.

Postrzeganie, że zmiana epoki stawia poważne pytania dotyczące tożsamości naszej wiary, nie pojawiło się, prawdę mówiąc, nagle¹⁹. W ten kontekst wpisuje się także wyrażenie „nowa ewangelizacja” przyjęte przez św. Jana Pawła II, który napisał w encyklice *Redemptoris missio*: „Dziś Kościół musi stawić czoło innym wyzwaniom, kierując się ku nowym horyzontom zarówno w pierwszej misji wśród narodów, jak i w nowej ewangelizacji ludów, którym Chrystus był już przepowiadany” (n. 30). Zachodzi potrzeba „nowej ewangelizacji” albo „reewangelizacji” (por. n. 33).

Wszystko to musi się wiązać z przemianami i zmianami wrażliwości również we wspomnianych dykasteriach, a także w całej Kurii²⁰.

Chciałbym również poświęcić kilka uwag niedawno ustanowionej Dykasterii ds. Komunikacji. Znajdujemy się w perspektywie zmiany epoki, ponieważ „Znaczna część ludzkości jest w niej stale i codziennie zanurzona. Nie chodzi już tylko o «używanie» narzędzi komunikacji, ale o życie w kulturze głęboko skomputeryzowanej, która ma bardzo mocny wpływ na pojęcie czasu i przestrzeni, na postrzeganie siebie, innych i świata, na sposób komunikowania, uczenia się, zdobywania informacji, nawiązywania relacji z innymi. Podejście do rzeczywistości, które ma skłonność do faworyzowania obrazu, a nie słuchania i czytania, wpływa na sposób uczenia się i rozwój zmysłu krytycznego”²¹.

Dykasterii ds. Komunikacji powierzono zatem zadanie połączenia w nową instytucję dziewięciu organów zajmujących się różnymi formami i różnymi zadaniami przekazu: Papieskiej Rady ds. Społecznego Przekazu, Biura Prasowego Stolicy Apostolskiej, Drukarni Watykańskiej, Watykańskiej Księgarni

¹⁹ Zmianę epoki dostrzegał także we Francji kard. Suhard (pomyślmy o jego liście duszpasterskim *Essor ou déclin de l'Église*, 1947), a także ówczesny arcybiskup Mediolanu, kard. Montini. Również on zastanawiał się, czy Włochy były jeszcze krajem katolickim, (por. *Polusione alla VIII Settimana nazionale di aggiornamento pastorale*, 22 settembre 1958, in *Discorsi e Scritti milanesi 1954-1963*, vol. II, Brescia-Roma 1997, 2328).

²⁰ Święty Paweł VI przedstawiając wiernym około pięćdziesiąt lat temu nowy Mszał Rzymski przywołał zrównanie między normą modlitwy (*lex orandi*) a normą wiary (*lex credendi*) i opisał nowy Mszał jako „wykazanie wierności i żywotności”. Kończąc swoją refleksję stwierdził: „Nie mówmy zatem «nowa Msza» ale raczej «nowa epoka» życia Kościoła” (*Audiencia ogólna 19 listopada 1969*). To samo można analogicznie także powiedzieć w naszym przypadku: nie nowa Kuria rzymska, ale raczej nowa epoka.

²¹ Posynod. adhort. apost. *Christus vivit*, 86.

Wydawniczej, L'Osservatore Romano, Radia Watykańskiego, Watykańskiego Ośrodka Telewizyjnego, Watykańskiego Serwisu Internetowego, Serwisu Fotograficznego. To połączenie jednak, zgodnie z tym, co powiedziano, nie miało być jedynie połączeniem „koordynacyjnym”, ale miało zharmonizować różne komponenty w celu uzyskania lepszej oferty serwisów, jak również utrzymywać wspólną linię edyorską.

Nowa kultura, naznaczona czynnikami zbieżności i multimedialności potrzebuje odpowiedniej reakcji Stolicy Apostolskiej w dziedzinie przekazu. Dziś, w odniesieniu do zróżnicowanych serwisów dominuje forma multimedialna, a oznacza to także sposób ich pojmowania, myślenia i realizowania. Wszystko to pociąga za sobą, wraz ze zmianami kulturowymi, przemianę instytucjonalną i personalną, by przejść od pracy w odizolowanych sekcjach – które w najlepszym przypadku miały pewną koordynację – na pracę wewnętrznie połączoną, w synergii.

Droży bracia i siostry,

Wiele wspomnianych do tej pory rzeczy dotyczy również, w zasadzie, Dykasterii ds. Integralnego Rozwoju Człowieka. Także ona została utworzona niedawno, aby zareagować na zmiany, które zaszły na całym świecie, dokonując połączenia czterech wcześniejszych Rad Papieskich: Sprawiedliwości i Pokoju, Cor Unum, Duszpasterstwa Migrantów i Pracowników Służby Zdrowia. Spójność zadań powierzonych tej Dykasterii pokrótce przypomina początek ustanawiającego ją Motu Proprio Humanam progressionem: „Kościół, w całym swoim istnieniu i działaniu, jest powołany do promowania integralnego rozwoju człowieka w świetle Ewangelii. Rozwój taki dokonuje się przez troskę o niezmiernie dobra, jakimi są sprawiedliwość, pokój i ochrona stworzenia”. Realizuje się to w posłudze najsłabszym i najbardziej zmarginalizowanym, w szczególności osobom zmuszonym do migracji, które w tej chwili stanowią okrzyk na pustyni naszego człowieczeństwa. Kościół jest zatem wezwany do przypomnienia wszystkim, że nie chodzi tylko o kwestie społeczne lub migracyjne, ale o osoby ludzkie, braci i siostry, którzy są dziś symbolem wszystkich osób odrzuconych w zglobalizowanym społeczeństwie. Jest powołany, aby dać świadectwo, że dla Boga nikt nie jest „obcy” ani „wykluczony”. Jest powołany do obudzenia sumień uspijonych w obojętności w obliczu rzeczywistości Morza Śródziemnego, które stało się dla wielu, nazbyt wielu cmentarzem.

Chciałbym przypomnieć o znaczeniu integralnego charakteru rozwoju. Święty Paweł VI stwierdził, że „rozwój nie ogranicza się jedynie do postępu go-

spodarczego. Aby był prawdziwy, powinien on być zupełny, to znaczy winien przyczyniać się do rozwoju każdego człowieka i całego człowieka”²². Innymi słowy, Kościół zakorzeniony w tradycji wiary i odnosząc się w ostatnich dziesięcioleciach do magisterium II Soboru Watykańskiego, zawsze potwierdzał wspaniałość powołania wszystkich ludzi, których Bóg stworzył na swój obraz i podobieństwo, aby tworzyli jedną rodzinę; a jednocześnie próbował ogarnąć to, co ludzkie we wszystkich jego wymiarach.

Właśnie ta potrzeba integralności każe nam dzisiaj na nowo zaproponować człowieczeństwo, które nas jednoczy jako dzieci jednego Ojca. „Kościół, w całym swoim istnieniu i działaniu, jest powołany do promowania integralnego rozwoju człowieka w świetle Ewangelii”²³. Ewangelia odnosi zawsze Kościół do logiki wcielenia, do Chrystusa, który przyjął naszą historię, historię każdego z nas. O tym nam przypomina Boże Narodzenie. Człowieczeństwo jest zatem cechą charakterystyczną, z jaką należy odczytywać reformę. Człowieczeństwo wzywa, stawia wyzwanie i prowokuje, to znaczy wzywa do wyjścia na zewnątrz i nie lękania się zmian.

Nie zapominajmy, że Dzieciątko leżące w żłobie ma twarz naszych najbardziej potrzebujących braci i sióstr, ubogich, którzy „są wręcz uprzywilejowani w tej tajemnicy i często najbardziej potrafią rozpoznać obecność Boga wśród nas”²⁴.

Drodzy bracia i siostry,

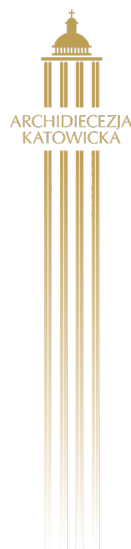
Jest to zatem kwestia wielkich wyzwań i koniecznej równowagi, często niełatwej do osiągnięcia, z tego prostego faktu, że w napięciu między chwałebną przeszłością a twórczą i ruchomą przyszłością istnieje teraźniejszość, w której są osoby, które koniecznie potrzebują czasu, by dojrzeć. Są okoliczności historyczne, z którymi trzeba sobie radzić w życiu codziennym, ponieważ w czasie reformy świat i wydarzenia nie stoją w miejscu. Istnieją kwestie prawne i instytucjonalne, które należy rozwiązywać stopniowo, bez formuł magicznych i pójścia na skróty.

Istnieje wreszcie wymiar czasu i ludzkiego błędu, z którym nie można, nie wolno się pogodzić, ponieważ należą do historii każdego człowieka. Nieuwzględnianie tego oznacza czynienie rzeczy w oderwaniu od ludzkich dziejów. Z tym trudnym procesem historycznym związana jest zawsze pokusa skupienia się na przeszłości (nawet używając nowych sformułowań), ponieważ

²² Enc. *Populorum progressio*, 14.

²³ *Motu Proprio Humanam progressionem*.

²⁴ List apost. *Admirabile signum*, 1 grudnia 2019, 6.

jest ona bardziej krzepiąca, znana i na pewno mniej konfrontacyjna. Także i to należy jednak do procesu i ryzyka zainicjowania znaczących zmian²⁵.

Tutaj należy przestrzec przed pokusą przyjęcia postawy nieugiętości. Surowości rodzącej się z lęku przed zmianą i ostatecznie doprowadzającej do zasiewania sygnalizatorami i zaporami terenu dobra wspólnego, czyniąc z niego pole minowe braku przekazu i nienawiści. Zawsze pamiętajmy, że za każdą nieugiętością kryje się pewna chwiejność. Surowość i brak równowagi karmią się nawzajem w błędnym kole. I dzisiaj ta pokusa surowości stała się bardzo aktualna.

Drodzy bracia i siostry,

Kuria Rzymska nie jest organizmem oderwanym od rzeczywistości – chociaż ryzyko zawsze istnieje – ale musi być pojmowana i przeżywana dzisiaj w drodze przemierzanej przez mężczyzn i kobiety, zgodnie z logiką zmiany epoki. Kuria Rzymska nie jest pałacem ani szafą pełną ubrań, które należy zakładać, aby uzasadnić zmianę. Kuria Rzymska jest żywym ciałem i jest nim tym bardziej, im bardziej żyje pełnią Ewangelii.

Kardynał Martini w ostatnim wywiadzie, na kilka dni przed swą śmiercią, wypowiedział słowa, które powinny nas skłonić do postawienia sobie pytania: „Kościół pozostał dwieście lat z tyłu. Dlaczego się nie otrząśnie? Boimy się? Strach, zamiast odwagi? W każdym razie fundament Kościoła jest wiara. Wiara, zaufanie, odwaga. [...] Tylko miłość zwycięża zmęczenie”²⁶.

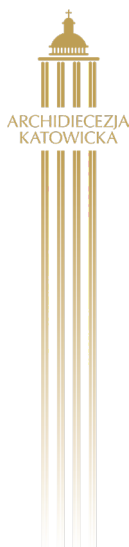
Boże Narodzenie jest świętem Bożej miłości wobec nas. Bożej miłości, która inspiruje, kieruje i koryguje zmiany i pokonuje ludzki strach przed postawieniem „bezpiecznego”, aby ponownie wejść w „tajemnicę”.

Wszystkim życzę dobrego Bożego Narodzenia!

Przygotowując się do Bożego Narodzenia, wysłuchaliśmy konferencji o Najświętszej Matce Bożej. Zwróćmy się do Niej przed błogosławieństwem.

²⁵ Ewangelii gaudium określa regułę: „Przyznanie priorytetu czasowi oznacza zajęcie się bardziej rozpoczęciem procesów niż posiadaniem przestrzeni. Czas porządkuje przestrzenie, oświeca je i przemienia w ogniwa łańcucha stale powiększającego się, chroni przed cofaniem się. Chodzi o zaangażowanie społeczne nowych ludzi i grup społecznych, które rozwiną te działania, by przyniosły owoc w postaci ważnych wydarzeń historycznych. Bez niepokoju, lecz z jasnymi i mocnymi przekonaniem” (n. 223).

²⁶ Intervista a Georg Sporschill, S.J. e Federica Radice Fossati Confalonieri: “Corriere della Sera”, 1 settembre 2012; tłum. polskie: <https://studioopinii.pl/archiwa/11670>.

[Zdrowaś Maryjo i błogosławieństwo]

Teraz chciałbym dać wam pamiątkę, podarek: dwie książki. Pierwsza jest, powiedzmy, „dokumentem”, który zechciałem przygotować na nadzwyczajny miesiąc misyjny [październik 2019], i zrobiłem to w formie wywiadu, *Senza di Lui non possiamo far nulla* [Bez Niego nie możemy nic zrobić]. Zainspirowało mnie jedno zdanie, nie wiem kogo, kto mówił, że kiedy misjonarz przybywa do jakiegoś miejsca, już tam jest Duch Święty, który czeka na niego. Taka jest inspiracja tego dokumentu. A druga to rekolekcje, jakie niedawno wygłosił dla kapłanów ks. Luigi Maria Epicoco, rekolekcje dla kapłanów *Qualcuno a cui guardare* [Ktoś, w kogo trzeba się wpatrywać]. Z serca je daję, aby służyły całej wspólnotie. Dziękuję!

244

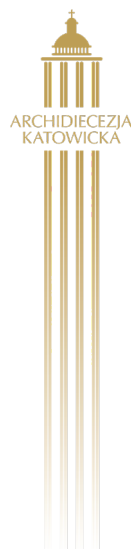
Urbi et Orbi Boże Narodzenie 2019

„Naród kroczący w ciemnościach ujrzał światłość wielką” (Iz 9, 1)

Drodzy bracia i siostry, dobrych Świąt Bożego Narodzenia!

Z łona matki Kościoła, tej nocy ponownie narodził się Syn Boży, który stał się człowiekiem. Jego imię to Jezus, co oznacza: Bóg zbawia. Ojciec, odwieczna i nieskończona Miłość, posłał Go na świat, nie po to, by go potępił, ale aby go zbawił (por. J 3, 17). Ojciec dał Go z ogromnym miłosierdziem. Dał Go dla wszystkich. Dał Go na zawsze. I narodził się On, jak mały płomyk zapalony w mroku i chłodzie nocy.

To Dzieciątko, zrodzone z Dziewicy Maryi, jest Słowem Bożym, które stało się ciałem. Słowem, które kierowało sercem i krokami Abrahama ku Ziemi Obiecanej, i nadal przyciąga tych, którzy ufają obietnicom Boga. Słowem, które prowadziło Żydów na drodze od niewoli ku wolności i nadal wzywa niewolników każdego czasu, także dnia dzisiejszego, by wyszli ze swego zniewolenia. Słowem jaśniejszym niż słońce, ucieleśnionym w małym synu człowieczym, Jezusie, światłości świata.

Dlatego prorok woła: „Naród kroczący w ciemnościach ujrzał światłość wielką” (Iz 9, 1). To prawda, w ludzkich sercach istnieją ciemności, ale większe jest światło Chrystusa. Są ciemności w relacjach osobistych, rodzinnych i społecznych, ale większe jest światło Chrystusa. Istnieją ciemności w konfliktach gospodarczych, geopolitycznych i ekologicznych, ale większe jest światło Chrystusa.

Niech Chrystus będzie światłem dla wielu dzieci, które cierpią z powodu wojen i konfliktów na Bliskim Wschodzie i w różnych krajach świata. Niech będzie pocieszeniem dla umiłowanego narodu syryjskiego, który wciąż nie widzi końca działań wojennych, rozdzierających ten kraj w minionej dekadzie. Niech wstrząśnie sumieniami ludzi dobrej woli. Zainspiruje rządzących i wspólnotę międzynarodową do znalezienia rozwiązań, które zapewniłyby bezpieczeństwo i pokojowe współżycie ludów tego regionu i położyłoby kres ich cierpieniom. Niech będzie wsparciem dla narodu libańskiego, aby mógł wyjść z obecnego kryzysu i odkrył na nowo swoje powołanie do bycia orędem wolności i zgodnego współistnienia dla wszystkich.

Niech Pan Jezus będzie światłem dla Ziemi Świętej, w której narodził się jako Zbawiciel człowieka, i gdzie nadal trwa oczekiwanie wielu ludzi, którzy pomimo utrudzenia, ale nie tracąc nadziei, oczekują dni pokoju, bezpieczeństwa i dobrobytu. Niech będzie pociechą dla Iraku, który przeżywa napięcia społeczne, i dla Jemenu, doświadczonego poważnym kryzysem humanitarnym.

Niech Dzieciątko z Betlejem będzie nadzieją dla całego kontynentu amerykańskiego, gdzie różne narody przeżywają okres wstrząsów społecznych i politycznych. Niech umocni umiłowany naród wenezuelski, od dawna doświadczany napięciami politycznymi oraz społecznymi, i niech nie pozwoli, by zabrakło mu potrzebnej pomocy. Niech błogosławi wysiłki tych, którzy czynią to, co w ich mocy na rzecz krzewienia sprawiedliwości i pojednania oraz dążą do przezwyciężenia różnych kryzysów i licznych form ubóstwa, obrażających godność każdej osoby.

Niech Odkupiciel świata stanie się światłem dla ukochanej Ukrainy, która pragnie konkretnych rozwiązań na rzecz trwałego pokoju.

Niech narodzony Pan stanie się światłem dla narodów Afryki, gdzie utrzymują się sytuacje społeczne i polityczne, które często zmuszają ludzi do emigracji, pozbawiając ich domu i rodziny. Niech będzie pokojem dla ludności zamieszkującej wschodnie regiony Demokratycznej Republiki Konga, dręczonej ciągłymi konfliktami. Niech będzie pocieszeniem dla tych, którzy cierpią z powodu przemocy, klęsk żywiołowych lub sytuacji zagrożenia zdrowia. Niech będzie umocnieniem dla tych, którzy są prześladowani z powodu swej wiary religijnej,

szczególnie uprowadzonych misjonarzy i wiernych, a także tych, którzy padają ofiarą ataków grup ekstremistycznych, zwłaszcza w Burkina Faso, Mali, Nigerze i Nigerii.

Niech Syn Boży, który zstąpił z Nieba na ziemię, będzie obroną i wsparciem dla osób, które z powodu tych i innych niesprawiedliwości muszą emigrować, mając nadzieję na bezpieczne życie. To niesprawiedliwość zmusza ich do przemierzania pustyń i mórz, przekształconych w cmentarze. To niesprawiedliwość zmusza ich do znoszenia niewypowiedzianego wyzysku, wszelkiego rodzaju niewolnictwa i tortur w nieludzkich obozach, w których są przetrzymywani. To niesprawiedliwość wypycha ich z miejsc, w których mogliby mieć nadzieję na godne życie, i sprawia, że znajdują mury obojętności.

Niech Emmanuel będzie światłem dla całej poranionej ludzkości. Niech skruszy nasze często zatwardziałe i egoistyczne serce i uczyni nas narzędziami swej miłości. Przez nasze ubogie twarze, niech da swój uśmiech dzieciom na całym świecie: tym porzuconym i tym które doznały przemocy. Poprzez nasze słabe ramiona niech przyodzieje ubogich, którzy nie mają czym się okryć, da chleb głodnym, otoczy opieką chorych. Przez nasze kruche towarzyszenie niech będzie blisko osób starszych, jak i samotnych, migrantów i usuniętych na margines. W ten dzień świąteczny niech da wszystkim swoją czułość i rozjaśni ciemności tego świata.

Franciszek, pp.

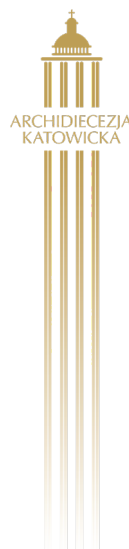
245

Polskie tłumaczenie dokumentów papieskich nt. zniesienia sekretu papieskiego

RESCRIPTUM EX AUDIENTIA SS.MI:

**Reskrypt Ojca Świętego Franciszka w sprawie wydania
Instrukcji o poufności procedur prawnych, 17.12.2019**

Ojciec Święty Franciszek w czasie audyencji udzielonej Jego Ekscelencji Bpowi Edgarowi Peña Parra, Substytutowi do Spraw Ogólnych w Sekretariacie Stanu, dnia 4 grudnia 2019, postanowił, aby wydać Instrukcję o poufności procedur prawnych, załączoną do obecnego Reskryptu i stanowiącą jego integralną część.

Ojciec Święty zarządził, aby niniejszy reskrypt obowiązywał w sposób trwały i na stałe, niezależnie od jakiegokolwiek przeciwnej decyzji, nawet gdyby była godna szczególnej wzmianki; aby został promulgowany przez opublikowanie w Osservatore Romano, i wszedł natychmiast w życie, a następnie został opublikowany w organie urzędowym Acta Apostolicae Sedis.

Z Watykanu, 6 grudnia 2019

Pietro Kard. Parolin
Sekretarz Stanu

INSTRUKCJA O POUFNOŚCI PROCEDUR PRAWNYCH

1. Nie są objęte tajemnicą papieską zgłoszenia, procesy i decyzje odnoszące się do przestępstw, o których mowa:

- a. w artykule 1 Motu proprio „Vos estis lux mundi”, z 7 maja 2019;
- b. w artykule 6 Normae de gravioribus delictis zarezerwowanych osądowi Kongregacji Doktryny Wiary, według Motu proprio „Sacramentorum Sanctitatis Tutela” Św. Jana Pawła II z 30 kwietnia 2001, z późniejszymi zmianami.

2. Wyłączenie sekretu papieskiego ma miejsce również wtedy, gdy takie przestępstwa zostały popełnione w połączeniu z innymi przestępstwami.

3. W procesach, o których mowa w punkcie 1, informacje mają być wykorzystywane w taki sposób, aby zagwarantować ich bezpieczeństwo, integralność i poufność zgodnie z kanonami 471 nr 2 KPK i 244 § 2 nr 2 KKKW, w celu ochrony dobrego imienia, wizerunku i prywatności wszystkich osób objętych postępowaniem.

4. Tajemnica urzędowa nie stoi na przeszkodzie w wypełnieniu zobowiązań wynikających z ustaw państwowych ustanowionych dla każdego miejsca, włącznie z ewentualnym zobowiązaniem do powiadomienia, jak również w spełnieniu podlegających wykonaniu żądań sądowych władz państwowych.

5. Osobie dokonującej zgłoszenia, ani osobie, która twierdzi, że została skrzywdzona, ani też świadkom, nie można narzucić żadnego zobowiązania do milczenia w odniesieniu do faktów związanych ze sprawą.

RESCRIPTUM EX AUDIENTIA SS.MI:

Reskrypt Ojca Świętego Franciszka wprowadzający pewne zmiany do „Normae de gravioribus delictis”, 17.12.2019

Ojciec święty Franciszek w czasie audiencji udzielonej niżej podpisanemu Kardynałowi Sekretarzowi Stanu i niżej podpisanemu Kardynałowi Prefektowi Kongregacji Doktryny Wiary w dniu 4 października 2019, postanowił wprowadzić następujące zmiany w „Normae de gravioribus delictis” zarezerwowane Kongregacji Doktryny Wiary, o którym mowa w Motu proprio „Sacramentorum Sanctitatis Tutela” Świętego Jana Pawła II z 21 maja 2001, ze zmianami wprowadzonymi przez Rescriptum ex Audientia SS.mi, z 21 maja 2010 podpisanymi przez ówczesnego Prefekta Kongregacji Doktryny Wiary, Kard. Williama Levadę:

Artykuł 1

Art. 6 § 1, 2° Sacramentorum Sanctitatis Tutela jest w całości zastąpiony przez następujący tekst:

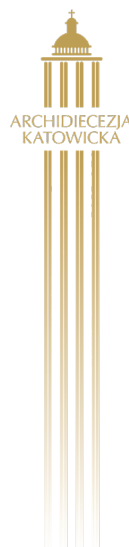
„Nabywanie albo przechowywanie, lub rozpowszechnianie w celach lubieżnych materiałów pornograficznych, przedstawiających nieletnich poniżej osiemnastego roku życia, przez duchownego – w jakiegokolwiek sposób i za pomocą jakiegokolwiek urządzenia”.

Artykuł 2

§ 1 – Artykuł 13 Sacramentorum Sanctitatis Tutela jest w całości zastąpiony przez następujący tekst:

„Funkcje adwokata i prokuratora może pełnić wierny posiadający doktorat z prawa kanonicznego i zatwierdzony przez przewodniczącego kolegium”.

§ 2 - Artykuł 14 Sacramentorum Sanctitatis Tutela jest w całości zastąpiony przez następujący tekst:

„W innych trybunałach natomiast, odnośnie do spraw, o których mowa w obecnych normach, tylko kapłani mogą ważnie sprawować urzędy sędziego, rzecznika sprawiedliwości i notariusza”.

Ojciec Święty zarządził, aby obecny Reskrypt został opublikowany w Osservatore Romano a także w Acta Apostolicae Sedis i wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2020.

Z Watykanu, 3 grudnia 2019

Pietro Kard. Parolin

Sekretarz Stanu

Luis Francisco Kard. Ladaria

Prefekt Kongregacji Doktryny Wiary

EPISKOPAT POLSKI

246

Apel o nieczęstowanie alkoholem kobiet w stanie błogosławionym

Najbliższy, świąteczny czas będzie obfitował w spotkania opłatkowe, sylwestrowe i karnawałowe. Jest to okres, w którym zwyczajowo wypija się co najmniej przysłowiowy kieliszek wina lub lampkę szampana.

Jako pracownicy Krajowego Ośrodka Duszpasterstwa Rodzin apelujemy o nieczęstowanie alkoholem kobiet w stanie błogosławionym. Nawet niewielkie ilości alkoholu bardzo szybko z krwią matki dostają się do dziecka rozwijającego się w jej łonie, dlatego lekarze zalecają całkowitą abstynencję w okresie ciąży.

Nawet niewielkie ilości alkoholu mogą uszkodzić mózg, serce i inne narządy dziecka. Najpoważniejszym jednak skutkiem jest FAS – alkoholowy zespół płodowy. Dzieci z FAS mają problemy zdrowotne do końca życia, niejednokrotnie stwierdza się u nich wady wielu narządów, zwłaszcza mikrouszkodzenia mózgu.

Kobieta może urodzić dziecko z pełnoobjawowym FAS, nawet jeśli raz nadużyje alkoholu w ciąży. Dlatego apelujemy o nieczęstowanie alkoholem kobiet w stanie błogosławionym.

Z życzeniami błogosławionych Świąt Bożego Narodzenia,

ks. *Przemysław Drąg*
Dyrektor Krajowego Ośrodka
Duszpasterstwa Rodzin KEP

Beata Choroszevska
Krajowa Doradczyni Życia Rodzinnego

Warszawa, 20 grudnia 2019

ARCHIDIECEZJA KATOWICKA

ABP WIKTOR SKWORC
METROPOLITA KATOWICKI

HOMILIE I LISTY

247

Centrum stanowi Eucharystia
Homilia Arcybiskupa Katowickiego,
Msza św. ku czci św. Barbary
Ruda Śląska-Bielszowice, 1 grudnia 2019

1. Górnicze święto – dzień św. Barbary – świętujemy zawsze w konkretnym kontekście społecznym. Tym kontekstem w 2019 roku na Górnym Śląsku jest 100. rocznica wybuchu I powstania śląskiego i 40. rocznica spotkania mieszkańców Górnego Śląska i Zagłębia z papieżem Janem Pawłem II na Jasnej Górze.

Impulsem do wybuchu I powstania były wydarzenia w kopalni „Mysłowice”: 15 sierpnia 1919 roku oddział niemieckiej straży granicznej otworzył ogień do górników domagających się należnego im wynagrodzenia za pracę. Na

miejscu zginęło siedmiu górników, dwie kobiety i trzynastoletni chłopiec, który przyszedł po wypłatę dla chorego ojca. Było wielu rannych. Po „mysłowickiej masakrze” przelała się czara goryczy, a rdzenna ludność Górnego Śląska ułożyła Rotę Górnolazaków, w której czytamy takie słowa:

„Nie damy Śląska, skąd nasz ród,
gdzie dom nasz, próg ziemicy,
śląscy żołnierze, śląski lud,
górale i górnicy.
Nie będziesz, Niemcze, miał z nas sług
tak nam dopomóż Bóg!”

6 czerwca 1979 roku Jan Paweł II – dziś święty Kościoła i kandydat na doktora Kościoła i patrona Europy – mówił do nas: „Myśli moje i serce moje – raz jeszcze otwierają się ku wam, ludzie ciężkiej pracy, z którymi tak wielorako związało mnie moje osobiste życie, a potem i duszpasterskie posługiwanie. Życzę wam, ażeby praca, jaką wykonujecie, nie przestała być źródłem waszej siły społecznej. Ażeby pracą tą były silne wasze domy rodzinne. Ażeby pracą tą była silna cała nasza ojczyzna.

I dlatego jeszcze raz patrzę w stronę pracowitego Śląska, Zagłębia. Jest to ziemia wielkiej pracy i wielkiej modlitwy. Jedna z drugą ściśle zespolona w całej tradycji waszego ludu, którego najczęstszym pozdrowieniem są słowa: «Szczęść Boże» – jest to jeden z najwspanialszych skrótów, jakie istnieją we wszystkich językach świata: dwa słowa łączące pamięć o Bogu z odniesieniem do ludzkiej pracy”.

Dziś, po 40 latach, Jan Paweł II zobaczyłby inny krajobraz Górnego Śląska, chociaż ciągle dominują jeszcze wieże kopalnianych szybów (niektóre już tylko jako pomniki przemysłowej architektury) i wieże kościelne. To one wyznaczały i wyznaczają rytm naszej modlitwy i pracy.

2. Drodzy Górnicy, czciciele św. Barbary! Co można dziś, w dniu górniczego święta, powiedzieć o waszej pracy? Po dobrych dla branży górniczej latach 2017 i 2018 kończący się rok nie był łatwy dla górnictwa węglowego. Wpływ na to mają zarówno konsekwencje wynikające z polityki klimatycznej UE, w tym obserwowane wycofywanie się przemysłu hutniczego z Europy, jak i spadające ceny węgla na rynkach światowych. Nie bez znaczenia są również trudne warunki, w jakich prowadzona jest eksploatacja w naszych kopalniach, istotnie wpływające na koszty wydobywania. A jest ono – tu, w ponad 100-letniej kopalni „Bielszowice” – imponujące: blisko 2 mln ton węgla w roku 2018; wy-

niki kwartalne wskazują, że w roku 2019 będzie podobnie. Górnicy, dziękujemy za trud waszej pracy – dzięki niej mamy energię elektryczną i ciepło. To wy gwarantujecie bezpieczeństwo energetyczne naszego kraju!

Co można dziś – w dniu górniczego święta – powiedzieć o górnictwie przyszłości? Odpowiedź na postawione pytanie znaleźć można w Programie dla górnictwa węgla kamiennego: „Górnictwo powinno być rentowne, efektywne i nowoczesne”. Oby takim się stawało!

3. A co, drodzy Górnicy, można powiedzieć dziś o waszej modlitwie? Modlicie się w domu, wznosicie modlitwy w kopalni w cechowniach – w salach zbórnych przed obrazem św. Barbary, waszej patronki, a w niedzielę wypełniamie parafialne wieczniki, aby uczestniczyć we Mszy św.

Wasza patronka jest przedstawiana w chrześcijańskim malarstwie na tle wieży, miejsca jej męczeństwa, z mieczem w jednej i kielichem mszalnym w drugiej ręce. Te atrybuty wskazują na źródła jej własnej świętości. To wierność Bogu i Eucharystia uczyniły Barbarą świętą. Dziś dzieli się z nami wiarą w zapewnienie Oblubieńca – Jezusa Chrystusa: „A oto Ja jestem z wami przez wszystkie dni, aż do skończenia świata”. On był z nią, a ona z Nim, w życiu i w męczeństwie. O niej napisał górnik poeta:

„Święta Barbaro
przyjdź ze świętym chlebem życia
w godzinę nagłej i niespodziewanej
w węglu śmierci naszej.
Módl się za nami”.

Z tej krótkiej frazy jasno wynika, jak bardzo św. Barbara, również jako patronka dobrej śmierci, łączy was z Eucharystią.

Dziś, Bracia i Siostry, w I Niedzielę Adwentu Kościół w Polsce przychodzi do was – jak św. Barbara – z Eucharystią, z przesłaniem nowego roku duszpasterskiego, które brzmi: „Eucharystia daje życie”.

Słowa te wyraźnie nawiązują do słów Jezusa: „Kto spożywa moje Ciało i pije moją Krew, ma życie wieczne, a Ja go wskrzeszę w dniu ostatecznym” (J 6,54). To właśnie w Eucharystii sam Zmartwychwstały daje nam siebie, bo chce, abyśmy życie mieli i mieli je w obfitości. Życie w obfitości mamy również dzięki Bożemu słowu, bo nie samym chlebem żyje człowiek!

Słyszeliśmy w Ewangelii wezwanie samego Jezusa: „Czuwajcie”! To wołanie możemy odnieść do czuwania w celu przestrzegania przepisów bhṣp, nade

wszystko jednak czuwajcie i zachowujcie przepisy dotyczące bezpieczeństwa życia! Są nimi Boże przykazania, a wśród nich pierwsze: „Nie będziesz miał Bogów cudzych przede Mną” i kolejne: „Pamiętaj, abyś dzień święty święcił”. Mamy nadzieję, że bezpowrotnie minęły czasy niedzielnej pracy górników; zresztą odpowiednie gwarancje zapisano w porozumieniach jastrzębskich z 3 września 1981 roku. Wcześniej bywało inaczej – i górnicy przez dziesiątki lat byli pozbawieni wolnej niedzieli. Kraj potrzebował dewiz, dlatego bezwzględnie eksploatowano człowieka i zasoby, o środowisku naturalnym nie wspominając. Dlatego u Matki Bożej Piekarskiej – Matki Sprawiedliwości i Miłości Społecznej – wołaliśmy odważnie: niedziela jest Boża i nasza!

Dzięki Bogu i determinacji ludzi „Solidarności”, przy wsparciu ludzi wiary, odzyskaliśmy niedzielę. Ten dzień, ofiarowany nam przez Boga do świętowania, ma służyć uzdrowieniu relacji człowieka z Bogiem, z samym sobą, z rodziną, ze światem. Każdemu potrzebny jest niedzielny odpoczynek, aby pomyślał, kim jest i dokąd zmierza. Niedzielny odpoczynek służy poszerzeniu naszego spojrzenia. W ten sposób dzień odpoczynku, którego centrum stanowi Eucharystia, rzuca światło na cały tydzień¹. Niedziela to nie przywilej dla bogatych, ale prawo wszystkich! Jest to wartość niesprzedawalna, a państwo powinno ją chronić prawem jako fundamentalne społeczne spoiwo, jak świętość!

Dlatego, Bracia Górniczy, strzeżcie niedzieli, dnia Pańskiego, dnia zmartwychwstania Chrystusa, dnia Eucharystii!

W znaczącej liczbie to właśnie wy w dzień Pański, w niedzielę, razem z rodzinami wypełnialiście i wypełnacie nasze parafialne wieczniki, budowane przez poprzednie pokolenia hutników i górników – na Bożą chwałę i na spotkania przy eucharystycznym stole, gdzie Duch Święty dokonuje eucharystycznej przemiany chleba i wina w Ciało i Krew Chrystusa. To wielka tajemnica naszej wiary, której owoce przyjmujemy i adorujemy!

Dziś tą jedyną liturgią Kościoła – Eucharystią – modlimy się z wami i za was. Wierzmy, że jest z nami Zmartwychwstały, Pan życia i śmierci, i poczet świętych, wśród nich św. Jan Paweł II i św. Barbara, wskazująca na pokarm z nieba, której wedle tradycji Chrystus osobiście podał Eucharystię.

Dziś my tak jak ona w Komunii św. przyjmujemy również to Mistyczne Ciało Chrystusa, które tworzą wszyscy ochrzczeni. Mówiąc: „Amen” w momencie przyjmowania Eucharystii, mówię zarazem: „Tak, chcę przyjąć do serca

¹ Por. LS, 237.

także przychodzących z Jezusem ludzi, może szczególnie tych, z którymi trudno jest prowadzić dialog, którzy nie są dla mnie mili”.

Drodzy Górnicy! Dziękując wam za trud ciężkiej i ofiarnej pracy, proszę jednocześnie, abyście w tym Adwencie stawali się coraz bardziej ludźmi komunii – solidarnej wspólnoty z Bogiem i bliźnimi.

Pamiętajcie, że nigdy nie jesteście sami. Św. Barbara, „męczennica wieży”, zna na wskroś trudną i niebezpieczną rzeczywistość przebywania w niewielkiej zamkniętej przestrzeni. Niech jej orędownictwo was strzeże. Zapewniam, że Kościół modli się za was nieustannie!

Z serca życzę wszystkim po staropolsku i po śląsku: „Szczęść Boże!”. Nich treść tego pozdrowienia będzie codziennie waszym udziałem. Amen.

248

Neoprezbiter na misjach
Homilia Arcybiskupa Katowickiego
Msza św. za śp. ks. Edwarda Górczatego (1949–2019)
Katowice, 7 grudnia 2019

1. Bracia i Siostry! Dobrze pamiętam czas misyjnego ożywienia, by nie powiedzieć fermentu wśród alumnów Wyższego Śląskiego Seminarium Duchownego w Krakowie. Był to okres tuż po II Soborze Watykańskim, który w dekrete o misyjnej działalności Kościoła *Ad gentes* opisał naturę Kościoła: pielgrzymujący Kościół z natury swojej jest misyjny, ponieważ bierze początek z misji Syna i misji Ducha Świętego, zgodnie z zamysłem Boga Ojca (por. nr 2).

Teologiczna perspektywa misyjnej natury Kościoła znalazła potem (1983) swoje prawne odzwierciedlenie w normach KPK. Kanony od 781 do 792 mówią o odpowiedzialności biskupów za działalność misyjną Kościoła, przede wszystkim w tym, co dotyczy formacji i współpracy misyjnej. Bo współodpowiedzialność za misje – wyrażająca się współpracą misyjną – jest prawem i obowiązkiem poszczególnych wiernych i całych wspólnot kościelnych. Wszyscy ochrzczeni są w jakiś sposób posłani *ad gentes*. Prawda ta wybrzmiała w orędziu papieża Franciszka na tegoroczny dzień misyjny, który powiedział sobie i nam: zawsze jestem misją; zawsze jesteś misją!

Wracając do wspomnień z lat siedemdziesiątych i przeżywanych wtedy wydarzeń, pamiętam dość częstą obecność misjonarzy w seminarium, również biskupów – m.in. arcybiskupa, a potem kardynała Adama Kozłowieckiego. W maju 1969 roku na własną prośbę został zwolniony z obowiązków arcybiskupa Lusaki i umożliwił w ten sposób nominację zambijskiego księdza Emmanuela Milingo, z którym odwiedził nasze seminarium. Potem spotkał się z nami także biskup z Kamerunu – Pierre Celestin N’kou, biskup diecezji Sangmelima w Kamerunie (hasło biskupie: „Amen. Alleluja”).

To między innymi oni, goszcząc w naszym seminarium, zapraszali do pracy w swoich diecezjach w Afryce. Nie tylko wtedy – jeszcze i dzisiaj z perspektywy krajów misyjnych Polska, Kościół w Polsce jawi się jako niewyczerpalny rezerwuár powołań i duchownych. Na odzew nie trzeba było długo czekać... Na wyjazd do Zambii zgłosiło się natychmiast czterech alumnów, do Kamerunu dwóch – postąpili ewangelicznie: „zostawili wszystko”.

W takim właśnie klimacie wybuchło jak wulkan misyjne powołanie kleryka Edwarda Gorczatego, o którym w opinii z kleryckich wakacji 1971 roku ówczesny proboszcz parafii Dzieńkowice, skąd Gorczaty pochodził, śp. ks. Franciszek Strzódka napisał z małym wyrzutem: „Ciągłe myśli o wyjeździe na misje i w tym kierunku idą też jego zainteresowania. Czyta o Afryce, gdyż chciałby być wszechstronnie obeznany w terenie, na którym przyjdzie mu kiedyś pracować”. I parę linijek dalej: „Myśl o wyjeździe na misje nie jest u niego nowa, ale za to trwalsza niż była kiedyś u nas, gdyż przy jego stałości w dążeniu do celu na pewno zamierzony cel osiągnie”.

Prorocze słowa proboszcza miały się wkrótce spełnić, gdyż po wizycie arcybiskupa Millingo w naszym seminarium w Krakowie wszystko potoczyło się błyskawicznie. W roku 1973 święcenia prezbiteratu odbyły się 15 kwietnia, a ówczesny biskup Herbert Bednorz – właśnie z uwagi na czterech, którzy usilnie prosili o posłanie na misje – ustalił kolejną datę święceń prezbiteratu na 29 czerwca 1973 roku, aby jak najszybciej mogli wyjechać.

Ich gorliwość misyjna była ich największym kapitałem, bo przecież brakowało im duszpasterskiego doświadczenia, ugruntowania w kapłaństwie i znajomości języka, dlatego droga do Zambii wiodła przez Anglię. Trzeba jeszcze przypomnieć – dziś dla nas niewyobrażalne – trudności komunikacyjne: brakowało łączności telefonicznej, poczta szła do Afryki miesiącami, komunikacja lotnicza nie była rozwinięta, nie działały banki, a polski złoty był właściwie bez żadnej wartości w relacji do innych walut. Opisuję tę sytuację, byśmy sobie uświadomili, jak odważna była decyzja o wyjeździe na misje, a potem jej

heroiczne realizowanie z pasterską miłością w obcym językowo i kulturowo świecie.

2. Drogi księżu Edwardzie, o twojej pracy w Zambii (1973–1975), a potem w Tanzanii (od 1975) diecezja słyszała tylko dobrze. Dlatego dziś dziękujemy Bogu za twoje piękne i szlachetne życie poświęcone Bogu, ludziom, naszym afrykańskim siostrą i braciom.

Dał o tym w 2015 roku świadectwo twój misyjny biskup, z którym uczestniczyłeś w pielgrzymce mężczyzn do Matki Bożej Piekarskiej. Witając was obu, powiedziałem wtedy: „Bardzo serdecznie witamy także biskupa Michała z diecezji Musoma w Tanzanii, gdzie od 40 lat jako misjonarz fidei donum posługuje ksiądz archidiecezji katowickiej Edward Gorczaty. Biskupie Michale, księżu Edwardzie, wasza tu obecność przypomina nam, że Kościół jest misyjny i że wszyscy jesteśmy odpowiedzialni za dzieło głoszenia Ewangelii”.

Drodzy Bracia i Siostry! Nie trzeba przytaczać szczegółowo życiorysu ks. Edwarda, bo znajdziemy go na wydanym pamiątkowym obrazku. Chciałbym jedynie podkreślić, że ks. Edward zrealizował jedno zasadnicze wskazanie Kościoła dotyczące dzieła ewangelizacji. Możemy z całą pewnością stwierdzić, że przez jego posługę dokonywała się inkulturacja: zakorzenienie Ewangelii w kulturze, m.in. poprzez wykorzystanie narzędzi językowych i symboli kultur. Pamiętamy, że pionierem inkulturacji był Matteo Ricci, a głównymi rzecznikami – jezuici. Według Relacji końcowej Nadzwyczajnego Synodu Biskupów z 1985 roku inkulturacja to „wewnętrzne przekształcenie autentycznych wartości kulturowych przez ich integrację w chrześcijaństwie i zakorzenienie chrześcijaństwa w innych kulturach”.

W przypadku ks. Edwarda opisane procesy stały się możliwe, bo sam z biegiem dni, z biegiem lat stał się cenionym znawcą afrykańskiej kultury i języka. Poznał historię szczepów, wśród których posługiwał, a miejscowi traktowali go jak swojego. Fundamentem tego procesu wejścia misjonarza w kulturę, aby owocniej ewangelizować, było zaufanie, jakie zdobył swoją postawą gorliwego i ofiarnego pasterza. Powierzona mu została funkcja dyrektora Centrum Nauczania Języków Swahili, a przez szkołę swahili w Makoko przeszło wielu misjonarzy uczących się języka.

Za pełną poświęcenia pracę dziękował mu Kościół – ten z Tanzanii i ten katowicki. W 2002 roku ks. Gorczaty został mianowany kanonikiem honorowym Kapituły Metropolitalnej Katowickiej, a w marcu 2019 roku papież Franciszek włączył go do grona kapelanów Jego Świątobliwości.

3. Bracia i Siostry! Właściwie od dnia przyjęcia święceń kapłańskich w 1973 roku ks. Edward Gorczaty – jako neoprezbiter na misjach – rozpoczął spełnianie polecenia Jezusa, wypowiedzianego pod adresem apostołów w dzisiejszej Ewangelii: „Idźcie i głoscie. Bliskie już jest królestwo niebieskie. Uzdrawiajcie chorych, wskrzeszajcie umarłych. Oczyszczajcie trędowatych, wypędzajcie złe duchy”. Nade wszystko ks. Edward głosił Dobrą Nowinę, Ewangelię pokoju, sprawował sakramenty i budował Kościół, a sprawując ofiarę Jezusa Chrystusa, uobecniał Jego zbawczą obecność.

Głęboko wierzymy, że Chrystus – Pan życia i śmierci, Ten, który jest i który przychodzi – wprowadził zmarłego Edwarda w bramy swego królestwa, co jest nagrodą za pracę w winnicy Pańskiej.

Czas adwentu jego życia się zakończył, my trwamy w adwencie i nieustannie zbliżamy się do jego końca. Czas naszego adwentu chcemy wypełniać modlitwą, bo to pierwsze misyjne dzieło, o które nas ks. Edward prosi. Pamiętając o misyjnym nakazie „Idźcie”, trzeba wyzwalać się z obojętności. Wolność od obojętności ukazuje się m.in. w modlitwie, która jest wyrazem solidarności i wiary w skuteczność Bożej łaski, o której prymacie przypomnieli nam w *Novo Millennio Ineunte* Jan Paweł II.

Przeżywamy Rok Eucharystii. To podczas każdej Mszy św. w centralnym miejscu modlitwy eucharystycznej modlimy się tymi lub podobnymi słowami: „Pamiętaj, Boże, o Twoim Kościele na całej ziemi. Spraw, aby lud Twój wzrastał w miłości razem z naszym Papieżem N., naszym Biskupem N. oraz całym duchowieństwem”¹.

W taki sposób w Kościele lokalnym doświadczamy światowej wspólnoty zgromadzonych na Eucharystii, wokół stołu Pańskiego. I tak poprzez Eucharystię katolicy stają się jednością z Chrystusem i ze sobą. Przyjmują Ciało Chrystusa i stają się Ciałem Chrystusa w świecie, Jego Kościołem – pouczał nas św. Augustyn², a Eucharystia jest - staje się źródłem i szczytem życia chrześcijańskiego³.

Eucharystia jest też źródłem i szczytem wszelkiej ewangelizacji⁴. Nie ma więc ewangelizacji bez Eucharystii, nie ma Eucharystii bez kapłana. Stąd wołanie: Panie żniwa, poślij robotników na swoje żniwo!

¹ II Modlitwa Eucharystyczna.

² Sermo 57,7.

³ Lumen gentium 11.

⁴ Presbyterorum ordinis 5.

Do aktywnego udziału w misyjnym dziele przynagła i upoważnia razem powszechne kapłaństwo tych wszystkich, którzy przez chrzest i sakrament Ducha Świętego przynależą do Kościoła i „wszędzie na świecie powinni dawać świadectwo Chrystusowi”⁵. Dziś I sobota miesiąca grudnia, dlatego „Maryi, naszej Matce powierzamy misję Kościoła. Zjednoczona ze swoim Synem, od momentu wcielenia Dziewica wyruszyła, dała się całkowicie wciągnąć w misję Jezusa, misję, która u stóp krzyża stała się także Jej misją: by współpracować jako Matka Kościoła w zrodzeniu w Duchu i w wierze nowych Bożych synów i córek”. To także nasze powołanie i zadanie! Amen.

249

Możemy uczyć się od Maryi
Homilia Arcybiskupa Katowickiego
Uroczystość Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi
Panny
8 grudnia 2019

1. Rozpoczęty niedawno rok liturgiczno-duszpasterski będzie przebiegał pod hasłem: „Eucharystia daje życie”, z akcentem, że jest ona wielką tajemnicą wiary.

Wielką tajemnicą wiary jest również dzisiejsza uroczystość Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny. Wyznaczono ją niejako w przeddzień uroczystości Bożego Narodzenia, zapowiedzianej dziewięć miesięcy temu zwiastowaniem Pańskim. Kościół, lokując dzisiejszą uroczystość w tym, a nie innym terminie, mówi nam i całemu światu, kim jest Maryja, kim jest Ta, która zrodziła Zbawiciela świata.

Wspólnota Kościoła od początku wierzyła, że jest matką Boga – Theotokos. Taką naukę zatwierdził w roku 431 Sobór Efeski. Podkreślając jednoś Osoby Chrystusa, ojcowie Soboru orzekli, iż Maryja była prawdziwie Matką Bożą. Uzasadnienie tego stanowiska zawarto w tak zwanej formule pojednania, ułożonej dla zażegnania sporu pomiędzy teologami (433): „Ponieważ nastąpiło zjednoczenie dwóch natur, dlatego wyznajemy jednego Syna, jednego Pana.

⁵ Lumen gentium 10.

Z racji tego zjednoczenia bez pomieszanja wierzymy, że święta Dziewica jest Matką Bożą (Bogurodzicą, Theotokos), ponieważ Słowo Boże zostało wcielone i stało się człowiekiem i od chwili samego poczęcia zjednoczyło ze sobą przyjętą z Niej świątynię” (Breviarium fidei, 80).

2. Drogie Siostry! Językiem teologii był początkowo język grecki. Dzięki bogatemu słownictwu i złożonym wyrazom nadawał się on wyjątkowo do formułowania prawd wiary, które w załączku ukryte były w czterech Ewangeliach i w pismach apostołskich. W trzecim wieku pojawia się w Egipcie zwięzłe określenie tajemnicy Maryi: *Theotokos*, co ma dokładny odpowiednik w naszym słowiańskim terminie Bogurodzica.

Za takim orzeczeniem przemawiały racje dogmatyczne:

Jednym z najbardziej przekonujących argumentów, który broni dogmatu Niepokalanego Poczęcia jest zdanie: „*Potuit, decuit, ergo fecit*” (łac. „Bóg mógł to zrobić, należało to zrobić, a więc to uczynił”). Rzeczywiście, gdyby Maryja urodziła się z grzechem pierworodnym, nie wyróżniałaby się pośród innych kobiet.

Chociaż nigdy nie kwestionuje się, że Maryja jest matką Jezusa, obraźliwa wydaje się sugestia, jakoby Chrystus nie mógł obdarować Jej najwyższym wyróżnieniem wśród wszystkich kobiet i wśród wszystkich matek, zwłaszcza gdy Bóg wyraźnie obdarzył Ją wyjątkowymi łaskami.

Czy zatem Bóg stworzył swoją Matkę? Czy Bóg stworzył ją w sposób tak doskonały, jak to tylko możliwe? Odpowiedzi na te pytania wydają się dość oczywiste.

Wskazówki synowskie:

Spośród wielu darów, które Bóg mógłby Jej ofiarować, dar Boskiego macierzyństwa jest najbardziej doskonały. Macierzyństwo jest formą doskonałości samo w sobie. Jednakże Boskie macierzyństwo jest szczytem tej doskonałości. Żaden dar, jaki Bóg kiedykolwiek mógłby ofiarować jakiegokolwiek kobiecie, nie może przewyższyć daru Boskiego macierzyństwa.

Wskazówki anielskie:

Archanioł Gabriel mówił do Maryi: „Zdrowaś Mario łaski pełna! Błogosławiona jesteś Ty między niewiastami! Pan z Tobą!”. Nie była to więc przeciętna dziewczyna – była pełna łaski! Była ponad inne niewiasty!

Słusznie to do Maryi odnoszą się słowa z Księgi Przysłów: „Wiele niewiast pilnie pracuje, lecz ty przewyższasz je wszystkie”. Rzeczywiście, nawet na samym początku jej istnienia, w momencie jej Niepokalanego Poczęcia,

Błogosławiona Dziewica Maryja przewyższyła wszystkie kobiety. Ostatecznie prawda obecna w Kościele i wyznawana przez wieki została ogłoszona 8 grudnia 1854 roku: „Ogłaszamy, orzekamy i określamy, że nauka, która utrzymuje, iż Najświętsza Maryja Panna od pierwszej chwili swego poczęcia – mocą szczególnej łaski i przywileju wszechmocnego Boga, mocą przewidzianych zasług Jezusa Chrystusa, Zbawiciela rodzaju ludzkiego – została zachowana nietknięta od wszelkiej zmyły grzechu pierworodnego, jest prawdą przez Boga objawioną i dlatego wszyscy wierni powinni w nią wytrwale i bez wahania wierzyć”.

3. Papieżu Piusie IX, wierzymy wytrwale. W kontekście dzisiejszej uroczystości Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny można powiedzieć, że nie tylko wierzymy, również naśladujemy! Stawania się uczennicą i uczniem Jezusa Chrystusa możemy uczyć się od Maryi. W *Pastores dabo vobis* czytamy, że każdy aspekt życia ucznia Chrystusa – osoby konsekrowanej, wiernego świeckiego – można związać z Maryją, jako „osobą, która pełniej niż ktokolwiek inny odpowiedziała na Boże powołanie, stała się służebnicą i uczennicą słowa tak dalece, że poczęła w swym Sercu i w swym ciele Słowo – które stało się człowiekiem – aby ofiarować je ludzkości” (PDV 82).

Istotnie, Maryja jest dla nas wzorem ucznia, uczennicy Chrystusa, nie tylko przez to, że przyjęła dar powołania na Matkę przedwiecznego Słowa, ale również dlatego, że w ciągu swojego życia wiernie postępowała za swoim Synem, słuchała Go i wypełniała Jego słowa.

Niepokalana Dziewica idzie dziś z nami jako pierwsza w pielgrzymce wiary i uczy nas, co znaczy być i stawać się uczniami Jej Syna.

Poeta Jerzy Liebert pisał:
 „Uczę się ciebie człowieku.
 Powoli się uczyć, powoli.
 Od tego uczenia trudnego
 Raduje się serce i boli.

O świecie nadzieją zakwita,
 Pod wieczór niczemu nie wierzy,
 Czy wątpi, czy ufa – jednak –
 Do ciebie, człowieku, należy.

Uczę się ciebie i uczę
 I wciąż cię jeszcze nie umiem –

Ale twe ranne wesele,
 Twą troskę wieczorną rozumiem”.

W kontekście poetyckiego słowa można powiedzieć, że Siostry Służebniczki stają się uczennicami Chrystusa poprzez permanentną formację, przez naukę, która trwa całe życie.

Stawać się uczennicą Pana oznacza więc uczyć się człowieka, czyli dostrzegać go w samym sobie i tak kształtować siebie, aby własne człowieczeństwo dojrzywało i osiągnęło pełnię zamierzoną przez Boga. Chodzi tu więc o stałą formację wszystkich wymiarów człowieczeństwa, o rozwój cielesny, emocjonalny, intelektualny i duchowy.

Stawać się uczennicą Jezusa oznacza również uczyć się widzieć człowieka w drugim. W tym względzie konieczna jest stała formacja swych odniesień do innych tak, aby wszystkie relacje społeczne były oparte na szacunku, akceptacji i miłości. Szczególnym wymiarem tych więzi powinna być czystość.

Stawać się uczennicą Chrystusa oznacza wreszcie uczyć się Człowieka pisanego przez duże „C”, czyli uczyć się Jezusa, tak aby kiedyś móc powiedzieć za św. Pawłem: „Teraz zaś już nie ja żyję, lecz żyje we mnie Chrystus” (Ga 2,20).

Drogie Siostry, z Siostrą Prowincjalną na czele! Uczcie się człowieka, uczcie się Jezusa. Niech w trudzie tej pracy prowadzi was Maryja – wierna i pokorna uczennica swego Syna.

4. Ta nauka jest niejako zaprogramowana w waszym podwójnym imieniu: pierwsze to Maryja, drugie – chrzcielne lub nadane w zgromadzeniu.

To pierwsze imię jest bardzo zobowiązujące, bardzo, bo wzywa i niejako przymusza do naśladowania Matki naszego Zbawiciela Jezusa Chrystusa. I pewnie ten trudny proces nie byłby możliwy – tak jak w przypadku Maryi – bez uprzedniej łaski Bożej...

Dlatego dziękujemy św. Pawłowi, że nam to dziś uświadomił. To Bóg napełnił nas wszelkim błogosławieństwem duchowym w Chrystusie.

W Nim wybrał nas – Chrystus nas powołał...

Przeznaczył nas dla siebie...

Dostąpiliśmy udziału...

I jesteśmy przeznaczeni po to, byśmy istnieli ku chwale Jego majestatu.

Drogie Siostry – wy szczególnie – przez wasz charyzmat dzielicie wspólnotę losu z Maryją, Matką Zbawiciela. Jesteście Jej duchowymi córkami. Dlatego niech w waszych sercach zawsze rozbrzmiewa radosne i pełne wdzięczności Magnificat!

**Jesteśmy niejako „z niej” i „dla niej”
Homilia Arcybiskupa Katowickiego
Wyższe Śląskie Seminarium Duchowne,
Katowice, 13 grudnia 2019**

Drodzy Prezbiterzy, drodzy Alumni, Kandydaci do diakonatu i akolitu!

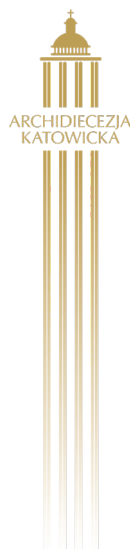
1. Trzeba sobie na nowo uświadamiać, zwłaszcza w godzinie Eucharystii, że jest ona fundamentalną racją bytu sakramentu kapłaństwa, który definitywnie począł się w momencie ustanowienia Eucharystii i wraz z nią. Nie bez powodu słowa „To czyńcie na moją pamiątkę”, wypowiedziane bezpośrednio po słowach eucharystycznej konsekracji, powtarzamy przy każdym przeistoczeniu, sprawując Najświętszą Ofiarę.

Udzielenie święceń prezbiteratu, jak na to wskazuje już pierwsze świadectwo liturgiczne, jest połączone z Mszą św. Jesteśmy niejako „z niej” i „dla niej”. Sobór Watykański II uświadomił z nową siłą tę odwieczną prawdę, że tak jak Kościół „sprawia Eucharystię”, tak „Eucharystia buduje” Kościół, która to prawda związana jest jak najściślej z tajemnicą Wielkiego Czwartku. To wtedy podczas Ostatniej Wieczerzy Chrystus powiedział do apostołów: „bierzcie i jedzcie...”, „bierzcie i pijcie”, a oni, spełniając Jego polecenie, weszli po raz pierwszy w tę sakramentalną komunię z Synem Bożym, która stanowi zadatek życia wiecznego. Od tego czasu i aż do skończenia wieków Kościół buduje się poprzez tę samą komunię z Synem Bożym, która jest zadatkiem wiekuistej Paschy. To wielka tajemnica naszej wiary, w której „dokonuje się ustawicznie dzieło zbawienia” (por. kan. 904).

2. Drodzy Akolici! Słowo „akolita” pochodzi od greckiego słowa akóloutheo i oznacza: „iść za kimś, naśladować, towarzyszyć”. Idźcie za Powołującym, za Jezusem, który w Wieczerniku ustanowił Eucharystię. W niej i przez nią jest z nami! Odważajmy tę obecność Bożej Osoby, będąc przy niej, postępując na drodze powołania, przyjmując kolejne posługi, a we właściwym czasie święcenia prezbiteratu, aby Eucharystię uobecniać.

Drodzy Kandydaci do akolitu! Znane są wasze obowiązki związane z Eucharystią – winniście jej służyć i ją rozdzielać wiernym, zwłaszcza chorym. Nakładam na was obowiązek zapraszania do udziału w Eucharystii, tym bardziej że historia opowiedziana w dzisiejszej Ewangelii się powtarza. Syn

Człowieczy, który zapowiedział, że będzie z nami przez wszystkie dni aż do skończenia świata, nie jest rozpoznawany w pokornych znakach chleba i wina. Co więcej, bywa lekceważony, zapomniany albo znieważany!

Wasze zapraszanie będzie skuteczne, jeśli w sprawie Eucharystii będziecie jak prorok Eliasza – jak ogień; jeśli przyjmiecie i będzie gorliwie prowadzili eucharystyczny styl życia, jak patron dzisiejszego dnia, św. Jan od Krzyża. Dedukuję wam dzisiaj jego słowa o Eucharystii:

„To wieczne źródło znalazło ukrycie
W Chlebie Żywota, aby dać nam życie,
Choć się dobywa wśród nocy.
A potok, który od tych dwóch pochodzi,
Żadnej istnością swoją nie przechodzi,
Choć się dobywa wśród nocy.
I stąd podnosi głos, wzywa stworzenia,
By się syciły w źródłach Utajenia,
Co się spełniły wśród nocy.
To jest to źródło, którego pożądam,
To jest Chleb Życia, który tu ogłądam,
Choć się dobywa wśród nocy”.

Prawdziwą cześć dla Eucharystii „dobywa się” z tajemnicy „nocy” czynną miłością bliźniego. Wiemy, że taki jest prawdziwy i pełny porządek miłości, którego nauczył nas Pan: „Po tym wszyscy poznają, żeście uczniami moimi, jeśli będziecie się wzajemnie miłowali”.

Eucharystia do tej miłości wychowuje nas w sposób najgłębszy, ukazuje bowiem, jaką wartość w oczach Bożych ma każdy człowiek, nasz brat i siostra, skoro każdemu w taki sam sposób Chrystus daje siebie samego pod postaciami chleba i wina. Jeżeli praktykujemy autentyczny kult eucharystyczny, w oczach naszych musi rosnąć godność każdego człowieka. A poczucie tej godności staje się najgłębszym motywem naszego odniesienia do bliźnich.

Musimy też wówczas stawać się szczególnie wrażliwi na każde ludzkie cierpienie i niedolę, na każdą niesprawiedliwość i krzywdę, szukając, w jaki sposób praktycznie im zaradzić. Uczymy się z szacunkiem odkrywać prawdę o człowieku wewnętrznym, bo przecież właśnie to wewnątrz staje się sakramentalnym mieszkaniem Boga w Eucharystii.

3. Drodzy Alumni, drodzy Akolici! Eucharystia jest tajemnicą obecności Boga, przed którą się kłęką, co nazywamy adoracją – spojrzeniem na siebie

nawzajem: On patrzy na nas, a my na Niego. W milczeniu i ciszy, bez słów, by w końcu za Apostołem Tomaszem wyznać: „Pan mój i Bóg mój”!

Czasem w tej sprawie jest i nam potrzebna odpowiedź w duchu słów św. Jana, który wskazując na nieznanego na brzegu Jeziora Galilejskiego, powiedział Piotrowi: „To jest Pan” (J 21,7). Czasem trzeba, byśmy – jako słudzy Eucharystii – biskupi, prezbiterzy, diakoni i akolici byli tymi podpowiadającymi. Byśmy nawet sobie nawzajem przypominali: „To jest Pan”!

Drodzy Alumnii! Bądźcie zawsze heroldami Eucharystii! Wskazujcie na Ciało Pańskie i Jego Krew, jak to czyni za św. Janem Chrzcicielem każdy celebrans: „Oto Baranek Boży! Błogosławieni, którzy zostali wezwani na ucztę Baranka”.

251

Ciałem się staje i Chlebem! Homilia Arcybiskupa Katowickiego Nauczyciele akademicki, Wyższe Śląskie Seminarium Duchowne Katowice, 14 grudnia 2019

Wchodzimy w świętowanie III Niedzieli Adwentu. Ma imię własne – Niedziela Gaudete – od pierwszego słowa antyfony na wejście formularza mszalnego III Niedzieli. Radujcie się...

Radujcie się, bo Pan, który przychodzi, jest blisko. Radujcie się bliskim człowiekiem, ludźmi wiary. Radujcie się świętością tych, którzy przed nami pielgrzymowali do wieczności.

Jest wśród ich ten, którego w kalendarzu liturgicznym wspominamy 14 grudnia. W tajemnicy świętych obcowania jest z nami św. Jan od Krzyża, zakonnik karmelita z XVI wieku. W jego życiorysie jest cała kolekcja paradoksów. Był analfabetą piszącym poezję, robotnikiem sezonowym i człowiekiem wątpiącym, ostatecznie świętym i doktorem Kościoła...

Czy to możliwe? Ten Hiszpan – Juan de Yepes Alvarez, ur. 1542 roku w Fontiveros, znany jako Jan od Krzyża – mówi swoim barwnym życiorysem, że u Boga wszystko jest możliwe. Był małym w oczach świata, a ostatecznie osiągnął genialną wielkość. Jego mistyczne teksty, opublikowane dopiero po śmierci, uczyniły z niego uznanego mistyka, świętego i doktora Kościoła.

W 13 rozdziale księgi pierwszej dzieła W drodze na górę Karmel przekazuje m.in. na wskroś adwentowe rady, w których ukryte jest oczekiwanie na dojsię do zjednoczenia z Bogiem i droga do tego prowadząca.

Wersety (11) są następujące:

„By dojsć do smakowania wszystkiego, nie chciej smakować czegoś w niczym.

By dojsć do posiadania wszystkiego, nie chciej posiadać czegoś w niczym.

By dojsć do tego, byś był wszystkim, nie chciej być czymś w niczym.

By dojsć do poznania wszystkiego, nie chciej poznawać czegoś w niczym.

By dojsć do tego, w czym nie masz upodobania, musisz iść przez to, w czym nie masz upodobania.

By dojsć do tego, czego nie poznajesz, musisz iść przez to, czego nie poznajesz.

By dojsć do tego, czego nie posiadasz, musisz iść przez to, czego nie posiadasz.

By dojsć do tego, czym nie jesteś, musisz iść przez to, czym nie jesteś”.

Kiedy patrzymy na początek życia hiszpańskiego świętego, stwierdzić trzeba, że nic nie zapowiadało życia z wieloma mocnymi akordami, prowadzącymi do zjednoczenia z Bogiem. Przyszedł na świat w rozbitej rodzinie. Wychował się w bardzo skromnych warunkach, bez możliwości dostępu do nauki. Kilka razy rozpoczynał przyuczanie do zawodu, był tu i ówdzie czeladnikiem, lecz wszystkie próby pracy kończyły się niepowodzeniami. Ostatecznie znalazł zajęcie w miejscowym szpitaliku dla najuboższych, gdzie wkrótce ujawnił się jego niezwykle charyzmat – stał się bardzo ofiarnym pielęgniarzem. Motywowany posługą chorym bliźnim, rozwija się, formuje i uczy nieustannie, nadrabia zaległości. Mając 17 lat, zapisuje się na kursy w miejscowym kolegium jezuickim. I wkrótce ktoś, kto dopiero niedawno nauczył się czytać i pisać, znajduje upodobanie w poezji, która wraz z odgrywaniem pasji Jezusa stała się jego pasją.

Mając niespełna 20 lat, wstępuje do zakonu karmelitów i rozpoczyna w Salamance studia filozofii i teologii. W roku 1568 przyjmuje kapłańskie święcenia. Doświadcza wewnętrznego niepokoju. Marzy o przejściu do zakonu bardziej surowego, bardziej wymagającego, poświęconego kontemplacji – myśli o wstąpieniu do kartuzów.

W roku 1567 krzyżują się drogi Jana i karmelitanki Teresy z Avila. Od niej przejął idee intensywnej reformy zakonu karmelitańskiego i oczywiście mocno ją wspierał. Przyjął imię Jana od Krzyża. Stał się doradcą i duchowym opiekunem radykalnych – pragnących reformy – karmelitanek.

W Kościele hiszpańskim w XVI wieku trwały wewnątrzkościelne napięcia i konflikty. Wtedy to Jan od Krzyża – w klimacie oskarżeń o herezję – zostaje oskarżony przed inkwizycją i na wiele lat internowany. W tych niesprzyjających okolicznościach ukazała się jego prawdziwa wielkość, wyrażająca się postawą: „nie moja wola...”.

Rozczarowanie współbraćmi, totalne opuszczenie, „ciemna noc duszy” przemieniają się w nim w głębokie wyznanie wiary i przywiązanie do Ukrzyżowanego i Zmartwychwstałego. W czasie internowania powstają jego najpiękniejsze teksty: *Cantoci espiritual* (Pieśń duchowa). Z cierpienia, z pasji rodzi się poezja.

Ostatecznie nasz bohater ucieka z więzienia i aż do śmierci odsunięty w swoim zakonie, przebywa daleko na prowincji w klasztorze karmelitów jak na zesłaniu.

Ten etap życia przeznaczył na pogłębienie więzi z Bogiem i bliźnimi. W pisanych wtedy poetyckich tekstach, które uczyniły go patronem hiszpańskich poetów, można te pragnienia odczytać.

Św. Jan od Krzyża zmarł w osamotnieniu 14 grudnia w 1591 roku w klasztorze w Ubedzie w wieku 49 lat. Kanonizowany został w 1726 roku. Z okazji obchodów 400. rocznicy jego śmierci Jan Paweł II napisał okolicznościowy list, w którym podkreśla aktualność mistyki świętego w świecie, który często stawia Boga na marginesie kultury. I znowu św. Jan od Krzyża jak światło promieniuje pośród ciemności niewiary, prowadząc nas do Jezusa Chrystusa, Światłości świata.

Zatrzymajmy się nad treścią psalmu 137 w tłumaczeniu św. Jana od Krzyża. Nosi on tytuł: *Nad rzekami Babilonii*. Poezja ta powstała z pasji, z cierpienia i empatii autora wobec narodu wybranego, cierpiącego z powodu zburzenia Jerozolimy i niewoli babilońskiej. Wyraża i aktualizuje również trafnie oczekiwania na zbawienie, kiedy się skończy adwent naszego życia.

Chrześcijanie żyją w świecie, który w swoich ziemskich dążeniach przypomina często biblijny Babilon. Jednak nowy Lud Boży nie może trwać w zbiorowej lamentacji, bo Zbawiciel przychodzi i jest z nami, zwłaszcza w godzinie Eucharystii. Wsłuchajmy się w rytm i treść płynące z wybranych strof:

„Nad brzegami rzek płynących
W babilońskiej ziemi
Siadłem w smutku pogrążony,
Ze łzami gorzkimi.

I złożyłem strój odświętny,
Wziąłem szare suknie,
Na gałęziach wierzb zielonych
Powiesiłem lutnię.

Pragnąłem już skończyć życie,
Tak mnie przeszywały
Owe groty w boskim ogniu,
Gdziem zaginął cały...

I dla Ciebie jam się budził
I znowu umierał –
Tyś mi bowiem dawał życie
I znowu odbierał.

Niech mój język uschnie w gardle,
Lgnie do podniebienia,
Gdybym Ciebie miał zapomnieć
W ziemi utrapienia.

O Syjonie, gdybym patrzył
Na łązy zielone,
Które szumią tu nad rzeką
A nie w twoją stronę –

O, niech będzie błogosławion
Bóg mój ze Syjonu,
Który słusznym gniewem karze
Córy Babilonu! –

A podnosi z nędzy małych
I mnie płaczącego
Na grań, którą jest sam Chrystus,
Kres życia mojego!

W Niedzielę Gaudete wierzymy – my, piszący życie prozą – że i nas, małych
i płaczących, Bóg podniesie „na grań, którą jest sam Chrystus”.

Bracia i Siostry! W Adwencie św. Jan od Krzyża chodził po klasztorze od celi do celi i oznajmiał:

„Dziewica Przenajświętsza
Ze Słowem Bożym w łonie
Do ciebie przyjdzie z drogi
Jeśli Jej dasz schronienie”.

Dajmy schronienie Dziewicy ze „Słowem Bożym w łonie”, które Ciałem się staje i Chlebem! Amen.

252

O solidarną obronę życia! Homilia Arcybiskupa Katowickiego Kopalnia „Wujek”, 16 grudnia 2019

1. Pamiętnego grudnia 1981 roku – w noc stanu wojennego – Anna Kamieńska napisała utwór Polska Pieta:

„Śnieg śnieg a ja
trzymam na kolanach dziecko
zastrzelonego górnika
zatluczonego pałką studenta
mam pełne ręce śmierci
kołyszę się nad nimi
czołem dotykam oszronionych czoł
[...]
Nie mam w ustach krzyku
ani śliny przekleństwa
tylko gorzką hostię milczenia
na języku”

Po trzydziestu ośmiu latach od tamtego czasu stajemy wokół ołtarza Chrystusa. W naszym sercu i na naszych ustach nie gości milczenie, ale modlitwa; modlitwa i podziękowanie tym, którzy inspirowani pierwszym i najważniejszym przykazaniem: „Będziesz miłował Pana, Boga swego [...] Będziesz miłował swego bliźniego jak siebie samego” (por. Mk 12,30-31), stanęli do solidarnej

pomocy rodzinom poległych górników, internowanym i więzionym działaczom „Solidarności” w ramach działania Biskupiego Komitetu Pomocy Więzniom i Internowanym w Katowicach.

W czasie tamtej grudniowej nocy i wojennej okupacji narodu, gdy Polakom zamurowano usta, a serca wielu ścisnął chłód internowania, zawsze mogliśmy modlić się i pomagać. I modliliśmy się za zabitych, rannych i uwięzionych. Trwaliśmy przy nich, jak Maryja przy swoim zdjętym z krzyża Synu. Trwaliśmy przy krzyżu kopalni „Wujek”, symbolu solidarności Boga z człowiekiem. Każda świątynia stała się wtedy domem modlitwy, oazą pokoju i wolności. A wspólnota Kościoła otoczyła internowanych i ich rodziny opieką przez prymasowski i biskupie komitety pomocy. Dziś dziękujemy za tych, którzy tu, w górnośląsko-zagłębiowskiej metropolii byli „solidarni z Solidarnością”.

Biskupi Komitet Pomocy w Katowicach objął represjonowanych i ich rodziny wszechstronną opieką – w sumie około 3 tys. internowanych i ich rodzin z całej górnośląskiej aglomeracji. Każdy, kto przyszedł do Komitetu – otrzymywał pomoc. Nie było żadnych kryteriów wykluczających! Najważniejszymi formami tej pomocy były: opieka prawna, medyczna, psychologiczna i duszpasterska oraz bardzo konkretna pomoc finansowa i żywnościowa. Pomoc finansowa pochodziła z ofiar zbieranych w parafiach oraz z darowizn, a także ze środków przekazywanych przez parafie polonijne, osoby prywatne oraz instytucje pomocowe Kościoła katolickiego w Niemczech i Austrii. A Komisja Charytatywna KEP, mająca swoją siedzibę w Katowicach, przekazywała z transportów pomocowych otrzymywanych z Europy Zachodniej żywność, lekarstwa i środki czystości.

Pod stałą opieką Komitetu były rodziny dziewięciu górników z kopalni „Wujek”, którzy 16 grudnia ponieśli śmierć w obronie życia i wolności przewodniczącego NSZZ „Solidarność” na kopalni „Wujek”, w imię wolności oszukanego społeczeństwa i związku zawodowego.

2. Bracia i Siostry! Wyrazem solidarności Boga z ludźmi w obronie życia jest tajemnica Wcielenia – zapowiadana już w Starym Testamencie, o czym słyszeliśmy w I czytaniu. Poprzez tę tajemnicę Bóg – przez Jezusa Chrystusa – zaangażował się w sprawę człowieka i ludzi. I to dla ich dobra całkowitego i ostatecznego, które w języku Biblii nazywa się zbawieniem. To właśnie Syn Boży „dla nas ludzi i dla naszego zbawienia [...] za sprawą Ducha Świętego przyjął ciało z Maryi Dziewicy i stał się człowiekiem”.

Kontynuacja tajemnicy Wcielenia trwa w Kościele. Z tej racji „Kościół poczuwa się do obowiązku użyczenia [...] swego głosu tym, którzy głosu nie mają. Głos Kościoła jest zawsze ewangelicznym krzykiem w obronie ubogich tego świata, tych, którzy są zagrożeni, otoczeni pogardą, i których prawa ludzkie są gwałcone”¹.

Pod krzyżem Jezusa Chrystusa, pod krzyżem dziewięciu z „Wujka”, krzyżem: Józefa, Jana, Zbigniewa, Ryszarda, Joachima, Bogusława, Józefa, Zenona, Andrzeja, Kościół woła w imieniu tych, którzy są „zagrożeni, otoczeni pogardą, i których prawa ludzkie są gwałcone”, a którzy sami, z różnych przyczyn, wołać nie mogą. Woła z tą samą co od wieków i zarazem z nową siłą o solidarną obronę życia!

Takiej solidarnej obrony domaga się znowu życie dzieci nienarodzonych. „Czyż można mówić o godności każdej osoby, kiedy pozwala się na zabijanie tej najsłabszej i najbardziej niewinnej? W imię jakiej sprawiedliwości poddaje się osoby najbardziej niesprawiedliwej dyskryminacji, uznając niektóre z nich za godne obrony, a odmawiając tej godności innym?”². Trudno w tym kontekście nie dzielić smutku nie tylko z Przewodniczącym KEP, który w komunikacie z 13 listopada br. wyraził ubolewanie z powodu odmowy rozpatrzenia wniosku poselskiego, odnoszącego się do kwestii konstytucyjności tzw. aborcji eugenicznej przez Trybunał Konstytucyjny.

Takiej solidarnej obrony domaga się dzisiaj małżeństwo – rozumiane jako związek kobiety i mężczyzny, oraz rodzina. „Małżeństwo i rodzina są instytucjami, które powinny być wspierane i bronię przed każdą możliwą dwuznacznością w pojmowaniu prawdy o nich, ponieważ wszelka szkoda im wyrządzona jest w rzeczywistości raną zadaną ludzkiemu współżyciu jako takiemu” (Benedykt XVI). Dlatego wspieramy wszystkie prorodzinne plany, upatrując w małżeństwie i rodzinie „ubezpieczenie” przyszłości społeczeństwa, narodu i państwa.

Takiej solidarnej obrony domaga się dzisiaj życie narodów nękanych wojnami, zagrożonych terroryzmem. Oby politycy przyswoili sobie słowa, które wypowiedział Mahatma Ghandi: „Nie ma drogi do pokoju, to pokój jest drogą”.

¹ Jan Paweł II, List do wszystkich Braci w Biskupstwie o „Ewangelii życia” (19 maja 1991): *Insegnamenti* XIV 1 (1991), 1294.

² Jan Paweł II, Przemówienie do uczestników sympozjum naukowego na temat „Pracę do życia a Europa” (18 grudnia 1987): *Insegnamenti* X, 3 (1987), 1446-1447.

Parafrazując te słowa, możemy powiedzieć, że „Nie ma drogi do pokoju bez Chrystusa”, nauczyciela przebaczenia i pojednania!

Takiej solidarnej obrony życia potrzebują wszyscy poruszający się pod drogach naszego kraju. Każdego roku w wypadkach drogowych ginie u nas około 3 tys. osób. To prawie tyle samo, ile zginęło w ataku terrorystycznym na *World Center* w Nowym Jorku 11 września 2001 roku.

Takiej solidarnej obrony domaga się dzisiaj życie stworzeń i natury. „Każde stworzenie posiada swoją własną dobroć i doskonałość [...] Różne stworzenia, [...] w ich własnym bycie, odzwierciedlają, każde na swój sposób, jakiś promień nieskończonej mądrości i dobroci Boga. Z tego powodu człowiek powinien szanować dobroć każdego stworzenia, by unikać nieuporządkowanego wykorzystania rzeczy”³.

Takich postaw tu i teraz, budowanych na solidarności rozumianej jako cnota społeczna, oczekuje się od chrześcijan i ludzi mieniących się spadkobiercami tego ruchu społecznego, który wzbudził Duch Święty, wezwany nad naszym narodem przez Jana Pawła II przed czterdziestu laty, w pamiętnym czerwcu 1979 roku.

A papież Franciszek zachęca nas do tego, mówiąc, że mamy bronić życia jak czuła matka. Zatem musimy mówić „nie”: nie aborcji, eutanazji, handlowi ludźmi, wojnie, przemocy, drogowemu piractwu, opuszczeniu... Równocześnie musimy mówić tyle innych „tak”: tak życiu, tak nadziei, tak miłości, tak trosce, tak oddaniu własnego życia dla ratowania życia bliźniego... Przede wszystkim jednak musimy podjąć się tego zadania w czynach, a nie w słowach: wielkie „tak” dla troski o rozwój życia wszystkich, bez żadnego wyjątku!

Adwent, który teraz przeżywamy, daje nam lekcję, abyśmy na wzór Wcielonego Boga byli solidarni w obronie życia i otwierali się na prawdę, która objawiła się w osobie Jezusa. On nauczył nas „treści” pojęcia solidarność i zarazem „metody” pokoju, czyli miłości. Bóg, który jest doskonałą i wieczną Miłością, objawił się w Jezusie, przyjmując naszą ludzką naturę. On sam jest Drogą, Prawdą i Życiem. W ten egzystencjalny sposób wskazał nam również drogę dialogu, przebaczenia, solidarności. W psalmie wyśpiewaliśmy słowa prośby: „Naucz mnie chodzić Twoimi ścieżkami”!

Niech Bóg nas wysłucha i uczy nas, ludzi dobrej woli, chodzić Jego ścieżkami! To drogi Jego przykazań. Pierwsze: „Nie będziesz miał Bogów cudzych

przede Mną”, kolejne: „Pamiętaj, abys dzień święty święcił”, „Nie zabijaj”!

Tymi drogami chodzili przed nami ludzie solidarni z Bogiem i człowiekiem. Idźmy za nimi w adwencie życia: wytrwale, konsekwentnie, do końca. Amen.

253

„W których ma upodobanie” Homilia Arcybiskupa Katowickiego Pasterka 2019

Bracia i Siostry!

Drodzy łączący się z nami dzięki transmisji Polskiego Radia Katowice i Radia eM!

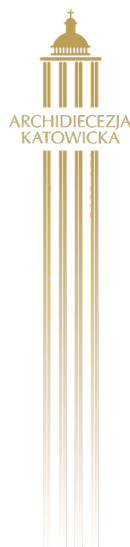
Rodacy za granicą!

Drodzy Parafianie katedralnej parafii i Goście!

1. W Adwencie papież Franciszek podarował nam niezwykle prezent w postaci listu apostołskiego *Admirabile signum* (Godny podziwu). Zaznaczył, że swoim listem chciałby wesprzeć piękną tradycję rodzin, które w okresie poprzedzającym Boże Narodzenie przygotowują stajenki, a także zwyczaj umieszczania ich w miejscach publicznych. „Chciałbym, aby ta praktyka nie ustała, a wręcz liczę na to, że tam, gdzie została zaniechana, zostanie odkryta na nowo i ożywiona” – napisał. Weźmy sobie do serca te papieskie słowa, a nasze usta niech mówią jasno i wyraźnie w przestrzeni publicznej o świętach Bożego Narodzenia, co dziś – w świecie ulegającym laickim modom – już jest odważnym wyznaniem tożsamości i wiary.

List został ogłoszony w Greccio, gdzie św. Franciszek zbudował pierwszy w historii żłóbek. Czytamy: „Żłóbek jest jakby żywą Ewangelią. Ukazuje nam czułość Boga i to, że zniża się On do naszej małości”.

Papież Franciszek stwierdza, że serce stajenki zaczyna bić dopiero wówczas, gdy w dniu Bożego Narodzenia składamy w niej figurkę Dzieciątka: „Wydaje się to niemożliwe, ale właśnie w ten sposób Bóg chciał objawić wspaniałość swojej miłości. Objawia się ona w uśmiechu i w wyciągnięciu rąk ku każdemu. Zawsze przekracza nasze schematy”.

2. Bracia i Siostry! Przed chwilą zaczęło bić serce stajenki w naszym katedralnym wieczniku, bo położyliśmy w niej figurkę Dzieciątka Jezus. I wspólnie z pasterzami wysłuchaliśmy orędzia Anioła: „Nie bójcie się! Oto zwiastuję wam radość wielką, która będzie udziałem całego narodu: dziś w mieście Dawida narodził się wam Zbawiciel, którym jest Mesjasz Pan. A to będzie znakiem dla was: Znajdziecie Niemowlę, owinięte w pieluszki i leżące w żłobie”.

Przyjmujemy z wiarą tę Dobrą dla człowieka Nowinę i razem z mnóstwem zastępów niebieskich wielbimy Boga: „Chwała Bogu na wysokościach...”.

W naszym świętym zgromadzeniu wielbimy Zbawiciela także słowami pastorałek i kolęd. Jedna z nich tak streszcza treść dzisiejszej Ewangelii:

„Wśród nocnej ciszy głos się rozchodzi:
Wstańcie, pasterze, Bóg się wam rodzi
Czym prędzej się wybierajcie,
Do Betlejem pośpieszajcie,
Przywitać Pana.

Poszli, znaleźli Dzieciątko w żłobie
Z wszystkimi znaki danymi sobie.
Jako Bogu cześć Mu dali,
A witając zawołali
Z wielkiej radości”.

Ostatnia zwrotka tej bliskiej nam kolędy brzmi:

„I my czekamy na Ciebie, Pana,
A skoro przyjdiesz na głos kapłana,
Padniemy na twarz przed Tobą,
Wierząc, żeś jest pod osłoną
Chleba i wina”.

3. Bracia i Siostry! Te słowa kolędy prowadzą nas od stajenki do ołtarza, gdzie Jezus przychodzi do nas w sakramentalnych znakach chleba i wina. Taka była Jego wola. Zapewnił nas o niej słowami: „Ja jestem z wami przez wszystkie dni aż do skończenia świata”.

Jego pierwsze przyjście przerodziło się w stałą obecność w wielkiej tajemnicy naszej wiary, jaką jest Eucharystia. Jezus w czasie ostatniej wieczerzy w Wieczniku powiedział nad chlebem i winem: „To jest moje Ciało; to jest moja Krew... To czyńcie na moją pamiątkę”.

Wierzmy słowom Zbawiciela i czynimy „to” na Jego pamiątkę! I cieszymy się, że Jezus jest z nami w wielkiej tajemnicy naszej wiary dzięki działaniu Ducha Świętego.

To Duch Święty sprawił, że stał się człowiekiem w łonie Dziewicy i dziś sprawia, że w łonie wspólnoty Kościoła rodzi się dla nas i dla naszego zbawienia w Eucharystii.

Jak pasterze w Betlejem, tak i my w geście adoracji padamy przed Nim na twarz, wierząc, że jest pod osłoną chleba i wina. I dziękujemy za cud miłości, dający nam pokarm na ziemskie pielgrzymowanie i wieczne życie, bo Eucharystia daje życie wieczne (por. J 6,58)!

Bracia i Siostry! Na naszych oczach spełnia się z pokolenia na pokolenie rozpoczęta cudem nocy betlejemskiej tajemnica Bożego Emmanuela, a więc „Boga z nami”, ludźmi, i dla ludzi, „w których ma upodobanie”.

Niech ta świadomość stale nam towarzyszy, byśmy „rozumnie i sprawiedliwie, i pobożnie żyli na tym świecie” i byli gorliwi w spełnianiu dobrych uczynków wobec naszych braci i siostr! Amen.

254

Trwajmy z Nim w komunii Homilia Arcybiskupa Katowickiego Boże Narodzenie 2019

1. Przyjmujemy jako pewnik stwierdzenie autora Listu do Hebrajczyków, iż „wielokrotnie i na różne sposoby przemawiał niegdyś Bóg do ojców przez proroków, a w tych ostatecznych dniach przemówił do nas przez Syna”.

Dziś Bóg przemawia do nas narodzeniem Jezusa, a Kościół, świętując to wydarzenie, każdego roku prowadzi nas konsekwentnie od żłóbka do Eucharystii. Pokazuje, że wyjście Boga ku nam nie skończyło się na Jego narodzeniu w betlejemskiej grocie. Nowonarodzony – w klimacie stworzonym przez Świętą Rodzinę – rośnie i rozwija się tak, jak rozwija się człowiek: Jezus wzrastał w mądrości i w łasce; dorastał do podjęcia misji Słowa w „swojej własności”, bo Boga jest ziemia i jej mieszkańcy!

Poprzedzany przez Jana, podejmuje publiczną działalność, kończącą się odrzuceniem i ofiarą z życia, ofiarą, która jest manifestacją Bożej miłości do końca. Wspomina o tym List do Hebrajczyków, gdy autor w usta Jezusa Chry-

stusa wkłada deklarację posłuszeństwa Ojcu: „Ofiary ani daru nie chciałeś, aleś Mi utworzył ciało; całopalenia i ofiary za grzech nie podobały się Tobie. Wtedy rzekłem: Oto idę – w zwoju księgi napisano o Mnie – abym spełniał wolę Twoją, Boże” (Hbr 10,5-7). Jezus Chrystus całym swoim życiem pełni wolę Bożą... Jej pełnienie miało w nocy Bożego Narodzenia swój wzruszający początek, a podczas Ostatniej Wieczerzy swoje dopowiedzenie w trwającej „po wszystkie dni aż do skończenia świata” tajemnicy eucharystycznej.

2. Eucharystia to wielka tajemnica naszej wiary, szczyt i źródło życia Kościoła. Dlatego w uroczystość Bożego Narodzenia sprawujemy Najświętszą Ofiarę Chrystusa. Bo nie ma sprzeczności między żłóbkiem i ołtarzem. Przeciwnie, to właśnie spojrzenie na żłóbek z perspektywy Eucharystii i w jej blasku pozwala nam lepiej pojąć głębię miłości zawartej w Bożym Narodzeniu. Po to Syn Boży stał się człowiekiem, aby móc się za nas ofiarować na krzyżu i dla nas zmartwychwstać, aby obdarzyć nas życiem w obfitości.

Bracia i Siostry! W dzień Bożego Narodzenia wyznajemy wiarę w Zbawiciela, który powiedział: „Ja jestem z wami przez wszystkie dni, aż do skończenia świata”. Jest z nami w Eucharystii ustanowionej w święty dzień paschy, kiedy w Wieczerniku wypowiedział słowa: „To jest moje Ciało; to jest moja Krew... To czyńcie ma moją pamiątkę!”.

3. Bracia i Siostry! Człowieczeństwo Jezusa poczęło się z Ducha Świętego. Tenże Duch ożywia Jego Ciało Mistyczne, którym jest Kościół. I tenże sam Duch czyni obecnym Jego Ciało i Krew. Dlatego przemianę eucharystyczną postrzegamy jako kontynuację Wcielenia. Napisał o niej poeta:

„Podczas tej nocy,
Bez której nie moglibyśmy istnieć,
Gdyż powstała z niej miara ludzkiego sumienia,
Apostołowie byli jak pasterze ognistych łąk.
Już przeczuwali, że lada chwila nastąpi
Przeistoczenie wszystkich wartości”

(R. Brandstaetter, Ostatnia wieczerza).

W Eucharystii – podobnie jak w Betlejem – wierzący doświadczają „przeistoczenia” wartości i odnajdują Jezusa ubogiego i oddanego do dyspozycji człowieka. Syn Boży staje się ludziom tak bliski jak chleb i tak konieczny do życia jak pokarm. Dlatego Jezus stale „rodzi się” podczas Mszy św., a przed

tabernakulum – kryjącym Jezusa Eucharystycznego – pali się nieustannie światło, przypominające światło betlejemskie.

Bracia i Siostry! Tajemnica Bożego Narodzenia – jak i wszystkie tajemnice naszej wiary – trwają w Kościele, aby kolejne pokolenia mogły spotkać Słowo, które przychodzi do swojej własności. I aby to Słowo – miara ludzkiego sumienia – w tej własności było przyjmowane.

A tym, którzy Je przyjmują – daje moc – aby się stali dziećmi Bożymi.

Drogie Dzieci Boże! W noc Bożego Narodzenia i podczas każdej Eucharystii stajemy się dziećmi Bożymi. Przyjmujemy Słowo, które stało się Ciałem, i posilamy się Ciałem Pańskim, abyśmy życie mieli w obfitości... Bo Eucharystia daje życie.

Boże Narodzenie przedłuża się i trwa w tajemnicy eucharystycznej Ofiary. To jakby drugi etap spotkania z cudem Bożego wkroczenia w świat ziemskiej rzeczywistości i to w tak skromnej i niepozornej postaci, jaką była okruszyna życia narodzonego Niemowlęcia i jaką jest do końca czasów odrobina chleba, która mocą Ducha Świętego staje się obecnością Zbawiciela.

Trwajmy z Nim w komunii i działajmy jak zwiastun radosnej nowiny opisany przez proroka Izajasza, który ogłasza pokój, zwiastuje szczęście, obwieszcza zbawienie i woła: Bóg zaczął królować!

To, Bracia i Siostry, nasza bożonarodzeniowa misja! Idźcie i głoscie, że „Ten, który jest i który był, i który przychodzi” – blisko i bliskim jest; jest Emauelem – Bogiem z nami – na zawsze! Amen.

255

Zachwycić się miłością rodziny z Nazaretu Homilia Arcybiskupa Katowickiego Piekary, Niedziela Świętej Rodziny, 29 grudnia 2019

1. W Adwencie papież Franciszek podarował nam niezwykle prezent w postaci listu apostolskiego *Admirabile signum* („Godny podziwu”). Papież zazna- czył, że swoim listem chciałby wesprzeć piękną tradycję rodzin, które w okre- sie poprzedzającym Boże Narodzenie przygotowują stajenki, a także zwyczaj umieszczania ich w miejscach publicznych: „Chciałbym, aby ta praktyka nie ustała, a wręcz liczę na to, że tam, gdzie została zaniechana, zostanie odkryta

na nowo i ożywiona”. Weźmy sobie do serca te papieskie słowa, a nasze usta niech mówią jasno i wyraźnie w przestrzeni publicznej o świętach Bożego Narodzenia, co dziś – w świecie ulegającym laickim modom – jest już odważnym wyznaniem tożsamości i wiary.

List został ogłoszony w Greccio, gdzie św. Franciszek zbudował pierwszy w historii żłóbek. Czytamy w liście: „Żłóbek jest jakby żywą Ewangelią. Ukazuje nam czułość Boga i to, że zniża się On do naszej małości”.

Papież Franciszek stwierdza dalej, że serce stajenki zaczyna bić dopiero wówczas, gdy w dniu Bożego Narodzenia składamy w niej figurkę Dzieciątka: „Wydaje się to niemożliwe, ale właśnie w ten sposób Bóg chciał objawić wspólność swojej miłości. Objawia się ona w uśmiechu i w wyciągnięciu rąk ku każdemu. Zawsze przekracza nasze schematy”.

2. Dziś święto Świętej Rodziny, a my u Matki Bożej Piekarskiej – Matki Sprawiedliwości i Miłości Społecznej – modlimy się z rodzinami i za rodziny naszej archidiecezji. Patrzymy w kierunku stajenki, „betlejemki” i widzimy już nie tylko Dzieciątka, lecz całą Świętą Rodzinę: Jezusa, Maryję i Józefa.

I myślimy z miłością i troską o rodzinie; o każdej rodzinie – szczęśliwej i doświadczającej braków miłości i jedności. I wszystkie rodziny polecamy Rodzinie Świętej!

3. W każdej rodzinie wyznaczone są role i obowiązki ukierunkowane na budowanie wspólnoty i owoc małżeńskiej miłości – na dobro dziecka. Inne obowiązki podejmuje matka, inne ojciec. W tej sprawie niech przemówi do nas papież rodziny, jak zwykliśmy nazywać św. Jana Pawła II.

W jego Liście do rodzin znajdujemy odniesienie do wychowawczego posłannictwa rodziny. Uważał on wychowanie za prawdziwe apostołstwo, poprzez które wychowujący (rodzice) rodzą swoje dziecko powtórnie w znaczeniu duchowym. W liście zawarta jest jedna z najpiękniejszych definicji wychowania: „Wychowanie jest przede wszystkim obdarzaniem człowieczeństwem, obdarzaniem dwustronnym. Rodzice obdarzają swym dojrzałym człowieczeństwem nowo narodzonego człowieka, a ten z kolei obdarza ich całą nowością i świeżością człowieczeństwa, które ze sobą przynosi na świat”. Tu już nie ma mowy o prawie do wychowania. Jest mowa o powołaniu, bo przez wychowanie – jak dalej pisał Ojciec Święty – rodzice stają się uczestnikami ojcowskiej, a zarazem macierzyńskiej pedagogii Boga samego. Wychowanie powinno być wspieraniem rozwoju człowieka jako osoby, tzn. istoty wolnej,

rozumnej, odpowiedzialnej, której przysługuje bezwarunkowa godność, która spełnia się poprzez miłość, która ma prawo do uczestniczenia we wspólnocie dążącej do zapewnienia osobowego rozwoju wszystkim swoim członkom. Bo człowiek istnieje dlatego, że Bóg stworzył go z miłości (por. KDK 19). To powołanie człowieka do wspólnoty (łac. *communio*) z Bogiem stanowi osobliwą rację godności miłości. Podstawowym zadaniem rodziców jest uczenie dzieci miłości, ukazywanie im sposobów dawania siebie w codziennym życiu i rezygnacji z siebie w imię miłości. Człowiek nie może żyć bez miłości ludzkiej. Jej racją nie jest natura ludzka, tzn. człowiek jako człowiek, ale powołanie do uczestnictwa w życiu Boga (por. J 10,34-35).

4. Dlatego ważne jest w rodzinie wychowanie religijne. Nie tyle przez słowa, ile poprzez wprowadzanie w relacje z Bogiem poprzez modlitwę i spotkania z Jezusem Chrystusem. On żyje w sakramentach Kościoła, zwłaszcza w Eucharystii, która jest wielką tajemnicą naszej wiary.

Boże Narodzenie przedłuża się i trwa w tajemnicy eucharystycznej Ofiary. To jakby drugi etap spotkania z cudem Bożego wkroczenia w świat ziemskiej rzeczywistości – i to w tak skromnej i niepozornej postaci, którą była okruszyna życia narodzonego Niemowlęcia i jest do końca czasów odrobiną chleba, która mocą Ducha Świętego staje się obecnością Zbawiciela.

Droży Rodzice! Prowadźcie wasze dzieci na spotkanie ze Zbawicielem.

Matki, chrońcie wasze dzieci macierzyńską miłością i dbajcie o ich religijne wychowanie. Ważnym etapem tego wychowania, po katechezie domowej, jest nauka religii w szkole. Właściwie nie ma powodów, aby z niej rezygnować, co się niestety zdarza – czasem z woli młodego człowieka, czasem z woli rodziców, przyjmujących jako zasadę wychowania: nie wymagać.

Ojcowie, pełnijcie swoją funkcję, która polega na ochronie dziecka nie tylko przed niebezpieczeństwem grożącym życiu fizycznemu, bo duchowość dziecka również może zostać stłamszona szkodliwymi treściami już we wczesnej młodości. Już został ograniczony dostęp dzieci i nastolatków do takich używek jak alkohol i narkotyki. Do uzależnienia mogą prowadzić też łatwo dostępne treści pornograficzne. Trwają prace nad prawem chroniącym dzieci i młodzież. Wspieramy te działania, pamiętając o wychowaniu do czystości.

Droży Rodzice! Trzeba w procesie wychowania zachować zdrowe proporcje pomiędzy tym, co dokonuje się wewnątrz wspólnoty, jaką jest rodzina, a tym, co proponuje świat zewnętrzny, także świat mediów, w tym internetu.

5. Dziś, w niedzielę Świętej Rodziny, chcemy zachwycić się miłością rodziny z Nazaretu i uczyć się od Jezusa, Maryi i Józefa szacunku i odpowiedzialności za tych, których Bóg nam powierzył. Miłość nieodłącznie związana jest z odpowiedzialnością i troską o dobro drugiego. Doświadczył tego św. Józef, szukając bezpiecznego schronienia dla Maryi i Jezusa.

Każda rodzina potrzebuje jednak siły duchowej, aby przeciwstawić się różnym prądom usiłującym zniszczyć jej istotę i odebrać jej radość Ewangelii. Taką siłą jest modlitwa rodzinna. To wspólne wołanie do Boga, który jest naszym Ojcem, pozwala odkryć głębię miłości, która została złożona w ręce ludzi.

Potrzebne jest również nasze działanie: rodzice, nauczyciele, ruchy katolickie i stowarzyszenia we wzajemnej współpracy powinny podejmować na bieżąco wyzwania, które przed nami się pojawiają.

Prośmy dzisiaj za wstawiennictwem Świętej Rodziny z Nazaretu o mądrość i odwagę w głoszeniu prawdy o rodzinie i małżeństwie jako związku mężczyzny i kobiety, pobłogosławionym przez Boga sakramentem małżeństwa i Eucharystii, która umacnia i daje życie.

KOMUNIKATY I ZARZĄDZENIA

256

Komunikat Metropolity Katowickiego o śmierci ks. prał. Edwarda Gorczatego

Drodzy Bracia Kapłani! Drodzy Diecezjanie!

Dnia 2 grudnia 2019 r. w Tanzanii w wieku 70 lat zmarł ks. **prałat Edward Gorczaty**, pochodzący z Mysłowic-Dzieńkowic kapłan naszej archidiecezji, wieloletni misjonarz *fidei donum*.

Ks. Edward całe swoje kapłańskie życie związał z Afryką, gdzie wyjechał zaraz po przyjęciu święceń kapłańskich. Po dwóch latach posługi w Zambii, przeniósł się do diecezji Musoma w Tanzanii.

Jego praca misyjna oceniana była bardzo wysoko. Był znawcą kultury i historii szczepów, wśród których pracował, a miejscowi „traktowali go jak swojego”. Powierzona mu została funkcja dyrektora Centrum Nauczania Języków Swahili.

Dnia 16 lipca 2002 roku został mianowany kanonikiem honorowym Kapituły Metropolitalnej Katowickiej, a 20 marca 2019 r. Papież Franciszek włączył go do grona kapłanów Jego Świątobliwości.

Jako archidiecezja katowicka chcemy pożegnać śp. ks. Edwarda podczas Mszy św., która zostanie odprawiona w jego intencji w Katedrze Chrystusa Króla w sobotę, 7 grudnia o godz. 12:00. Kapłanów zapraszam do wspólnej koncelebry.

Proszę, aby w miarę możliwości przekazać tę informację w parafiach i zaprosić do Katedry wszystkich przyjaciół misji: różne misyjne, wolontariuszy i przedstawicieli grup i wspólnot działających na rzecz misjonarzy.

Ks. Gorczaty zostanie pochowany w Tanzanii, której poświęcił swoje kapłańskie życie. Uroczystości pogrzebowe zaplanowane są w tamtejszej Katedrze. Z naszej strony będziemy chcieli, aby jego symboliczny grób znalazł się na cmentarzu w jego rodzinnej parafii w Dzieńkowicach.

Śp. ks. Edwarda polecam modlitewnej pamięci Diecezjan. Zachęcam do modlitwy o nowe powołania kapłańskie, zakonne i misyjne.

† *Wiktor Skworc*

Arcybiskup
Metropolita Katowicki

Katowice, 3 grudnia 2019

SPRAWY PERSONALNE

257

PERSONALIA

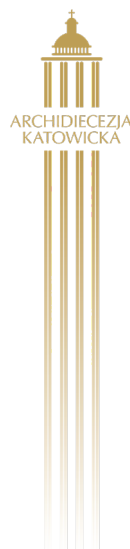
Grudzień 2019

NOMINACJE

Wicedziekani:

ks. Piotr Siemianowski

Wicedziekan dekanatu Orzesze do 31 grudnia 2024 roku

Księża proboszczowie:

ks. Krzysztof Szweda Proboszcz Parafii Świętego Wawrzyńca w Mikołowie – Mokrem

Fundacja „Rodzina jest najważniejsza”:

ks. Zdzisław Brzezinka Prezes Fundacji
 ks. Dawid Lubowiecki Członek komisji rewizyjnej
 ks. Krzysztof Matuszewski Członek komisji rewizyjnej

Inne dekryty i nominacje:

ks. Mariusz Auguścik Rezydent Parafii Podwyższenia Krzyża Świętego w Katowicach – Brynowie
 ks. Paweł Czyrnik Rezydent w Parafii Świętej Marii Magdaleny w Rudzie Śląskiej – Bielszowicach
 ks. Karol Faj Duszpasterz do pomocy ofiarom wykorzystywania seksualnego, ich rodzinom i wspólnotom kościelnym
 ks. Zygmunt Klim Kapelan szpitalny w Zakładzie Opieki Długoterminowej EPIONE w Katowicach
 ks. Janusz Kwapiszewski Zgoda na zamieszkanie w Domu Świętego Józefa w Katowicach
 ks. Kazimierz Musioł Pomoc duszpasterska w Parafii Świętego Brata Alberta w Rybniku-Kamieniu
 ks. Marcin Niesporek Duszpasterz służby zdrowia w Archidiecezji Katowickiej
 ks. Grzegorz Śmieciński Duszpasterz pomocniczy nadzwyczajnych szafarzy Komunii Świętej w Archidiecezji Katowickiej
 ks. Tomasz Wojtal Kierownik „Gościa Katowickiego” – katowickiego oddziału „Gościa Niedzielnego”

ZWOLNIENIA Z URZĘDÓW LUB FUNKCJI (w kolejności alfabetycznej według nazwisk księży):

ks. Dariusz Borowiec Egzorcysta na terenie Archidiecezji Katowickiej
 ks. Paweł Czyrnik Rezydent parafii Podwyższenia Krzyża Świętego w Katowicach – Brynowie

ks. Mirosław Godziek

ks. Krzysztof Szweda

ks. Szczepan Wilczek

Administrator *ex currendo* Parafii Świętego Wawrzyńca w Mikołowie-Mokrem

Wikariusz Parafii Świętej Marii Magdaleny w Rudzie Śląskiej – Bielszowicach

Kapelan szpitalny w Zakładzie Opieki Długoterminowej EPIONE w Katowicach

ZMARLI KAPŁANI

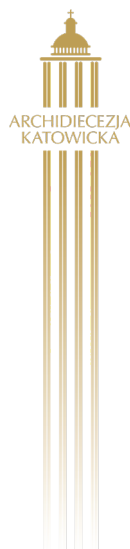
258

śp. ks. prał. Edward Gorczaty

Urodził się 23 stycznia 1949 roku w Dzieńkowicach, obecnie dzielnicy Mysłowic, w rodzinie Pawła i Agnieszki z domu Drozd. Miał czworo rodzeństwa, trzech braci i jedną siostrę. Ojciec był palaczem na kopalni w Wesołej, matka nie pracowała zawodowo. Ochrzczony został 6 lutego 1949 roku w kościele Wszystkich Świętych w Dzieńkowicach. Tam też 1 listopada 1958 roku otrzymał sakrament bierzmowania. Od dziewiątego roku życia był gorliwym ministrantem. Po ukończeniu szkoły podstawowej w Dzieńkowicach uczęszczał do Liceum Ogólnokształcącego im. Tadeusza Kościuszki w Mysłowicach, gdzie w roku 1967 zdał egzamin dojrzałości. W tym samym roku został przyjęty do Śląskiego Seminarium Duchownego w Krakowie.

Był pracowity, pilny i ofiarny, uczynny, punktualny i solidny w spełnianiu powierzonych mu obowiązków. W opinii proboszcza, pracował zbyt wiele i ponad siły. Myślał o wyjeździe na misje, czytał wiele o Afryce. Jako kleryk odbył służbę wojskową w Bartoszycach w latach 1968-1970. Po powrocie z wojska nosił się z zamiarem przejścia do seminarium OO. Werbistów w Pieniężnie, celem zrealizowania swego pragnienia pracy na misjach. Pozostał jednak w seminarium diecezjalnym i zgłosił się na wyjazd na staż misyjny do Zambii. Otrzymał zgodę, aby ostatnie dwa lata studiów odbyć w jednym roku. Nie zdążył jednak przed wyjazdem ukończyć pracy licencjackiej, rozpoczętej na Papieskim Wy-

dziale Teologicznym w Krakowie. 15 kwietnia 1973 roku otrzymał święcenia diakonatu, a 29 czerwca 1973 roku święcenia prezbiteratu. W tym samym roku wyjechał na misje.

Przez dwa lata przebywał w archidiecezji Lusaka w Zambii, a od roku 1975 pracował w diecezji Musoma w Tanzanii. Jego praca misyjna oceniana była bardzo wysoko. Był znawcą kultury i historii szczepów, wśród których pracował, a miejscowi traktowali go jak swojego. Powierzona mu została funkcja dyrektora Centrum Nauczania Języków Swahili. Został wybrany na pierwszego przedstawiciela Księżę fideionistów w Tanzanii.

16 lipca 2002 roku został mianowany kanonikiem honorowym Kapituły Metropolitalnej Katowickiej. 20 marca 2019 roku Papież Franciszek włączył go do grona kapelanów Jego Świątobliwości. Zmarł w Tanzanii 2 grudnia 2019 roku i tam został pochowany.

Uroczystościom pogrzebowym przewodniczył bp diecezji Musoma w Tanzanii Michael Msonganzila. Natomiast Mszy św. za Zmarłego w Archikatedrze Chrystusa Króla w Katowicach, 7 grudnia 2019 przewodniczył Arcybiskup Katowicki.

VARIA

259

Orędzie świąteczno-noworoczne Metropolity Katowickiego Warszawa, Krajowa Izba Gospodarcza, 19 grudnia 2019

1. Zgodnie z tradycją środowiska gospodarcze zrzeszone w Krajowej Izbie Gospodarczej – istniejącej od 1999 roku – zebrały się, aby uczestniczyć w spotkaniu opłatkowym niejako w przeddzień świąt Bożego Narodzenia. Na czas Adwentu i świąt papież Franciszek podarował nam niezwykle prezent w postaci listu apostolskiego *Admirabile signum* (Godny podziwu). Został on ogłoszony w Greccio, gdzie św. Franciszek zbudował pierwszy w historii żłóbek. Czytamy: „Żłóbek jest jakby żywą Ewangelią. Ukazuje nam czułość Boga i to, że zniża się On do naszej małości”.

Papież zaznaczył, że swoim listem chciałby wesprzeć piękną tradycję rodzin, które w okresie poprzedzającym Boże Narodzenie przygotowują stajenki, a także zwyczaj umieszczania ich w miejscach publicznych. „Chciałbym, aby ta praktyka nie ustała, a wręcz liczę na to, że tam, gdzie została zaniechana, zostanie odkryta na nowo i ożywiona” – wzywa Franciszek.

Jednak serce stajenki zaczyna bić dopiero wówczas, gdy w dniu Bożego Narodzenia składamy w niej figurkę Dzieciątka. „Wydaje się to niemożliwe, ale właśnie w ten sposób Bóg chciał objawić wspaniałość swojej miłości. Objawia się ona w uśmiechu i w wyciągnięciu rąk ku każdemu. Zawsze przekracza nasze schematy” – napisał papież.

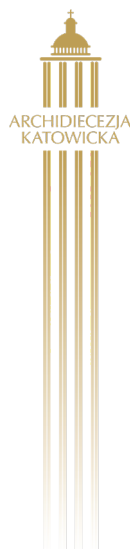
Drodzy Bracia i Siostry! W historycznym fakcie narodzenia Jezusa Bóg przekracza schematy naszego myślenia. Staje się jednym z nas w swoim człowieczeństwie. Skraca dystans i daje doświadczenie miłości, która jest samoudzielaniem się Boga człowiekowi.

„Pociągnę ich ludzkimi więzami – zapowiadał Bóg – a będą to więzy miłości. Jestem dla nich jak ten, co podnosi do swego policzka niemowlę”... Sens zbliżających się świąt to dać się Bogu pociągnąć „ludzkimi więzami”, które są „wzamiennymi miłości”...

2. Spotykamy się w konkretnym kontekście kończącego się roku 2019. To rok 100. rocznicy wybuchu I powstania śląskiego, rok 40. rocznicy I wizyty Jana Pawła II w ojczyźnie. To wtedy na Jasnej Górze Jan Paweł II mówił o ludzkiej pracy i o pozdrowieniu „Szczęść Boże!” towarzyszącym tej pracy, że łączy ono w dwóch słowach ludzką pracę i jej odniesienie do Boga. Nade wszystko wezwał Ducha Świętego, aby odnowił oblicze tej ziemi, polskiej ziemi.

Rok 2019 to również 30-lecie powstania Krajowej Izby Gospodarczej. Na stronie internetowej KIG znajduje się informacja o Izbie. Waszą aktywność można scharakteryzować zamieszczonymi tam czasownikami: jesteśmy; zrzeszamy się; reprezentujemy; uczestniczymy; pomagamy; organizujemy; angażujemy się.

3. Szanowni Pracodawcy i Przedsiębiorcy! Dziś w perspektywie Bożego Narodzenia prosimy o Boże błogosławieństwo dla tej aktywności człowieka, którą nazywamy działalnością gospodarczą. Ta inicjatywa Izby Gospodarczej trwa już 30 lat i, jak wierzymy, przynosi błogosławione owoce dla wszystkich, którzy powierzają ludzką aktywność – którą język Biblii określa „czynieniem

sobie ziemi poddanej” – Bożej Opatrzności. Modlimy się za was, prosząc, aby nadal czuwała nad wami w każdy czas. Życzę wam na czas świąt dystansu do codzienności, życzę ciszy, bo w niej przemawia Bóg, i doświadczenia Jego bliskości w tajemnicy betlejemskiej nocy i w tajemnicy Eucharystii, gdzie spełnia się obietnica Zbawiciela: „Jestem z wami przez wszystkie dni aż do skończenia świata”.

Szanowni Państwo! Przed nami rok 2020. Dar czasu nowego, dni jeszcze niezapisane treścią. Wielu z niepokojem zadaje pytania: co nam przyniesie nowy rok? Jaki będzie dla gospodarki, dla przedsiębiorców?... Można tylko prognozować, analizując dane. Nie wiemy dokładnie, jaki będzie ten rok. Wiemy, że sytuacja gospodarczo-społeczna jest dynamiczna lokalnie i globalnie.

Dlatego proponuję odwrócić stawiane pytania: co my wniesiemy w Nowy Rok? Jaką treścią będziemy wypełniali dni nowego roku? Wszak czas roku nowego nie jest zdeterminowany.

Starajmy się wszyscy, aby w dni nowego roku wносить to, co służy dobru wspólnemu. Znowu przywołam papieża Franciszka. W swym programowym dokumencie, adhortacji apostolskiej *Evangelii gaudium*, papież przedstawił zasady „w istotny sposób kierujące rozwojem współżycia społecznego i budowaniem ładu, w którym różnice tworzą harmonijną całość w obrębie wspólnego projektu” (nr 221). Jestem przekonany, że ze względu na specyficzną sytuację społeczno-polityczną i kulturą stosowanie tych zasad jest aktualne i wskazane również w naszej ojczyźnie.

Pierwsza zasada: „czas jest ważniejszy niż przestrzeń”. Stosowanie tej zasady pozwala pracować w długiej perspektywie, bez obsesji uzyskiwania natychmiastowych rezultatów. Chodzi więc nie tyle o uzyskanie pełnego rezultatu od razu, ile o rozpoczęcie długofalowego procesu.

Druga zasada: „jedność jest ważniejsza niż konflikt”. Na temat skonfliktowanego społeczeństwa polskiego wiele już napisano. Polska uważana jest za jedno z najbardziej spolaryzowanych społeczeństw we współczesnej Europie. Stąd praca nad jednością jest dla nas niezwykle ważnym zadaniem. W procesie tym potrzebny jest etos respektowania godności każdego człowieka, umiejętność odróżnienia błędu od człowieka błędzącego, prowadzenie walki szlachetnej, a nie wyniszczającej (por. LE, nr 20) oraz pokorne przekonanie, że nikt nie ma monopolu na prawdę i tylko dialog – nieraz trudny i długi – jest drogą prowadzącą do obiektywnej prawdy i dobra.

Trzecia zasada: „rzeczywistość jest ważniejsza od idei”. Między rzeczywistością a ideą zawsze istnieje napięcie. Rzeczywistość po prostu jest, a ideę

się wypracowuje. Trzeba doprowadzić do stałego dialogu pomiędzy nimi, unikając oddzielenia idei od rzeczywistości.

Wreszcie czwarta zasada: „całość jest ważniejsza niż część”. Zasada ta jest szczególnie aktualna i ważna w zglobalizowanym i globalizującym się świecie.

Zasada „całość jest ważniejsza niż część” jest konsekwencją uniwersalnego wymiaru chrześcijaństwa. Apelujemy o stosowanie tej zasady w kontekście członkostwa Polski w Unii Europejskiej, a także w kontekście zjawiska migracji, by uniknąć skrajnych postaw, nawzajem się wykluczających, zaostrzających konflikt społeczny w naszej ojczyźnie i narażających nasz kraj na izolacjonizm.

Wszystkie przytoczone tu zasady stanowią organiczną całość. Warto o nich pamiętać w działalności politycznej, gospodarczej i społecznej, która ma budować wspólne dobro w atmosferze pokoju, sprawiedliwości i w poczuciu narodowej wspólnoty. Takich właśnie postaw potrzebujemy w życiu publicznym naszej ojczyzny. O taki, mądrościowy etos życia publicznego apelujemy. O taki etos życia publicznego się modlimy i wszystkich zatroskanych o dobro ojczyzny do tej modlitwy zapraszamy, wołając: ojczyznę wolną błogosław, Panie, we wszystkie dni nowego roku!

Szanowni Państwo! Łaska Boga Ojca daje się jako miłość bez warunków. Otrzymałszy Jego bliskość i przebaczenie w Chrystusie, możemy wyruszyć w drogę nowego roku. Niech w waszej działalności prowadzi was Duch Święty – Duch rady i męstwa, dar Ojca i Syna. Niech dzień po dniu Duch mądrości podpowiada nam decyzje, postawy i słowa służące budowaniu dobra wspólnego.

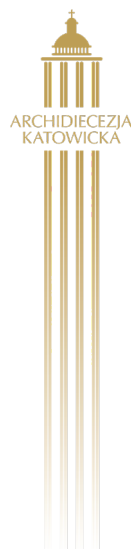
Błogosławionych świąt Bożego Narodzenia i wielu łask Pana w nowym roku! Zapewniam modlitwę Kościoła i pasterskie błogosławieństwo!

260

**ks. dr hab. Antoni Bartoszek,
Słowo Dziekana Wydziału Teologicznego
Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach
na święto św. Szczepana**

1. Św. Szczepan patron decyzji na całe życie

W drugi dzień świąt Narodzenia Pańskiego Kościół przedstawia nam postać św. Szczepana, określanego jako Protomartyr. *Protos* po grecku zna-

czy pierwszy, *martyr* znaczy męczennik, ale także świadek. Św. Szczepan jest pierwszym chrześcijańskim męczennikiem, który zginął trzy lata po śmierci Pana Jezusa. Św. Szczepan jest świadkiem, gdyż swoim życiem dał świadectwo o tym, że Jezus żyje i że jest zapowiedzianym Mesjaszem, Zbawicielem świata.

Klimat liturgiczny drugiego święta, cała dzisiejsza liturgia słowa wzywają wierzących do naśladowania św. Szczepana. Nie musi to oznaczać wprost męczeństwa za wiarę, ale jest przynagleniem do dawania świadectwa o Jezusie własnym życiem. Świadectwo życia, w tym akt męczeństwa, oznaczają gotowość do całkowitego oddania siebie w ręce Boga. Zaś całkowite oddanie się Bogu wyraża się w gotowości podejmowania decyzji radykalnych: na całe życie. Przynajmniej trzy takie decyzje można wymienić: 1) zawarcie małżeństwa jako nierozzerwalnego związku mężczyzny i kobiety, 2) oddanie się na wyłączną służbę Bożą poprzez przyjęcie święceń kapłańskich, 3) złożenie wieczystych ślubów w zgromadzeniu zakonnym.

W każdej z tych decyzji jest jakaś całkowitość, dożgonność, jakiś życiowy radykalizm. Dziś ludzie boją się takich decyzji. Bo przecież otaczający świat jest zmienny, płynny, nieprzewidywalny. Po co mam się wiązać jakąś decyzją na całe życie? pyta człowiek. Dziś zauważamy częsty brak zrozumienia dla sakramentu małżeństwa, który wyraża się z jednej strony we wspólnym zamieszkaniu bez ślubu, a z drugiej strony w podejmowaniu decyzji o rozwodzie. Dziś także dostrzegamy spadek liczby powołań do kapłaństwa i do wielu zgromadzeń zakonnych, a także znamy przypadki odejść z kapłaństwa czy z zakonu.

A jednak. Całkowite oddanie się jakieś sprawie ma w sobie coś pociągającego, tak jak pociągająca jest miłość. Prawdziwa miłość jest wierna, wytrwała, wszystko przetrzyma i jest ostatecznie „potężna jak śmierć” według słów biblijnej Pieśni nad pieśniami. Bo jak w samej śmierci jest coś radykalnego i ostatecznego, tak też w miłości jest coś całkowitego i nieodwracalnego. Decyzje na małżeństwo i jego nierozzerwalność, na kapłaństwo i związany z nim celibat, a także na życie zakonne i związane z nim śluby czystości, posłuszeństwa i ubóstwa da się zrozumieć i podjąć tylko w imię wielkiej i prawdziwej miłości, która staje się całożyciowym świadectwem. „Kto wytrwa do końca, ten będzie zbawiony” zachęca dziś Jezus w Ewangelii: „do końca”, czyli „aż do śmierci”. Zaś św. Szczepana można nazwać patronem tych, którzy podejmują decyzje na całe życie, decyzje, w oparciu o które osoby te chcą składać świadectwo o Jezusie wytrwale, „do końca”, „do śmierci”: w małżeństwie, w kapłaństwie, w życiu zakonnym.

2. Wydział Teologiczny w służbie decyzji na całe życie

Wydział Teologiczny Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach pragnie realizować swoją misję w świecie płynnym, dynamicznym, w kontekście wielu przemian społecznych i obyczajowych. Realizuje dwa kierunki studiów: teologię oraz nauki o rodzinie. Na teologii studia podejmują zarówno ci, którzy przygotowują się do przyjęcia święceń kapłańskich, jak i osoby świeckie, które zdobywają uprawnienia do nauczania religii w szkole. Wydział Teologiczny realizuje stałą współpracę z Seminarium Duchownym w trosce o przyszłych kapłanów. Od pewnego czasu wykładowcy Wydziału starają się bardziej intensywnie uczestniczyć w działaniach duszpasterskich mających na celu budzenie powołań kapłańskich. Wielkim wezwaniem dla Wydziału Teologicznego jest angażowanie się w kształcenie przyszłych świeckich nauczycieli religii. Cieszymy się, że na studia zaoczne z teologii przyjęliśmy w tym roku największą od dziesięciu lat liczbę nowych studentów. Z kolei na naukach o rodzinie studenci mogą pogłębić wiedzę o małżeństwie, rozumianym jako nierozzerwalny związek mężczyzny i kobiety, o złożonych uwarunkowaniach społecznych, psychologicznych i pedagogicznych, w jakich żyją współczesne rodziny i w jakich przychodzi młodym ludziom podejmować decyzje o małżeństwie. Dzięki tej wiedzy studenci zdobywają umiejętności i kompetencje do tego, by profesjonalnie wspierać małżeństwa i rodziny w zadaniu świadczenia o Bogu, w wierności i wytrwałości „do końca”.

W imieniu społeczności Wydziału Teologicznego dziękuję za wszelką życzliwość wobec naszej wspólnoty. Dziękuję za wsparcie materialne, które przeznaczone jest na dofinansowanie utrzymania budynku Wydziału oraz publikacji naukowych.

Z okazji świąt Narodzenia Pańskiego życzę błogosławieństwa Bożego oraz tego, by świąteczny czas sprzyjał osobistej refleksji i podejmowaniu rozmów o powołaniu, ważnych decyzjach życiowych oraz sposobach składania świadectwa o Jezusie.

Kalendarium ważniejszych posług z udziałem Metropolity Katowickiego w 2019

STYCZEŃ

01 I – wtorek

godz. 12.00 KATOWICE – ARCHIDIECEZJA KATEDRA CHRYSYTA KRÓLA

Msza święta pontyfikalna w intencji dzieci z prośbą o Boże błogosławieństwo na Nowy Rok Pański 2019

02 I – środa

godz. 10.30 KOKOSZCZYCE – DOM REKOLEKCYJNY

Msza święta dziękczynna za wieloletnią posługę ks. Mariusza Pacwy, dyrektora domu. Spotkanie kolędowe z pracownikami domu rekolekcyjnego

godz. 16.00 KRAKÓW – KATEDRA NA WAWELU

Udział w Nieszporach i Mszy świętej pogrzebowej śp. ks. Biskupa Tadeusza Pieronka

03 I – czwartek

godz. 12.00 KATOWICE – KAPLICA ŚW. JANA SARKANDRA

Msza święta z homilią w intencji ks. Adama Pawlaszczyka z okazji urodzin oraz w intencji pracowników instytutu Gość-Media. Kolęda w redakcji Gościa Niedzielnego i radia eM

godz. 19.00 KATOWICE – SPODEK

Udział w V edycji koncertu „Betlejem w Spodku”

04 I – piątek

godz. 11.00 KATOWICE – DOM ŚW. JÓZEFA

Kolęda w domu Księży Emerytów

godz. 16.30 KATOWICE – KURIA METROPOLITALNA

Spotkanie z dyrekcją i lekarzami Górnośląskiego Centrum Zdrowia Dziecka

06 I – niedziela

godz. 12.00 KATOWICE – ARCHIDIECEZJA KATEDRA CHRYSYTA KRÓLA UROCZYSTOŚĆ OBJAWIENIA PAŃSKIEGO. DIES EPISCOPI

Msza święta dziękczynna w 21 rocznicę święcen biskupich Księdza Arcybiskupa Wiktora Skworca

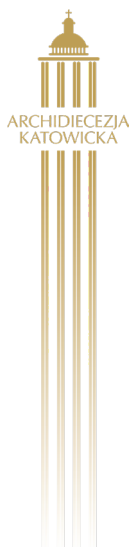
godz. 13.30 KATOWICE – ARCHIDIECEZJA KATEDRA CHRYSYTA KRÓLA

Błogosławieństwo uczestników Katowickiego Orszaku Trzech Króli

07 I – poniedziałek

godz. 09.30 KATOWICE – KURIA METROPOLITALNA

Kolęda w Kurii Metropolitalnej i Instytucjach Diecezjalnych

**godz. 18.00 KATOWICE – WYŻSZE
ŚLĄSKIE SEMINARIUM DUCHOW-
NE**

Nieszpory i rozesłanie diakonów na staże
duszpasterskie

08 I – wtorek

**godz. 09.30 KATOWICE – DOM ŚW.
MARCINA**

Spotkanie z członkami Zespołu ds.
Ochrony Dzieci i Młodzieży w Archidie-
cezzji Katowickiej

**godz. 10.00 KATOWICE – DOM ŚW.
MARCINA**

Spotkanie z Księżmi Delegatami ds.
Ochrony Dzieci i Młodzieży z Metropolii
Katowickiej

**godz. 15.00 KATOWICE – WYDZIAŁ
TEOLOGICZNY UŚ**

Rozdanie dyplomów licencyjnych oraz
przyjęcie wyznania wiary doktorantów
Wydziału Teologicznego

09 – 10 I

WARSZAWA.

Spotkanie Komisji Duszpasterskiej Kon-
ferencji Episkopatu Polski

13 – 17

RZYM

Wizyta w dykasteriach Kurii Rzymskiej

18 I – piątek

**godz. 17.00 KATOWICE – DOM ŚW.
MARCINA**

Modlitwa brewiarzowa oraz spotkanie

święteczne z Damami i Kawalerami Gro-
bu Bożego w Jerozolimie z archidiecezzji
katowickiej

19 I – sobota

**godz. 17.00 ZABRZE – DOM MUZY-
KI I TAŃCA**

Udział w uroczystości wręczenia Laurów
Umiejętności i Kompetencji

20 I – niedziela

**godz. 16.00 KATOWICE – KOŚCIÓŁ
EWANGELICKI ZMARTWYCH-
WSTANIA PAŃSKIEGO**

Udział w nabożeństwie ekumenicznym
oraz wygłoszenie homilii na rozpoczęcie
Tygodnia Modlitw o Jedność Chrześcijan

**godz. 18.00 KATOWICE – KURIA
METROPOLITALAN**

Nieszpory i kolędowanie we wspólnocie
Siostr Boromeuszek pracujących w Kurii
Metropolitalnej

22 I – wtorek

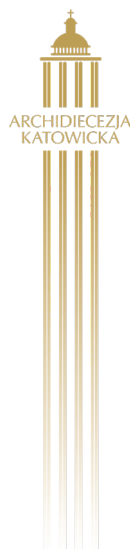
**godz. 17.00 KATOWICE – SIEDZIBA
OKRĘGOWEJ RADY ADWOKAC-
KIEJ**

Spotkanie święteczne z Członkami Izby
Adwokackiej z terenu Metropolii Górno-
śląskiej

23 – 24 I

BIALYSTOK

Udział w uroczystościach 95. rocznicy
urodzin JE ks. Arcybiskupa Stanisława
Szymborskiego

24 I – czwartek

**godz. 19.00 KATOWICE – PROBO-
STWO KATEDRY CHRYSTUSA
KRÓLA**

Kolęda na probostwie katedralnym. Spotkanie z kapłanami

25 I – piątek

**godz. 09.30 KATOWICE – REKTO-
RAT UNIwersytetu ŚLĄSKIE-
GO**

Spotkanie kolędowe z Władzami Uczelni

Uniwersytetu Śląskiego

**godz. 18.00 BIERUŃ – PARAFIA ŚW.
BARTŁOMIEJA**

Msza święta z homilią dla nauczycieli i pracowników oświaty dekanatu bieruńskiego

26 I – sobota

**godz. 20.00 JASTRZĘBIE ZDRÓJ –
HALA SPORTOWA**

Udział w spotkaniu „Panama na Śląsku”

LUTY

07 – 10 II

**BRENNA - OŚRODEK SPOTKAŃ
I FORMACJI IM. ŚW. JADWIGI
ŚLĄSKIEJ**

Udział w rekolekcjach dla księży pracujących w Kurii Metropolitalnej i instytucjach diecezjalnych

10 II – niedziela

**godz. 20.00 KATOWICE – KLASZ-
TOR OJCÓW DOMINIKANÓW**

Spotkanie podsumowujące Wizyty Duszpasterskie z Księżmi Proboszczami dekanatu Katowice Śródmieście

11 II – poniedziałek

**godz. 10.00 RUDA ŚLĄSKA – SZPI-
TAL MIEJSKI**

Msza święta w intencji chorych oraz służby zdrowia z okazji Światowego Dnia Chorego. Odwiedziny pacjentów w salach szpitalnych. Spotkanie z dyrek-

cją oraz personelem medycznym szpitala

12 II – wtorek

**godz. 09.30 KATOWICE – KURIA
METROPOLITALNA**

Spotkanie z pracownikami kurialnymi oraz dyrektorami instytucji diecezjalnych

**godz. 16.30 KATOWICE – KURIA
METROPOLITALNA**

Spotkanie z akolitami WSSD przed przyjęciem święceń diakonatu

13 II – środa

**godz. 17.00 BIERUŃ STARY – PARA-
FIA ŚW. BARTŁOMIEJA APOSTO-
ŁA**

Msza święta ku czci św. Walentego w intencji mieszkańców Bierunia. Procesja do sanktuarium św. Walentego

17 II – niedziela

godz. 11.00 BRENNA – OŚRODEK

SPOTKAŃ I FORMACJI IM. ŚW. JADWIGI ŚLĄSKIEJ

Msza święta z homilią na zakończenie rekolekcji dla Nadzwyczajnych Szafarzy Komunii Świętej i ich żon

godz. 18.00 BRENNA - DOM FORMACYJNY „TABOR” WŚSD

Nieszpory z akolitami WŚSD na rozpoczęcie rekolekcji przed przyjęciem święceń diakonatu

21 II – czwartek

godz. 06.30 KATOWICE – WYŻSZE ŚLĄSKIE SEMINARIUM DUCHOWNE

Msza święta dziękczynna w intencji ks. Krzysztofa Goika w podziękowaniu za posługę ojca duchownego w WŚSD

godz. 11.30 KOKOSZYCE – DOM REKOLEKCYJNY

Msza święta na zakończenie rekolekcji kapłańskich roczników święceń 2015 i 2017

22 II - piątek

godz. 15.00 KOBIÓR - PARAFIA WNIEBOWZIECIA NAJŚWIĘTSZEJ MARYI PANNY

Msza święta pogrzebowa śp. ks. Rudolfa Myszora

23 II – sobota

godz. 10.00 RUDA ŚLĄSKA – PARA-

FIA BOŻEGO NARODZENIA

Msza święta z udzieleniem święceń diakonatu akolitom WŚSD

24 II – niedziela

godz. 11.00 GORZYCE – PARAFIA ŚW. ANIOŁA STRÓŻA

Msza święta dziękczynna z okazji 150 lecie poświęcenia Kościoła. Pobłogosławienie nowego probostwa i domu katechetycznego

26 II - wtorek

godz. 12.15 KATOWICE - KAPLICA KURII METROPOLITALNEJ

Msza święta w intencji solenizantów miesiąca - pracowników kurii i instytucji diecezjalnych

27 II – środa

godz. 18.00 KATOWICE – ARCHIKATEDRA CHRYSZTUSA KRÓLA

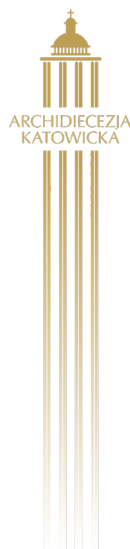
Msza święta o beatyfikację Sługi Bożego ks. Franciszka Blachnickiego

28 II – czwartek

godz. 18.00 KATOWICE PANEWNIKI – PARAFIA ŚW. ANTONIEGO Z PADWY

Msza święta z udzieleniem sakramentu bierzmowania

MARZEC

01 – 03 III

RYBNIK – PARAFIA ŚW. ANTONIE-
GO Z PADWY

Wizytacja Kanoniczna

04 III – poniedziałek

godz. 18.00 KRYRY – PARAFIA ŚW.
KAROLA BOROMEUSZAMsza święta z udzieleniem sakramentu
bierzmowania

05 III – wtorek

godz. 09.30 KATOWICE – KURIA
METROPOLITALNASpotkanie z pracownikami kurialnymi
oraz dyrektorami instytucji diecezjalnych
godz. 18.00 JANKOWICE – PARAFIA
BOŻEGO CIAŁAMsza święta z udzieleniem sakramentu
bierzmowania

06 III – środa popielcowa

godz. 12.00 KATOWICE – ARCHI-
KATEDRA CHRYSTUSA KRÓLA

Msza święta pontyfikalna

godz. 16.00 KATOWICE – REZY-
DENCJA ARCYBISKUPA METRO-
POLITY KATOWICKIEGOSpotkanie Rady Społecznej przy Arcybi-
skupie Metropolie Katowickim

07 III – czwartek

godz. 09.30 KATOWICE – KURIA
METROPOLITALNA

Spotkanie z Dekanalnymi Duszpasterza-

mi Rodzin. Wręczenie nominacji

godz. 10.15 KATOWICE – KURIA
METROPOLITALNASpotkanie z Radą Ekonomiczną Archi-
diecezji Katowickiejgodz. 18.00 WARSZOWICE – PARA-
FIA ŚW. MIKOŁAJAMsza święta z udzieleniem sakramentu
bierzmowania

08 – 10 III

TYCHY – PARAFIA ŚW. MARII
MAGDALENY

Wizytacja Kanoniczna

08 III – piątek

godz. 17.00 KATOWICE – ARCHIKA-
TEDRA CHRYSTUSA KRÓLADzień Modlitwy Wynagradzającej i Po-
stu za grzechy wykorzystywania seksu-
alnego osób małoletnich. Udział w nabo-
żeństwie Drogi Krzyżowej

11 III – poniedziałek

godz. 18.00 BELK – PARAFIA ŚW.
JANA SARKANDRAMsza święta z udzieleniem sakramentu
bierzmowania

12 – 14 III

WARSZAWA.

Udział w 382. Zebraniu Plenarnym Kon-
ferencji Episkopatu Polski

16 III – sobota

godz. 10.00 KATOWICE – AULA WY-

DZIAŁU TEOLOGICZNEGO UŚ

Udział w Wielkopostnym Dniu Skupienia Kapłanów

17 III – niedziela

**godz. 10.30 BOJSZOWY NOWE – PARAFIA NMP UZDROWIENIA CHO-
RYCH**

Uroczystość pobłogosławienia ołtarza i odnowionego prezbiterium kościoła.
Msza święta z homilią

18 III – poniedziałek

**godz. 10.00 KATOWICE – MUZEUM
ŚLĄSKIE**

Udział w spotkaniu inauguracyjnym obchody 100 – lecia Powstań Śląskich

19 – 21 III

**RZESZÓW – DIECEZJALNY DOM
REKOLEKCYJNY TABOR**

Udział w spotkaniu Księży Dyrektorów Wydziałów Duszpasterskich kurii diecezjalnych

22 – 24 III

**TYCHY. PARAFIA ŚW. KRZYSZTO-
FA**

Wizytacja Kanoniczna

23 III – sobota

**godz. 09.00 KATOWICE – ARCHI-
KATEDRA CHRYSZTUSA KRÓLA**

Msza święta z homilią z okazji 25 – lecia Katolickiego Stowarzyszenia Lekarzy Polskich. Pobłogosławienie sztandaru stowarzyszenia

25 III – poniedziałek

**godz. 13.00 WARSZAWA – MINI-
STERSTWO KULTURY I DZIE-
DZICTWA NARODOWEGO**

Udział w uroczystości podpisania listu intencyjnego w sprawie współdziałania na rzecz podjęcia prowadzenia instytucji kultury pod nazwą „Panteon Górnos Śląski”

26 III – wtorek

**godz. 12.00 WARSZAWA – SEKRE-
TARIAT KONFERENCJI EPISKO-
PATU POLSKI**

Udział w konferencji prasowej na temat dokumentu społecznego KEP

27 III – środa

**godz. 17.00 RUDA ŚLĄSKA CZARNY
LAS – PARAFIA DUCHA ŚWIĘTEGO**

Msza święta z udzieleniem sakramentu bierzmowania

28 III – czwartek

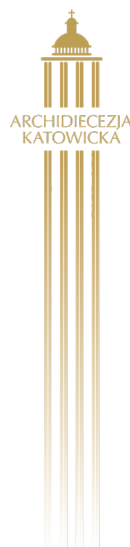
**godz. 18.00 PIEKARY ŚLĄSKIE JÓ-
ZEFKA – PARAFIA ŚW. JÓZEFA**

Msza święta z udzieleniem sakramentu bierzmowania

29 III – piątek

**godz. 10.00 KATOWICE – ŚLĄSKI
URZĄD WOJEWÓDZKI**

Udział w konferencji prasowej w związku z podpisaniem 25 marca w Warszawie listu intencyjnego w sprawie współdziałania na rzecz podjęcia prowadzenia instytucji kultury pod nazwą „Panteon Górnos Śląski” w Katowicach jako współ-

nej instytucji kultury

**godz. 18.00 FRYDEK – PARAFIA NMP
KRÓLOWEJ WSZECHŚWIATA**

Msza święta z udzieleniem sakramentu
bierzmowania

30 III – sobota

godz. 18.00 BRZEŹCE – PARAFIA

MATKI BOSKIEJ SZKAPLERZNEJ

Msza święta z udzieleniem sakramentu
bierzmowania

31 III – niedziela

**godz. 10.00 STANOWICE – PARAFIA
ŚW. JACKA**

Msza święta z udzieleniem sakramentu
bierzmowania

KWIECIEŃ

02 IV – wtorek

**godz. 18.00 BOJSZOWY – PARAFIA
NARODZENIA ŚW. JANA CHRZCI-
CIELA**

Msza święta z udzieleniem sakramentu
bierzmowania

03 IV – środa

**godz. 15.00 KATOWICE JANÓW –
PARAFIA ŚW. ANNY**

Msza święta pogrzebowa śp. ks. Prałata
Jana Klemensa

**godz. 18.00 CHORZÓW – PARAFIA
ŚW. MARII MAGDALENY**

Msza święta z udzieleniem sakramentu
bierzmowania

04 IV – czwartek

**godz. 18.00 WILCZA – PARAFIA ŚW.
MIKOŁAJA**

Msza święta z udzieleniem sakramentu
bierzmowania

05 – 07 IV

MIKOŁÓW – PARAFIA ŚW. WOJ-

CIECHA

Wizytacja Kanoniczna

08 IV – poniedziałek

**godz. 18.00 MIEDŹNA – PARAFIA
ŚW. KLEMENSA**

Msza święta z udzieleniem sakramentu
bierzmowania młodzieży z parafii Grza-
wa i Miedźna

09 IV – wtorek

**godz. 09.30 KATOWICE – KURIA
METROPOLITALNA**

Spotkanie z pracownikami kurialnymi
oraz dyrektorami instytucji diecezjalnych

**godz. 18.00 CHUDÓW – PARAFIA
NMP KRÓLOWEJ ANIOŁÓW**

Msza święta z udzieleniem sakramentu
bierzmowania

10 IV – środa

**godz. 16.00 KATOWICE – KURIA
METROPOLITALNA**

Spotkanie Rady Kapłańskiej

11 IV – czwartek

godz. 17.00 KATOWICE – AULA WYDZIAŁU TEOLOGICZNEGO UŚ

Udział w plenarnym zebraniu Rady Ruchów i Stowarzyszeń Katolickich Archidiecezji Katowickiej

godz. 18.00 KATOWICE – MUZEUM ARCHIDIECEZJALNE

Udział w wernisażu Ireneusz Botor „Czy fresk jest jeszcze możliwy?”

12 IV – piątek

godz. 08.00 KATOWICE – ARCHIKATEDRA CHRYSZTUSA KRÓLA

Msza święta w intencji śp. bp Herberta Bednorza z okazji 30. rocznicy śmierci

godz. 19.00 KRZYŻ POD KOPALNIĄ WUJEK

Udział w nabożeństwie Drogi Krzyżowej ulicami miasta Katowice

13 IV – sobota

godz. 10.30 KATOWICE – WYŻSZE ŚLĄSKIE SEMINARIUM DUCHOWNE

Spotkanie z uczestnikami Dnia Otwartego w Wyższym Śląskim Seminarium Duchownym

godz. 12.00 KOKOSZYCE – DOM REKOLEKCYJNY

Msza święta z homilią dla uczestników Wielkopostnego Dnia Skupienia Samorządowców

godz. 17.15 KATOWICE – WYŻSZE ŚLĄSKIE SEMINARIUM DUCHOWNE

Msza święta z homilią dla uczestników Wielkopostnego Dnia Skupienia Nauczycieli Akademickich

14 IV – Niedziela Palmowa

godz. 12.00 MYSŁOWICE BRZĘCZKOWICE – PARAFIA MB BOLESNEJ

Procesja Niedzieli Palmowej i Liturgia Słowa Bożego z homilią z okazji 70 lecia parafii

godz. 14.00 KATOWICE – ARCHIKATEDRA CHRYSZTUSA KRÓLA XXXIV ŚWIATOWY DZIEŃ MŁODZIEŻY.

Msza święta z homilią

16 IV – Wielki Wtorek

godz. 07.30 KATOWICE – REZYDENCJA ARCYBISKUPA METROPOLITY KATOWICKIEGO

Poranna Modlitwa Kościoła – Jutrznia z diakonami WSSD przygotowującymi się do przyjęcia święceń prezbiteratu, osobista rozmowa oraz wspólne śniadanie

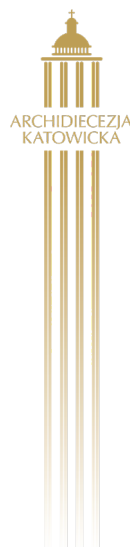
17 IV – Wielka Środa

godz. 07.30 KATOWICE – REZYDENCJA ARCYBISKUPA METROPOLITY KATOWICKIEGO

Poranna Modlitwa Kościoła – Jutrznia z diakonami WSSD przygotowującymi się do przyjęcia święceń prezbiteratu, osobista rozmowa oraz wspólne śniadanie

18 IV – Wielki Czwartek

godz. 10.00 KATOWICE – ARCHIKATEDRA CHRYSZTUSA KRÓLA

Msza Krzyżma Świętego. Homilia
godz. 12.00 KATOWICE – REDAK-
CJA GOŚCIA NIEDZIELNEGO

Wielkoczwartkowe spotkanie przedświę-
 teczne z redakcją Gościa Niedzielnego
 oraz redakcją Radia eM

godz. 13.00 KATOWICE – WYŻSZE
ŚLĄSKIE SEMINARIUM DUCHOW-
NE

Wielkoczwartkowy obiad we wspólnocie
 śląskiego seminarium

TRIDUUM PASCHALNE

18 IV – WIELKI CZWARTEK

godz. 18.00 KATOWICE – ARCHI-
KATEDRA CHRYSZTUSA KRÓLA

Msza święta Wieczery Pańskiej

19 IV – WIELKI PIĄTEK

godz. 08.00 KATOWICE – ARCHI-
KATEDRA CHRYSZTUSA KRÓLA

Ciemna Jutrznia

godz. 18.00 KATOWICE – ARCHI-
KATEDRA CHRYSZTUSA KRÓLA

Liturgia Męki Pańskiej

20 IV – WIELKA SOBOTA

godz. 08.00 KATOWICE – ARCHI-
KATEDRA CHRYSZTUSA KRÓLA

Ciemna Jutrznia

UROCZYSTOŚĆ ZMARTWYCH-
WSTANIA PAŃSKIEGO

20 IV – WIELKA SOBOTA

godz. 21.00 KATOWICE – ARCHI-
KATEDRA CHRYSZTUSA KRÓLA

Wigilia Paschalna z procesją rezurekcyjną

21 IV – NIEDZIELA ZMARTWYCH-
WSTANIA PAŃSKIEGO

godz. 12.00 KATOWICE – ARCHI-
KATEDRA CHRYSZTUSA KRÓLA

Suma Pontyfikalna. Msza święta z homilią

22 IV – PONIEDZIAŁEK WIELKA-
NONCY

godz. 09.00 KATOWICE KARMEŁ –
KLASZTOR NMP MATKI KOŚCIO-
ŁA I ŚW. JÓZEFA

Msza święta z homilią

23 IV – WTOREK WIELKANOCNY

godz. 10.00 KATOWICE – WYDZIAŁ
TEOLOGICZNY UŚ

Śniadanie Wielkanocne Przedstawicieli
 Miast i Gmin należących do Górnośląsko
 – Zagłębiowskiej Metropolii

godz. 16.30 KATOWICE – KURIA
METROPOLITALNA

Spotkanie z autorami podręczników
 Duszpasterstwa Rodzin Archidiecezji
 Katowickiej

godz. 18.00 KATOWICE – WYŻSZE
ŚLĄSKIE SEMINARIUM DUCHOW-
NE

Msza święta z homilią na zakończenie
 pierwszej edycji Szkoły Katechetów Pa-
 rafialnych oraz wręczenie dyplomów
 ukończenia szkoły

24 IV – ŚRODA WIELKANONCNA

godz. 09.30 KATOWICE – KURIA
METROPOLITALNA

Spotkanie wielkanocne: okazja do złożenia
 życzeń wielkanocnych ks. Arcybiskupom,

ks. Biskupom Pomocniczym oraz pracownikom kurii i instytucji diecezjalnych

godz. 18.00 RYBNIK POPIELÓW – PARAFIA TRÓJCY PRZENAJŚWIĘTSZEJ

Msza święta z udzieleniem sakramentu bierzmowania

25 IV – CZWARTEK WIELKANONCNY

godz. 08.00 KATOWICE – KRYPTA KATEDRY CHRYSZTUSA KRÓLA

Msza św. za bpa Marka Szkudło z okazji imienin i za solenizantów miesiąca kwietnia

godz. 09.00 KATOWICE – AULA WYDZIAŁU TEOLOGICZNEGO UŚ

Udział w VIII Międzynarodowej Konferencji Ekumeniczno-Prawnej „Migracja – ekumenizm – integracja”

godz. 10.00 KATOWICE – REZYDENCJA ARCYBISKUPA METROPOLITY KATOWICKIEGO

Poranna Modlitwa Kościoła – Jutrznia z diakonami WŚSD przygotowującymi się do przyjęcia święceń presbiteratu, osobista rozmowa oraz wspólne śniadanie

godz. 18.00 CZYŻOWICE – PARAFIA CHRYSZTUSA KRÓLA

Msza święta z udzieleniem sakramentu bierzmowania

26 IV – PIĄTEK WIELKANONCNY

godz. 07.30 KATOWICE – REZYDENCJA ARCYBISKUPA METROPOLITY KATOWICKIEGO

Poranna Modlitwa Kościoła – Jutrznia z diakonami WŚSD przygotowującymi się do przyjęcia święceń presbiteratu, osobista rozmowa oraz wspólne śniadanie

godz. 18.00 KATOWICE KOSTUCHNA – PARAFIA TRÓJCY PRZENAJŚWIĘTSZEJ

Msza święta z udzieleniem sakramentu bierzmowania

27 IV – SOBOTA WIELKANOCNA

godz. 11.00 DĄDROWA TARNOWSKA – PARAFIA NMP SZKALERZNEJ

Msza święta z homilią dla uczestników VIII Forum Wieczystej Adoracji Najświętszego Sakramentu w parafiach

28 IV – niedziela

godz. 07.30 KATOWICE PANEWNIKI – KAPLICA DOMU PROWINCJALNEGO SIÓSTR SŁUŻEBNICZEK NMP

Msza święta z homilią dla Sióstr Służebniczek uczestniczących w Kapitułe Prowincjalnej

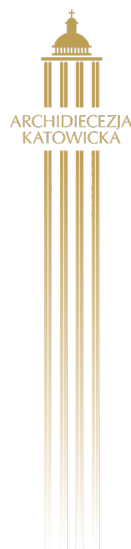
godz. 11.30 TYCHY – PARAFIA MIŁOSIERDZIA BOŻEGO

Suma odpustowa z homilią oraz pobłogosławienie nowego instrumentu organowego

29 IV – poniedziałek

godz. 10.00 KRAKÓW – AKADEMIA IGNATIANUM

Udział w Międzynarodowej Konferencji Polonia Restituta – Europa

godz. 18.00 PSZCZYNA – PARAFIA ŚW. JANA PAWŁA II bierzmowania młodzieży z parafii Miłosierdzia Bożego i św. Jana Pawła II
Msza święta z udzieleniem sakramentu

MAJ

02 V – czwartek

JASNA GÓRA

Udział w posiedzeniu Rady Stałej Konferencji Episkopatu Polski

03 V – piątek

godz. 10.30 KATOWICE – ARCHIKATEDRA CHRYSYTA KRÓLA

Msza święta z homilią w intencji Ojczyzny z okazji obchodów Święta Narodowego 3 Maja oraz 98. Rocznicy wybuchu III Powstania Śląskiego

04 V – sobota

godz. 11.00 PAWŁOWICE ŚLĄSKIE – PARAFIA ŚW. JANA CHRZCICIELA

Msza święta z udzieleniem sakramentu bierzmowania

05 V – niedziela

godz. 14.00 RUDA ŚLĄSKA ORZEGÓW – PARAFIA ŚW. MICHAŁA ARCHANIOLA

Msza święta z homilią dla uczestników Emaus Domowego Kościoła Ruchu Światło-Życie

godz. 18.00 KOKOSZYCE – DOM REKOLEKCYJNY

Nieszpory z diakonami Wyższego Śląskiego Seminarium Duchownego na rozpoczęcie rekolekcji przed przyjęciem

święceń prezbiteratu

06 V – poniedziałek

godz. 18.00 JASTRZĘBIE ZDRÓJ – PARAFIA NAJŚWIĘTSZEGO SERCA PANA JEZUSA

Msza święta z udzieleniem sakramentu bierzmowania

07 – 09 V

LOURDES

Udział w pielgrzymce chorych i niepełnosprawnych z Archidiecezji Katowickiej

11 V – sobota

godz. 10.00 KATOWICE – ARCHIKATEDRA CHRYSYTA KRÓLA

Msza święta z udzieleniem święceń prezbiteratu diakonom WŚSD

12 V – niedziela

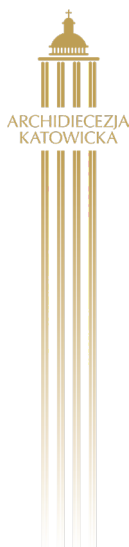
KRAKÓW

Udział w uroczystościach ku czci św. Stanisława, biskupa i męczennika, patrona Polski

13 V – poniedziałek

godz. 18.00 CHORZÓW – PARAFIA NAJŚWIĘTSZEGO SERCA PANA JEZUSA

Msza święta z udzieleniem sakramentu bierzmowania

14 V – wtorek

godz. 09.30 KATOWICE – KURIA METROPOLITALNA

Spotkanie z pracownikami kurialnymi oraz dyrektorami instytucji diecezjalnych

godz. 13.00 CHORZÓW – PARAFIA ŚW. FLORIANA

Msza święta dziękczynna z okazji 25-lecia nadania patronatu św. Floriana dla miasta Chorzów

godz. 18.00 ŁĘDZINY – PARAFIA ŚW. ANNY

Msza święta z udzieleniem sakramentu bierzmowania

15 V – środa

godz. 12.00 KATOWICE – ARCHIKATEDRA CHRYSZTUSA KRÓLA

Msza święta dziękczynna za dar sakramentu kapłaństwa z okazji 25 lecia przyjęcia święceń kapłanów rocznika 1994

16 V – czwartek

godz. 07.00 KATOWICE – DWO-RZEC PKP

Udział w wydarzeniu „Pociąg do Śląska – Śląsk dla Polski”, czyli wspólny wyjazd specjalnym pociągiem do Warszawy na spotkanie z Prezydentem Rzeczypospolitej Polski Andrzejem Dudą, by podkreślić ogólnopolski, narodowy charakter obchodów 100-lecia Powstań Śląskich

17 V – piątek

godz. 18.00 SIEMIANOWICE ŚLĄSKIE – PARAFIA ŚW. ANTONIEGO

Msza święta z udzieleniem sakramentu bierzmowania

18 V – sobota

godz. 10.00 BRZEZIE – PARAFIA ŚW. APOSTOŁÓW MATEUSZA I MACIEJA

Msza święta z homilią na zakończenie etapu diecezjalnego procesu beatyfikacyjnego Sługi Bożej SM Dulcissimi Hofmann

godz. 17.00 ZABRZE – DOM MUZYKI I TAŃCA

Inauguracyjna XII Metropolitalnego Święta Rodziny – udział w koncercie

19 V – niedziela

godz. 09.30 KATOWICE – KURIA METROPOLITALNA

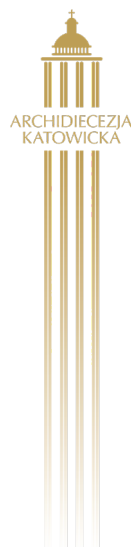
Okazja do złożenia życzeń solenizantowi ks. Arcybiskupowi Wiktorowi Skwrcowi. Szanowny Jubilat ks. Arcybiskup Wiktor Skwrc prosi o dar modlitwy i obecności oraz zaniechanie darów materialnych w jakiegokolwiek formie

godz. 12.00 KATOWICE – ARCHIKATEDRA CHRYSZTUSA KRÓLA

Msza święta w intencji małżonków jubilatów z okazji Archidiecezjalnego Święta Jubileuszy Małżeńskich oraz Msza święta dziękczynna za dar życia i posługi pasterkiej ks. Arcybiskupa Wiktora Skworca z okazji 71 rocznicy urodzin

20 V – poniedziałek

godz. 10.00 RYDUŁTOWY – PARA-

FIA ŚW. JERZEGO

Msza święta pogrzebowa śp. Stanisława
Gawła

21 V – wtorek

godz. 18.00 GARDAWICE – PARAFIA ŚW. MAKSYMILIANA M. KOLBEGO

Msza święta z udzieleniem sakramentu bierzmowania młodzieży z parafii Zgoń, Gostyń i Gardawice

22 V – środa

godz. 10.00 WARSZAWA – SEKRETARIAT KONFERENCJI EPISKOPATU POLSKI

Udział w posiedzeniu Rady Stałej KEP

23 V – czwartek

godz. 18.00 JASTRZĘBIE ZDRÓJ – PARAFIA ŚW. BRATA ALBERTA

Msza święta z udzieleniem sakramentu bierzmowania

24 V – piątek

godz. 11.00 KATOWICE NIKISZOWIEC – KOMENDA STRAŻY POŻARNEJ

Udział w uroczystościach Wojewódzkiego Święta Strażaka

godz. 18.00 KATOWICE – PARAFIA WNIEBOWZİĘCIA NMP

Msza święta z udzieleniem sakramentu bierzmowania

26 V – niedziela

PIEKARY ŚLĄSKIE – PIELGRZYMKA MĘŻCZYZN I MŁODZIEŃCÓW DO MATKI BOSKIEJ SPRAWIEDLIWOŚCI I MIŁOŚCI SPOŁECZNEJ

27 – 29 V**RZYM**

Wizyta w dykasteriach Kurii Rzymskiej

30 V – czwartek

godz. 11.00 KAMIEŃ ŚLĄSKI – DOM REKOLEKCYJNY

Msza święta z homilią na zakończenie rekolekcji kapłańskich z okazji 30-lecie przyjęcia święceń prezbiteratu

godz. 18.00 KATOWICE – ARCHIKATEDRA CHRYSZTUSA KRÓLA

Msza święta z udzieleniem sakramentu bierzmowania

31 V – piątek

godz. 18.00 KATOWICE – ARCHIKATEDRA CHRYSZTUSA KRÓLA

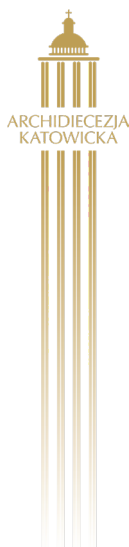
Msza święta z okazji 100-lecia działalności Oddziału Zagłębia Węglowego Stowarzyszenia Elektryków Polskich

CZERWIEC**01 VI – sobota**

godz. 18.00 ŚWIĘTOCHŁOWICE LI-

PINY – PARAFIA ŚW. AUGUSTYNA

Msza święta z udzieleniem sakramentu

bierzmowania

02 VI – niedziela

godz. 11.00 BRZESZCZYNY ŚLĄSKIE – PARAFIA NAJŚWIĘTSZEGO SERCA PANA JEZUSA

Msza święta dziękczynna z okazji 100 rocznicy powstania parafii. Poświęcenie nowego ołtarza

03 VI – poniedziałek

godz. 18.00 KATOWICE TYSIĄCLECIE DOLNE – PARAFIA PODWYŻSZENIA KRZYŻA ŚWIĘTEGO

Msza święta z udzieleniem sakramentu bierzmowania

04 VI – wtorek

godz. 18.00 RUDA ŚLĄSKA HALEMBA – PARAFIA MB RÓŻAŃCOWEJ

Msza święta z udzieleniem sakramentu bierzmowania

05 VI – środa

godz. 10.00 KATOWICE – KURIA METROPOLITALNA

Spotkanie z Księżmi Proboszczami, którzy składają urząd Proboszcza i udają się na emeryturę

godz. 11.00 KATOWICE – KURIA METROPOLITALNA

Spotkanie z Kapłanami, którym została powierzona troska o wiernych. Wręczenie nominacji na Administratorów i Proboszczów parafii. Udzielenie błogosławieństwa i rozesłanie do posługi pasterskiej

godz. 18.00 BYTOM – PARAFIA ŚW. STANISŁAWA BISKUPA I MĘCZENNIKA

Msza święta z udzieleniem sakramentu bierzmowania

06 VI – czwartek

godz. 18.00 RUDA ŚLĄSKA – PARAFIA ŚW. BARBARY

Msza święta dziękczynna z okazji 60 – lecia Miasta Ruda Śląska

07 VI – piątek

godz. 16.00 PSZCZYNA – PARAFIA PODWYŻSZENIA KRZYŻA ŚWIĘTEGO

Msza święta z udzieleniem sakramentu bierzmowania młodzieży z Szkoły Podstawowej i Szkoły Specjalnej

godz. 18.00 PSZCZYNA – PARAFIA PODWYŻSZENIA KRZYŻA ŚWIĘTEGO

Msza święta z udzieleniem sakramentu bierzmowania młodzieży z Gimnazjum

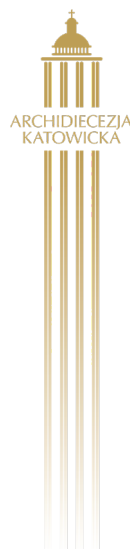
08 VI – sobota

godz. 10.00 KATOWICE PANEWNKI – BAZYLIKA pw. WNIEBOWZIECIA NMP I ŚW. LUDWIKA KRÓLA

Święcenia diakonatu i prezbiteratu alumnów Wyższego Seminarium Duchownego Prowincji Wniebowzięcia NMP Zakonu Braci Mniejszych

09 VI – niedziela

godz. 12.00 KATOWICE – ARCHIKATEDRA CHRYSZTUSA KRÓLA

Msza święta z homilią na rozpoczęcie Marszu Życia i Rodziny

10 VI – poniedziałek

godz. 15.00 KATOWICE – KRYPTA

KATEDRY CHRYSZTUSA KRÓLA

Nabożeństwo Połania i Misji dla Kapłanów Wikariuszy. Wręczenie nominacji wikariuszowskich

godz. 18.00 RYBNIK – PARAFIA MATKI BOSKIEJ BOLESNEJ

Msza święta z udzieleniem sakramentu bierzmowania

11 – 12 VI

RZYM

Wizyta w dykasteriach kurii rzymskiej

12 VI – środa

godz. 09.30 RZYM – PLAC ŚWIĘTEGO PIOTRA

Udział w Audiencji Generalnej Ojca Świętego Franciszka. Spotkanie Ojca Świętego Franciszka z delegacją Górników JSW oraz dziewięcioma wdowami po ostatniej katastrofie na Kopalni Zofiówka

13 – 14 VI

ŚWIDNICA

Udział w 383. Zebraniu Plenarnym Konferencji Episkopatu Polski

15 VI – sobota

godz. 18.30 KATOWICE – PARAFIA NIEPOKALANEGO POCZĘCIE NMP

Msza święta dziękczynna za dar beaty-

fikacji bł. ks. Emila Szramka i bł. ks. Józefa Czempieła w okazji 20 rocznicy beatyfikacji. Pobłogosławienie nowego instrumentu organowego

16 VI – niedziela

godz. 13.00 PSZCZYNA – TARASY MUZEUM ZAMKOWEGO

Msza święta w intencji Ludu Śląskiego z okazji obchodów 100 – lecia Powstań Śląskich

godz. 18.30 KATOWICE BRYNÓW – KOŚCIÓŁ JUTRZENKI WOLNOŚCI

Rozesłanie diakonii Ruchu Światło – Życie na rekolekcje wakacyjne: Oazy Dzieci Bożych, Oazy Młodzieżowej, Oazy Dorosłych i Oazy Domowego Kościoła

17 VI – poniedziałek

godz. 10.00 KATOWICE – PORT LOTNICZY PYRZOWICE

Spotkanie z zarządem Górnośląskiego Towarzystwa Lotniczego. Zwiedzanie lotniska

godz. 18.00 ŻORY RÓJ – PARAFIA PODWYŻSZENIA KRZYŻA ŚWIĘTEGO

Msza święta z udzieleniem sakramentu bierzmowania młodzieży

18 VI – wtorek

godz. 09.30 KATOWICE – KURIA METROPOLITALNA

Spotkanie z pracownikami kurialnymi oraz dyrektorami instytucji diecezjalnych

godz. 18.00 ORZESZE – PARAFIA NAWIEDZENIA NMP

Msza święta z udzieleniem sakramentu bierzmowania młodzieży z parafii Zawisze i Orzesze

19 VI – środa

godz. 18.00 ŚWIĘTOCHŁOWICE ZGODA – PARAFIA ŚW. JÓZEFA ROBOTNIKA

Msza święta z udzieleniem sakramentu bierzmowania młodzieży

20 VI – czwartek

godz. 10.15 KATOWICE – PARAFIA NIEPOKALANEGO PO CZĘCIA NMP

Uroczystość Najświętszego Ciała i Krwi Chrystusa „Boże Ciało” – rozpoczęcie procesji

godz. 12.00 KATOWICE – ARCHIKATEDRA CHRYSTUSA KRÓLA

Msza święta pontyfikalna na zakończenie procesji Bożego Ciała

godz. 17.30 MYSŁOWICE – PARK SŁUPNA

Udział w rodzinnym koncercie ekumenicznym „Bądź jak Jezus”

21 VI – piątek

godz. 07.00 KATOWICE – WYŻSZE ŚLĄSKIE SEMINARIUM DUCHOWNE

Msza święta z homilią na zakończenie roku formacji seminaryjnej

23 VI – niedziela

godz. 09.30 RYDUŁTOWY ORŁOWIEC – PARAFIA MB UZDROWIENIA CHORYCH

Spotkanie z Parafialną Radą Duszpasterką i Radą Ekonomiczną

godz. 11.00 RYDUŁTOWY ORŁOWIEC – PARAFIA MB UZDROWIENIA CHORYCH

Msza święta z homilią w intencji parafian

24 VI – poniedziałek

godz. 12.00 WARSZAWA – SEKRETARIAT KEP

Udział w prezentacji książki „Życie jako dojrzewanie świętości. Maksymilian Maria Kolbe.” Autorstwa o. Zdzisława Kijasa OFM Conv.

27 VI – czwartek

godz. 13.00 PŁOCK – OPACTWO POBENEDYKTYŃSKIE

Udział w spotkaniu imieninowym ks. Biskupa Piotra Libery, Pasterza Kościoła Płockiego

29 VI – sobota

godz. 11.00 KATOWICE – PARAFIA ŚW. APOSTOŁÓW PIOTRA I PAWŁA

Msza święta z homilią dla uczestników rekolekcji Ruchu Światło – Życie przeżywających trzeci stopień formacji oazowej

30 VI – niedziela

godz. 12.00 KRAKÓW – SANKTUARIUM ŚW. JANA PAWŁA II

Msza święta dziękczynna za dar realizacji charyzmatu Sióstr Sercanek w 125 lecie istnienia zgromadzenia

LIPIEC

21 VII – niedziela

godz. 10.30 KATOWICE – ARCHIDIECEZJA KATEDRA CHRYSYTA KRÓLA

Msza święta pontyfikalna w intencji Policji i policjantów garnizonu śląskiego z okazji 100. rocznicy powstania Policji

Państwowej na ziemiach polskich

26 – 31 VII

PADERBORN

Udział w uroczystościach ku czci św. Lioboriusza

SIERPIEŃ

03 VIII – sobota

godz. 15.00 CZĘSTOCHOWA – JASNA GÓRA

Msza święta w intencji wiernych Archidiecezji Katowickiej oraz pielgrzymów 74 pieszej rybnickiej pielgrzymki na Jasną Górę

04 VIII – niedziela

godz. 12.00 MIKOŁÓW – BAZYLIKA ŚW. WOJCIECHA

Msza święta z homilią z okazji pierwszej rocznicy koronacji obrazu Matki Boskiej Miłosierdzia

godz. 16.00 KATOWICE – KOŚCIÓŁ JUTRZENKI WOLNOŚCI

Msza święta z homilią dla uczestników rekolekcji Ruchu Światło – Życie przeżywających trzeci stopień formacji oazowej

10 VIII – sobota

godz. 17.00 ŁAZISKA GÓRNE – PARAFIA MB KRÓLOWEJ RÓŻAŃCA ŚWIĘTEGO

Liturgiczne wprowadzenie na urząd Proboszcza Parafii ks. dr. Grzegorza Śmiecińskiego. Msza święta z homilią

11 VIII – niedziela

godz. 12.00 KATOWICE – ARCHIDIECEZJA KATEDRA CHRYSYTA KRÓLA

Msza święta z okazji 100 lecia wybuchu Pierwszego Powstania Śląskiego. Modlitwa w intencji poległych powstańców i ich rodzin. Piknik dla rodzin górników Polskiej Grupy Górniczej

godz. 19.00 KATOWICE – ARCHIDIECEZJA KATEDRA CHRYSYTA KRÓLA

Udział w widowisku pt. „W dziewiętnastym roczku, w tym wielkim powstaniu...”

14 VIII – środa

godz. 15.00 MYSŁOWICE – PARAFIA ŚCIĘCIA ŚW. JANA CHRZCICIELA

Msza święta z okazji 100 lecia wybuchu Pierwszego Powstania Śląskiego. Modlitwa w intencji poległych powstańców i ich rodzin

15 VIII – czwartek

godz. 11.00 RUDY RACIBORSKIE – SANKTUARIUM MATKI BOŻEJ POKORNEJ

Udział w obchodach patronalnych Wnie-

bowzięcia Najświętszej Maryi Panny. Przewodniczenie Sumie Pontyfikalnej oraz wygłoszenie Słowa Bożego. Wspomnienie 10. rocznicy nadania kościołowi rudzkiemu tytułu Bazyliki Mniejszej
godz. 17.00 TYCHY PAPROCANY – PARAFIA NAJŚWIĘTSZEGO SERCA PANA JEZUSA

Msza święta z okazji 100 lecia wybuchu Pierwszego Powstania Śląskiego. Modlitwa w intencji poległych powstańców i ich rodzin

16 VIII – piątek

godz. 13.00 KATOWICE – URZĄD MARSZAŁKOWSKI

Udział w uroczystej sesji Sejmiku Województwa Śląskiego z udziałem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z okazji 100. rocznicy wybuchu Pierwszego Powstania Śląskiego

17 VIII – sobota

godz. 12.00 KATOWICE – ARCHIKATEDRA CHRYSZTUSA KRÓLA

Uroczystość św. Jacka patrona Archidiecezji. Msza święta w intencji Archidiecezji oraz w intencji śp. Wojciecha Korfańskiego z okazji 80 rocznicy śmierci

18 VIII – niedziela

PIEKARY ŚLĄSKIE – PIELGRZYMKA STANOWA KOBIEC I DZIEWCZĄT DO MATKI BOSKIEJ SPRAWIEDLIWOŚCI I MIŁOŚCI SPOŁECZNEJ

25 VIII – niedziela

godz. 12.00 CZERNICA – PARAFIA NMP KRÓLOWEJ POLSKI

Udział w XX Dożynkach Wojewódzkich Powiat Rybnicki, Gmina Gaszowice. Msza święta z homilią

26 VIII – poniedziałek

godz. 10.00 KATOWICE – KURIA METROPOLITALNA

Spotkanie z kapłanami podejmującymi posługę duszpasterską w PMK w Anglii i Walii oraz Republice Czeskiej

godz. 16.00 KATOWICE BOGUCICE – PARAFIA ŚW. SZCZEPANA

Eksperta pogrzebowa. Msza święta za zmarłego ks. Prałata Tomasza Wiosnę proboszcza parafii Świętego Szczepana w Bogucicach oraz kustosa Sanktuarium Matki Bożej Bogucickiej

27 VIII – wtorek

JASNA GÓRA

Rada Stała KEP oraz Sesja Rady Biskupów Diecezjalnych

27 – 29 VIII

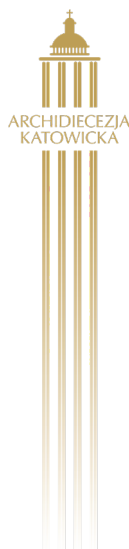
BRENNA – OŚRODEK REKOLEKCYJNO – FORMACYJNY ŚW. JADWIGI ŚLĄSKIEJ

Dni Formacyjne dla Księży Dziekanów Archidiecezji Katowickiej

30 VIII – piątek

godz. 12.00 KATOWICE – ARCHIKATEDRA CHRYSZTUSA KRÓLA

Powakacyjna Pielgrzymka Duszpaster-

stwa Ministrantów Archidiecezji Katowickiej. Msza święta z homilią

31 VII – sobota

godz. 10.00 JASNA GÓRA – BAZYLIKA ZNALEZIENIA KRZYŻA ŚWIĘTEGO I NARODZENIA NMP

Msza święta z homilią dla uczestników

13. Pieszej Pielgrzymki Młodych Archidiecezji Katowickiej – Szlakiem Orlich Gniazd na Jasną Górę

godz. 21.00 KATOWICE – STADION ŚLĄSKI

Udział w wydarzeniu „Rapsodia Śląska” organizowanym z okazji 100. Rocznicy Wybuchu Pierwszego Powstania Śląskiego

WRZESIEŃ

01 IX – niedziela

godz. 14.00 KATOWICE – ARCHIKATEDRA CHRYSYTA KRÓLA

Ogólnodiecezjalny – powakacyjny Dzień Wspólnoty Ruchu Światło-Życie. Msza święta dziękczynna za dzieło wakacyjnych rekolekcji Oazy Dzieci Bożych, Oazy Młodzieżowej, Oazy Dorosłych oraz Domowego Kościoła

03 IX – wtorek

godz. 08.00 KATOWICE – KRYPTA ARCHIKATEDRY CHRYSYTA KRÓLA

Msza święta w intencji bp. Grzegorza Olszowskiego z okazji imienin

godz. 11.00 JASTRZĘBIE ZDRÓJ – PARAFIA NMP MATKI KOŚCIOŁA

Msza święta z homilią z okazji uroczystości 39. rocznicy podpisania Porozumienia Jastrzębskiego i powstania Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego Solidarność

04 IX – środa

godz. 08.15 KATOWICE – AULA S. B.

KS. FRANCISZKA BLACHNICKIEGO

Spotkanie z pracownikami Księgarni św. Jacka

godz. 12.00 KATOWICE – ARCHIKATEDRA CHRYSYTA KRÓLA

Msza święta dziękczynna za posługę ks. Prałata dr. Krzysztofa Bąka, wieloletniego dyrektora Caritas Archidiecezji Katowickiej

godz. 17.30 KATOWICE – KURIA METROPOLITALNA

Spotkanie z kandydatami rozpoczynającymi formację do diakonatu stałego

05 IX – czwartek

godz. 11.00 KATOWICE – KAPLICA DOMU ŚW. JÓZEFA

Msza święta dziękczynna za posługę ks. Grzegorza Hawła, dyrektora domu św. Józefa – domu Księża Emerytów

godz. 16.30 TYCHY – PARAFIA ŚW. MARII MAGDALENY

Msza święta w intencji ks. Kanonika Teofila Grzesicy z okazji 75. rocznicy urodzin

07 IX – sobota

godz. 10.00 KATOWICE – ARCHIDIECEZJA KATEDRA CHRYSZTUSA KRÓLA

Dzień Uświęcenia Duchowieństwa – Pielgrzymka Kapłanów Archidiecezji Katowickiej: Konferencja, Eucharystia, Agapa
godz. 16.00 MYSŁOWICE ŁAWKI – PARAFIA CIAŁA I KRWI PAŃSKIEJ

Msza święta dziękczynna z okazji jubileuszu 25. rocznicy poświęcenia kościoła

08 IX – niedziela

godz. 11.00 PSZÓW – PARAFIA NARODZENIA NMP

Uroczystości Odpustowe ku czci Narodzenia Najświętszej Maryi Panny. Suma Pontyfikalna

10 IX – wtorek

godz. 12.00 KATOWICE – PARAFIA ŚW. APOSTOŁÓW PIOTRA I PAWŁA

Msza święta w intencji śp. ks. Arcybiskupa Szczepana Wesołego w pierwszą rocznicę śmierci. Odsłonięcie i poświęcenie tablicy ufundowanej przez wspólnoty Duszpasterstwa Polonii Zagranicznej

11 IX – środa

godz. 09.30 KATOWICE – WYDZIAŁ TEOLOGICZNY UŚ

Spotkanie z pracownikami Kurii Metropolitalnej oraz dyrektorami instytucji diecezjalnych

godz. 17.30 KATOWICE – KURIA METROPOLITALNA

Spotkanie z kandydatami rozpoczynającymi formację do diakonatu stałego

12 IX – czwartek

godz. 10.30 PIEKARY ŚLĄSKIE – SANKTUARIUM MB PIEKARSKIEJ

Msza święta pontyfikalna z okazji uroczystości odpustowych ku czci Matki Boskiej Piekarskiej

godz. 13.00 SOSNOWIEC – DOM BISKUPI

Udział w spotkaniu imieninowym JE ks. Biskupa Grzegorza Kaszaka

13 IX – piątek

godz. 12.00 KATOWICE – ARCHIDIECEZJA KATEDRA CHRYSZTUSA KRÓLA

Msza święta z okazji 100. rocznicy powołania Policji Państwowej oraz w intencji Pomordowanych Policjantów II RP

godz. 19. 00 KATOWICE – SALA KONCERTOWA NOSPR

Udział w koncercie „Dżem Symfoniczny” z okazji urodzin Miasta Katowice

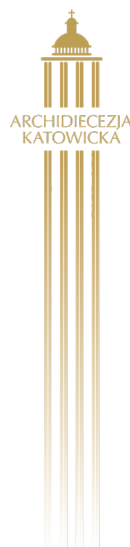
14 IX – sobota

godz. 12.00 KATOWICE – ARCHIDIECEZJA KATEDRA CHRYSZTUSA KRÓLA

Inauguracja roku szkolnego i katechetycznego. Msza święta w intencji Katechetów Archidiecezji Katowickiej

godz. 16.00 JASTRZĘBIE ZDRÓJ BZIE ZAMECKIE – PARAFIA ŚŚ. PIOTRA I PAWŁA

Uroczystość Poświęcenia Kościoła Parafialnego. Msza święta

15 IX – niedziela

godz. 12.00 KATOWICE DĄB – PARAFIA ŚW. MĘCZENNIKÓW JANA I PAWŁA

Msza święta jubileuszowa z okazji 125 – lecia ustanowienia parafii

17 – 19 IX GRÓDEK NAD DUNAJCEM. Centrum Formacyjno - Rekolekcyjne Diecezji Tarnowskiej ARKA

Spotkanie z Księżmi Dyrektorami Wydziałów Duszpasterskich w diecezjach

20 IX – piątek

godz. 09.00 KATOWICE – WYDZIAŁ TEOLOGICZNY UŚ

Udział w posiedzeniu Rady Wydziału Teologicznego

godz. 10.00 KATOWICE – KURIA METROPOLITALNA

Spotkanie z Księżmi Administratorami Parafii. Wręczenie nominacji Proboszczowskich

21 IX – sobota

godz. 09.30 POZNAŃ – KOŚCIÓŁ PW. ŚW. ROCHA

Msza święta na rozpoczęcie Ogólnopolskiego Forum Duszpasterskiego

godz. 11.15 POZNAŃ – SALA KONFERENCYJNA POLITECHNIKI POZNAŃSKIEJ

Udział w Ogólnopolskim Forum Duszpasterskim pt. „Wielka Tajemnica Wiary”

22 IX – niedziela

godz. 09.00 BRENNA – DOM RE-

KOLEKCYJNY ŚW. JADWIGI ŚLĄSKIEJ

Msza święta z homilią dla pracowników instytutu Gość-Media przeżywających rekolekcje formacyjne

godz. 12.00 KATOWICE – ARCHIKATEDRA CHRYSYTA KRÓLA

X Dzień Węgierski w Katowicach. Msza święta z homilią

23 – 25 IX

FULDA. Udział w Zebraniu Plenarnym Konferencji Episkopatu Niemiec. Delegacja Konferencji Episkopatu Polski

26 IX – czwartek

godz. 08.00 KATOWICE – KRYPTA ARCHIKATEDRY CHRYSYTA KRÓLA

Msza święta w intencji JE ks. Arcybiskupa Seniora Damiana Zimonia z okazji imienin oraz zbliżającej się 85. rocznicy urodzin

godz. 13.00 CZĘSTOCHOWA – DOM ARCYBISKUPA

Udział w spotkaniu imieninowym JE ks. Arcybiskupa Wacława Depo

27 IX – piątek

godz. 10.00 KOKOSZYCE – DOM REKOLEKCYJNY

Udział w dniu skupienia dla nowych Księży Administratorów i Księży Proboszczów parafii

godz. 16.30 KATOWICE – DOM ŚW. MARCINA

Spotkanie z Księżmi Kapelanami Szpitalnymi posługującymi na terenie Archidiecezji Katowickiej

28 IX – sobota

godz. 11.00 KATOWICE – WYDZIAŁ TEOLOGICZNY

Udział w posiedzeniu Archidiecezjalnej Rady Duszpasterskiej

godz. 18.00 KATOWICE – PARAFIA ŚW. MICHAŁA ARCHANIOLA

Msza święta z homilią. Pobłogosławienie kaplicy Chrztu Świętego

29 IX – niedziela

godz. 14.00 LUBLINIEC RUSINOWICE – OŚRODEK REHABILITACYJ-

NY CARITAS

Msza święta dziękczynna z okazji jubileuszu 25-lecia ośrodka rehabilitacyjnego pw. św. Rafała Archaniola

30 IX – poniedziałek

godz. 07.30 KATOWICE – KAPLICA WYŻSZEGO ŚLĄSKIEGO SEMINARIUM DUCHOWNEGO

Msza święta inauguracyjna nowy rok formacyjny w Wyższym Śląskim Seminarium Duchownym oraz nowy rok akademicki na Wydziale Teologicznym

godz. 12.00 KATOWICE – ARCHIKATEDRA CHRYSZTUSA KRÓLA

Msza święta pożegnalna śp. ks. prof. dr. hab. Alojzego Drożdża

PAŹDZIERNIK

02 – 06 X

NORWEGIA

Wizyta duszpasterska wśród Polaków żyjących w Norwegii na zaproszenie Biskupa Diecezji Oslo. Odwiedziny Klasztoru Totus Tuus Sióstr Karmelitanek, założony przez Karmelitanki z Polski; spotkanie z Polakami w Trondheim. Spotkanie z Ambasador Rzeczypospolitej Polski w Oslo. Msza święta z duchowieństwem polskim pracującym w Oslo. Spotkanie z Siostrami Elżbietankami posługującymi w Norwegii. Mszę świętą dla Polaków w największym kościele w Oslo pw. św. Jana

07 X – poniedziałek

godz. 11.00 KATOWICE – WYDZIAŁ NAUK SPOŁECZNYCH UŚ

Udział w Inauguracji 52. Roku Akademickiego na Uniwersytecie Śląskim

08 – 09 X

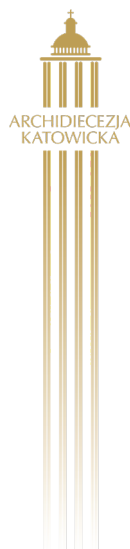
WARSZAWA

Udział w 384. Zebraniu Plenarnym Konferencji Episkopatu Polski

10 X – czwartek

godz. 11.00 WARSZAWA – SEKRETARIAT KONFERENCJI EPISKOPATU POLSKI

Udział w konferencji prasowej na temat nowego programu duszpasterskiego dla

Kościół w Polsce na lata 2019 – 2022

11 X – piątek

godz. 10.30 KOKOSZYCE – DOM REKOLEKCYJNY

Msza święta na rozpoczęcie okresu propedeutycznego dla kandydatów do Wyższego Śląskiego Seminarium Duchownego

godz. 18.00 PIEKARY ŚLĄSKIE – PARAFIA ŚW. RODZINY

Msza święta z udzieleniem sakramentu bierzmowania młodzieży

12 X – sobota

godz. 12.00 KATOWICE – ARCHIKATEDRA CHRYSYTA KRÓLA

Msza święta pontyfikalna dla uczestników pielgrzymki Wspólnoty Żywego Różańca

13 X – niedziela

godz. 10.00 MYSŁOWICE KRASOWY – PARAFIA ŚW. JÓZEFA

Msza święta pontyfikalna z okazji 100 lecia parafii i kościoła

godz. 18.00 KATOWICE – ARCHIKATEDRA CHRYSYTA KRÓLA

Msza święta pontyfikalna z okazji Międzyczelnianej Inauguracji Roku Akademickiego 2019/2020 dla wszystkich społeczności akademickich Metropolii Górnośląskiej

15 X – wtorek

godz. 09.30 KATOWICE – WYDZIAŁ TEOLOGICZNY UŚ

Spotkanie z pracownikami Kurii Metropolitalnej oraz dyrektorami instytucji diecezjalnych

godz. 16.30 KATOWICE – BIURO APOSTOLSTWA CHORYCH

Pobłogosławienie nowej siedziby Apostolstwa Chorych. Spotkanie z pracownikami i wolontariuszami Apostolstwa Chorych

16 X – środa

godz. 11.00 KATOWICE – MIĘDZYNARODOWE CENTRUM KONGRESOWE

Udział w inauguracji 9. edycji Europejskiego Kongresu Małych i Średnich Przedsiębiorstw

19 X – sobota

godz. 12.15 RUDY RACIBORSKIE – BAZYLIKA MATKI BOSKIEJ POKORNEJ

Msza święta z homilią dla uczestników Metropolitalnego Kongresu Misyjnego „Ochrzczeni i posłani”

20 X – niedziela

godz. 12.00 KRAKÓW ŁAGIEWNIKI – SANKTUARIUM MIŁOSIERDZIA BOŻEGO

Msza święta z homilią dla uczestników XVIII pielgrzymki strażaków ochotników województwa małopolskiego do Sanktuarium Bożego Miłosierdzia

21 X – poniedziałek

godz. 09.30 KATOWICE – ARCHIKATEDRA CHRYSYTA KRÓLA

KATEDRA CHRYSTUSA KRÓLA

Msza święta w intencji Śląskiej Inspekcji Transportu Drogowego z okazji dorocznego święta

22 X – wtorek

godz. 16.00 KATOWICE – SIEDZIBA RADIA KATOWICE

Spotkanie z księżmi posługującymi w redakcji programów katolickich w Radziu Katowice

23 X – środa

godz. 10.00 KATOWICE – WYDZIAŁ TEOLOGICZNY UŚ

Spotkanie z Księżmi Dziekanami

25 X – piątek

godz. 09.30 WARSZAWA – BAZYLIKA ARCHIKATEDRALNA pw. MĘCZENSTWA ŚW. JANA CHRZCIELA

Msza święta w intencji Górnego Śląska z okazji odsłonięcia pomnika Wojciecha Korfantego w 80 rocznicę śmierci

godz. 12.00 WARSZAWA – ZBIEG ULICY AGRYKOŁA I ALEJ UJAZDOWSKICH

Udział w uroczystościach odsłonięcia Pomnika Wojciecha Korfantego. Pobłogosławienie pomnika

26 X – sobota

godz. 10.00 KATOWICE – WYDZIAŁ TEOLOGICZNY UŚ

Udział w konferencji „Lokalni Liderzy Trzeźwości w służbie Narodowego Programu Trzeźwości”

godz. 15.00 STARY SĄCZ – PARAFIA MIŁOSIERDZIA BOŻEGO

Uroczyste wejście do nowego kościoła. Pobłogosławienie świątyni. Msza święta dziękczynna za dar nowej świątyni

27 X – niedziela

godz. 12.00 KATOWICE GISZOWIEC – PARAFIA ŚW. BARBARY

Msza święta dziękczynna z okazji jubileuszu 25 lecia poświęcenia kościoła

godz. 20.00 RYBNIK – KOŚCIÓŁ AKADEMICKI WNIEBOWZIECIA NMP

Msza święta dziękczynna za 50 lat służby Kościoła środowisku akademickiemu Rybnika

29 X – wtorek

godz. 12.00 KATOWICE – ARCHIKATEDRA CHRYSTUSA KRÓLA

Msza święta w intencji pracowników Kurii Metropolitalnej i instytucji diecezjalnych z okazji ich urodzin i imienin

godz. 15.00 KATOWICE – WYDZIAŁ TEOLOGICZNY UNIwersytetu ŚLĄSKIEGO

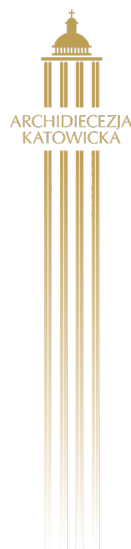
Rozdanie dyplomów licencjackich oraz przyjęcie wyznania wiary doktorantów Wydziału Teologicznego

30 X – środa

DĄBRÓWKA MAŁA – PARAFIA ŚW. ANTONIEGO

Wizytacja kanoniczna

godz. 18.00 KATOWICE – ARCHIKATEDRA CHRYSTUSA KRÓLA

Msza święta z okazji rocznicy poświęce-
nia kościoła katedralnego
31 X – czwartek

**DĄBRÓWKA MAŁA – PARAFIA
ŚW. ANTONIEGO**
Wizytacja kanoniczna

LISTOPAD

01 XI – piątek
**godz. 09.00 KATOWICE – ARCHI-
KATEDRA CHRYSZTUSA KRÓLA**
Uroczystość Wszystkich Świętych. Msza
święta

02 XI – sobota
**godz. 18.00 KATOWICE – ARCHI-
KATEDRA CHRYSZTUSA KRÓLA**
Msza święta w intencji zmarłych Bisku-
pów, Kapłanów i wiernych Archidiecezji
Katowickiej

03 XI – niedziela
**DĄBRÓWKA MAŁA – PARAFIA
ŚW. ANTONIEGO**
Wizytacja kanoniczna

04 XI – poniedziałek
**godz. 07.30 MIKOŁÓW – DOM GE-
NERALNY SIÓSTR BOROME-
USZEK**
Msza święta w intencji Sióstr Borome-
uszek z okazji wspomnienia św. Karola
Boromeusza, założyciela zgromadzenia

04 – 07 XI
RZYM
Wizyta w dykasteriach Kurii Rzymskiej

10 XI – niedziela
**godz. 12.15 RUDA ŚLĄSKA – PARA-
FIA MATKI BOSKIEJ RÓŻAŃCO-
WEJ**
Msza święta pontyfikalna z okazji 150-le-
cia poświęcenia kościoła parafialnego

**godz. 18.00 KATOWICE – KURIA
METROPOLITALNA**
Nieszpory ku czci św. Karola Borome-
usza w intencji Sióstr Boromeuszek po-
sługujących w Kurii Metropolitalnej

11 XI – poniedziałek
**godz. 10.30 KATOWICE – ARCHI-
KATEDRA CHRYSZTUSA KRÓLA**
Msza święta w intencji Ojczyzny

12 – 13 XI
WROCLAW – KRZYŻOWA
Udział w posiedzeniu fundacji Maximi-
lian Kolbe Stiftung

14 XI – czwartek
**godz. 09.30 KATOWICE – KURIA
METROPOLITALNA**
Spotkanie z pracownikami Kurii Me-
tropolitalnej oraz dyrektorami instytucji
diecezjalnych

godz. 17.00 KATOWICE – WYŻSZE ŚLĄSKIE SEMINARIUM DUCHOWNE

Msza święta ku czci św. Stanisława Kostki, patrona kaplicy seminaryjnej. Przyjęcie kandydatów do diakonatu i prezbiteratu – ad missio

15 XI – piątek

godz. 21.00 BIERUŃ – SANKTUARIUM ŚW. WALENTEGO

Msza święta z homilią dla uczestników ogólnopolskiego spotkania Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży

16 XI – sobota

godz. 10.30 KATOWICE – KRYPTA ARCHIKATEDRY CHRYSZUSA KRÓLA

Msza święta ku czci św. Tarsycjusza w intencji ministrantów, lektorów, animatorów, ceremoniarzy oraz księży opiekunów Służby Liturgicznej Ołtarza. Ustanowienie nowych animatorów ministranckich

17 XI – niedziela

godz. 11.00 JASNA GÓRA

Msza święta z homilią dla uczestników Ogólnopolskiej Pielgrzymki Kolejarzy. Uroczystość nadania sztandaru PKP Intercity S.A.

godz. 18.00 KATOWICE – NARODOWA ORKIESTRA SYMFONICZNA POŚLKIĘGO RADIA

Koncert tarnowskiego chóru „Puellae Orantes”

18 XI – poniedziałek

godz. 09.00 KATOWICE – AULA WYDZIAŁU TEOLOGICZNEGO UŚ

Udział w konferencji: „Obraz Powstań Śląskich i plebiscytu w edukacji, historiografii, kulturze i przestrzeni publicznej”

godz. 14.00 JASNA GÓRA – KLASZTOR OJCÓW PAULINÓW

Udział w posiedzeniu Rady Stałej KEP

18 – 21 XI

JASNA GÓRA

Udział w rekolekcjach Księży Biskupów Konferencji Episkopatu Polski

21 XI – czwartek

godz. 12.00 KATOWICE – SANKTUARIUM MATKI BOSKIEJ BOGUCICKIEJ

Msza święta barbórkowa dla Polskiej Spółki Gazownictwa

23 XI – sobota

godz. 09.00 KATOWICE – KRYPTA ARCHIKATEDRY CHRYSZUSA KRÓLA

Msza święta na rozpoczęcie VIII Kongresu Rady Ruchów i Stowarzyszeń Archidiecezji Katowickiej

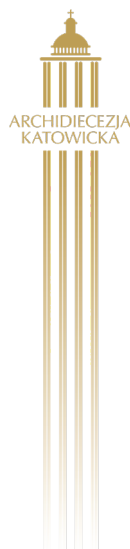
godz. 10.30 KATOWICE – AULA WYDZIAŁU TEOLOGICZNEGO UŚ

Udział w VIII Kongresie Rady Ruchów i Stowarzyszeń Archidiecezji Katowickiej

24 XI – niedziela

godz. 10.00 KATOWICE – AULA WYDZIAŁU TEOLOGICZNEGO

Spotkanie z przedstawicielami Rad Para-

fialnych

godz. 12.00 KATOWICE – ARCHIKATEDRA CHRYSZTUSA KRÓLA

Uroczystość Jezusa Chrystusa Króla Wszechświata. Msza Święta Pontyfikalna z homilią

25 XI – poniedziałek

godz. 12.00 KATOWICE – GŁÓWNY INSTYTUT GÓRNICTWA

Udział w Akademii Barbórkowej

27 XI – środa

godz. 10.30 KATOWICE – ARCHIKATEDRA CHRYSZTUSA KRÓLA

Msza święta z homilią z okazji 100-lecia Administracji Weterynaryjnej Województwa Śląskiego

godz. 12.00 KATOWICE – CENTRUM EDUKACYJNE IPN

Udział w spotkaniu promocyjnym książki: Józef Gawlina. In viam pacis. Dziennik Biskupa Polowego Wojska Polskiego 1939-1945

28 XI – czwartek

godz. 09.00 KATOWICE – PARAFIA ŚW. APOSTOŁÓW PIOTRA I PAWŁA

Msza święta ku czci św. Barbary w in-

tencji pracowników nadzoru górniczego Wyższego Urzędu Górniczego w Katowicach

godz. 11.00 OPOLE – KURIA DIECEZJALNA

Spotkanie Biskupów Metropolii Katowickiej

godz. 13.00 OPOLE – KURIA DIECEZJALNA

Udział w spotkaniu imieninowym bp Andrzeja Czaji

godz. 17.00 KATOWICE – OŚRODEK PROFILAKTYCZNO-SZKOLENIOWY IM. KS. FRANCISZKA BLACHNICKIEGO

Spotkanie z dekanalnymi duszpasterzami trzeźwości

30 XI – sobota

godz. 10.00 KATOWICE – KRYPTA ARCHIKATEDRY CHRYSZTUSA KRÓLA

Udział w Adwentowym Dniu Skupienia Kapłanów

godz. 12.00 LESZCZYNY – PARAFIA ŚW. ANDRZEJA BOBOLI

Msza święta z okazji 100-lecia przywrócenia parafii św. Andrzeja Boboli w Leszczynach

GRUDZIEŃ

01 XII – niedziela

godz. 13.00 RUDA ŚLĄSKA BIELSZOWICE – PARAFIA ŚW. MARII MAGDALENY

Uroczysta Msza święta ku czci św. Barbary w intencji wszystkich górników.

Msza święta transmitowana przez TVP Polonia oraz TVP Katowice

godz. 16.00 ZABRZE – DOM MUZYKI I TAŃCA

Udział w finałowym koncercie XXX konkursu „Po naszymu czyli po śląsku”.

02 XII – poniedziałek

godz. 10.00 TYCHY – PARAFIA BŁ. KAROLINY KÓZKÓWNY

Udział w Adwentowym Dniu Skupienia Kapłanów

03 XII – wtorek

godz. 10.30 PIEKARY ŚLĄSKIE – BUDOWA DOMU REKOLEKCYJNEGO NAZARET

Spotkanie z architektami i budowniczymi domu rekolekcyjnego

godz. 17.00 KATOWICE – KAPLICA ATRESZTU ŚLEDZCZEGO

Msza święta z okazji 77 rocznicy śmierci Sługi Bożego ks. Jana Franciszka Machy

06 XII – piątek

godz. 10.00 KATOWICE – GÓRNOŚLĄSKIE CENTRUM ZDROWIA DZIECKA

Spotkanie z dziećmi – pacjentami oddziału onkologii z okazji św. Mikołaja. Modlitwa z dziećmi, rozmowy, spotkanie z rodzicami oraz personelem medycznym i pracownikami szpitala

07 XII – sobota

godz. 10.00 RYBNIK – PARAFIA ŚW. JADWIGI

Udział w Adwentowym Dniu Skupienia Kapłanów

godz. 12.00 KATOWICE – ARCHIKATEDRA CHRYSYTA KRÓLA

Msza święta za zmarłego ks. Prałata Edwarda Gorczatego

08 XII – niedziela

godz. 07.30 KATOWICE PANEWNIKI – DOM PROWINCJALNY SIÓSTR SŁUŻEBNICZEK NMP NIEPOKALANIE POCZĘTEJ

Msza święta ku czci NMP Niepokalanie Poczętej w intencji Sióstr Służebniczek dziękując za dar powołania i służby, prosząc o potrzebne łaski i dar nowych powołań

12 XII – czwartek

godz. 09.30 KATOWICE – KURIA METROPOLITALNA

Spotkanie z pracownikami Kurii Metropolitalnej oraz dyrektorami instytucji diecezjalnych

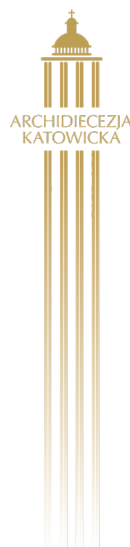
godz. 13.00 KATOWICE – KOMENDA WOJEWÓDZKA PAŃSTWOWEJ STRAŻY POŻARNEJ

Udział w świątecznym spotkaniu wigilijnym dla kierownictwa komendy oraz funkcjonariuszy i pracowników cywilnych jednostek PSP województwa śląskiego

14 XII – sobota

godz. 10.30 KATOWICE – WYŻSZE ŚLĄSKIE SEMINARIUM DUCHOWNE

Msza święta z udzieleniem posługi akolitatu

**godz. 17.15 KATOWICE – WYŻSZE
ŚLĄSKIE SEMINARIUM DUCHOW-
NE**

Msza święta z homilią dla uczestników adwentowego dnia skupienia nauczycieli akademickich

16 XII – poniedziałek

**godz. 16.00 KATOWICE – PARAFIA
PODWYŻSZENIA KRZYŻA ŚWIĘ-
TEGO**

Msza święta w intencji dziewięciu poległych górników z Kopalni Wujek. Udział w obchodach 38. rocznicy strajku i pacyfikacji Kopalni Wujek

17 XII – wtorek

**godz. 06.30 KATOWICE – PARAFIA
PRZEMIENIENIA PAŃSKIEGO**

Roraty u Dominikanów. Msza święta z homilią

**godz. 12.00 KATOWICE – URZĄD
MARSZAŁKOWSKI**

Udział w Świąteczno-Noworocznym Spotkaniu przedstawicieli Środowisk Kombatanckich i Niepodległościowych

**godz. 16.00 KATOWICE BOGUCICE
– DOM PROWINCJALNY SIÓSTR
JADWIŻANEK**

Modlitwa brewiarzowa – nieszpory oraz spotkanie wigilijne Wyższych Przełożonych Zakonnych Żeńskich Zgromadzeń

18 XII – środa

**godz. 14.00 KATOWICE – WYDZIAŁ
TEOLOGICZNY UNIwersytetu
ŚLĄSKIEGO**

Spotkanie opłatkowe z pracownikami naukowymi Wydziału Teologicznego UŚ

**godz. 16.00 KATOWICE – SIEDZIBA
RADIA KATOWICE**

Udział w świątecznym spotkaniu Bożonarodzeniowym pracowników i przyjaciół Radia Katowice

19 XII – czwartek

**godz. 14.30 WARSZAWA – KRAJO-
WA IZBA GOSPODARCZA**

Udział w spotkaniu wigilijnym dla przedsiębiorców Krajowej Izby Gospodarczej

20 XII – piątek

**godz. 08.00 KATOWICE – KRYPTA
KATEDRY CHRYSYUSA KRÓLA**

Msza święta w intencji Księdza Biskupa Adama Wodarczyka z okazji imienin oraz zbliżających się urodzin

**godz. 09.30 KATOWICE – KURIA
METROPOLITALNA**

Spotkanie przedświąteczne i okazja do złożenia życzeń z okazji Świąt Bożego Narodzenia

**godz. 12.00 KATOWICE – KAPLICA
ŚW. JANA SARKANDRA**

Msza święta dziękczynna za wieloletnią pracę w Gościu Niedzielnym p. redaktora Andrzeja Grajewskiego

**godz. 17.00 KATOWICE – WYŻSZE
ŚLĄSKIE SEMINARIUM DUCHOW-
NE**

Wigilia z alumnami i księżmi przełożonymi WSSD

21 XII – sobota

godz. 16.30 KATOWICE – KLASZTOR SIÓSTR KARMELITANEK

Modlitwa brewiarzowa – Pierwsze Nieszpory IV niedzieli adwentu

22 XII – niedziela

godz. 09.30 MYSŁOWICE ŁAWKI – PARAFIA CIAŁA I KRWI PAŃSKIEJ

Msza święta z homilią z okazji 25-lecia poświęcenia kościoła parafialnego

23 XII – poniedziałek

godz. 15.30 KATOWICE – URZĄD WOJEWÓDZKI

Udział w spotkaniu opłatkowym dla posłów i senatorów województwa śląskiego

24 XII – wtorek

godz. 16.00 KATOWICE – DOM ŚW. JÓZEFA

Liturgia Godzin: Nieszpory oraz Wigilia z Księżmi Seniorami Domu św. Józefa

25 XII – środa Uroczystość Bożego Narodzenia

godz. 24.00 KATOWICE – ARCHIKATEDRA CHRYSTUSA KRÓLA PASTERKA.

Msza święta z homilią

godz. 12.00 KATOWICE – ARCHIKATEDRA CHRYSTUSA KRÓLA

Msza święta pontyfikalna

26 XII – czwartek Święto św. Szczepana

godz. 09.00 KATOWICE – ARESZT

ŚLEDZCY

Msza święta z homilią dla osadzonych oraz pracowników aresztu

27 XII – piątek

godz. 12.30 KIELCE – KURIA DIECEZJALNA

Udział w spotkaniu imieninowym Bp Jana Piotrowskiego, biskupa kieleckiego

28 XII – sobota

godz. 12.30 GLIWICE – KURIA DIECEZJALNA

Udział w spotkaniu imieninowym Bp Jana Kopca, biskupa gliwickiego

godz. 18.00 KATOWICE – SPODEK

Udział w koncercie „Betlejem w Spodku” – Głośna noc

29 XII – niedziela

godz. 10.30 PIEKARY ŚLĄSKIE – SANKTUARIUM MB PIEKARSKIEJ

Msza święta w intencji diecezjan: rodzin Archidiecezji Katowickiej. Kolęda na probostwie oraz spotkanie z kapłanami

godz. 20.00 KATOWICE – PARAFIA ŚW. APOSTOŁÓW PIOTRA I PAWŁA

Kolęda na probostwie oraz spotkanie z kapłanami

30 XII – poniedziałek

godz. 10.00 KATOWICE – KURIA METROPOLITALNA

Świąteczne spotkanie z Księżmi Studentami

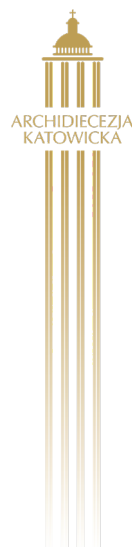
31 XII – wtorek

godz. 11.30 ŁAZISKA GÓRNE – PARAFIA MB KRÓLOWEJ RÓŻAŃCA ŚWIĘTEGO

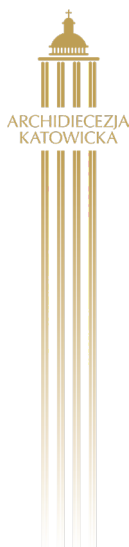
Kolęda na probostwie oraz spotkanie z kapłanami

godz. 17.00 KATOWICE – ARCHIKATEDRA CHRYSTUSA KRÓLA

Udział w nabożeństwie przebłagalno-dziękczynnym na zakończenie roku

VARIA

Spis treści

STOLICA APOSTOLSKA

- 239** Dokument końcowy Synodu dla Amazonii, „Amazonia: nowe drogi dla Kościoła i ekologii integralnej”, Dokument końcowy Zgromadzenia Specjalnego Synodu Biskupów dla regionów Panamazońskich (6-27 października 2019) **1027**
- 240** List apostolski *Admirabile signum* Ojca świętego Franciszka o znaczeniu i wartości żłóbka **1070**
- 241** Orędzie papieża Franciszka z okazji Międzynarodowego Dnia Osób Niepełnosprawnych. **1077**
- 242** Orędzie Ojca Świętego Franciszka na 53 Światowy Dzień Pokoju, Pokój jako droga nadziei. Dialog, pojednanie i nawrócenie ekologiczne **1079**
- 243** Papież Franciszek do Kurii Rzymskiej, grudzień 2019 **1086**
- 244** *Urbi et Orbi* **1096**
- 245** Polskie tłumaczenie dokumentów papieskich nt. zniesienia sekretu papieskiego **1098**

EPISKOPAT POLSKI

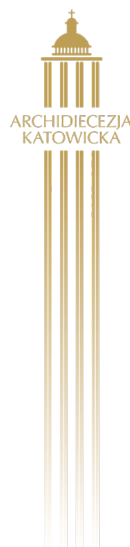
- 246** Apel o nieczęstowanie alkoholem kobiet w stanie błogosławionym **1101**

ARCHIDIECEZJA KATOWICKA

ABP WIKTOR SKWORC
METROPOLITA KATOWICKI

HOMILIE I LISTY

- 247** Centrum stanowi Eucharystia, Homilia Arcybiskupa Katowickiego, Msza św. ku czci św. Barbary, Ruda Śląska-Bielszowice, 1 grudnia 2019 **1102**
- 248** Neoprezbiter na misjach, Homilia Arcybiskupa Katowickiego, Msza św. za śp. ks. Edwarda Gorczatego (1949–2019), Katowice, 7 grudnia 2019 **1106**
- 249** Możemy uczyć się od Maryi, Homilia Arcybiskupa Katowickiego, Uroczystość Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny, 8 grudnia 2019 **1110**

250	Jesteśmy niejako „z niej” i „dla niej”, Homilia Arcybiskupa Katowickiego, Wyższe Śląskie Seminarium Duchowne, Katowice, 13 grudnia 2019	1114
251	Ciałem się staje i Chlebem! Homilia Arcybiskupa Katowickiego, Nauczyciele akademicki, Wyższe Śląskie Seminarium Duchowne, Katowice, 14 grudnia 2019	1116
252	O solidarną obronę życia!, Homilia Arcybiskupa Katowickiego, Kopalnia „Wujek”, 16 grudnia 2019	1120
253	„W których ma upodobanie”, Homilia Arcybiskupa Katowickiego, Pasterka 2019	1124
254	Trwajmy z Nim w komunii, Homilia Arcybiskupa Katowickiego, Boże Narodzenie 2019	1126
255	Zachwycić się miłością rodziny z Nazaretu, Homilia Arcybiskupa Katowickiego, Piekary, Niedziela Świętej Rodziny, 29 grudnia 2019	1128

KOMUNIKATY I ZARZĄDZENIA

256	Komunikat Metropolity Katowickiego o śmierci ks. prał. Edwarda Gorczatego	1131
------------	---	-------------

SPRAWY PERSONALNE

257	Personalia - grudzień 2019	1132
------------	----------------------------	-------------

ZMARLI KAPŁANI

258	śp. ks. prał. Edward Gorczaty	1134
------------	-------------------------------	-------------

VARIA

259	Orędzie świąteczno-noworoczne Metropolity Katowickiego, Warszawa, Krajowa Izba Gospodarcza, 19 grudnia 2019	1135
260	ks. dr hab. Antoni Bartoszek, Słowo Dziekana Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach na święto św. Szczepana	1138
261	Kalendarium ważniejszych posług z udziałem Metropolity Katowickiego w 2019	1141

EUCHARYSTIA Z OKAZJĄ WSTĄPIENIA
RUDA ŚLĄSKA - BIELSZOWICE

SW. BARBARY

USTANOWIENIE NOWYCH AKOLITÓW
WYŻSZEGO ŚLĄSKIEGO SEMINARIUM DUCHOWNEGO

EUCHARYSTIA W 39. ROCZNICĘ PACYFIKACJI
KWK „WUJEK”

ŚWIĄTECZNE ZYCZENIA W KURII METROPOLITANEJ W KATOWICACH

ŻYCZENIA
W KATO
KIEJ KAT
DRZE
ŁADANE PO „PASTERCE”

MSZA ŚW. PONTYFIKALNA W UROCZYSTOŚĆ BOŻEGO NARODZENIA